בס"ד | גליון 106 | גיליון חשון תשפ"ו | ירחון חסידי ברסלב

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות נחל נובע מקור חכמה

אבקשך

דיבורים גדולים של אנשים קטנים

שיחת חברים מיוחדת ואמיתית בחשיפה ראשונה

מדור חדש ומיוחד

נחשף לראשונה

גנזי מדבדיבקה

גיליונים מסעירים שופכים אור חדש על חייו ומשפחתו של רבי יודל תלמיד רבינו ז"ל ועוד תלמידים לא ידועים * מדור 'ימי תמימים'

איש כשר פשוט

נטפי געגועים אחרי מיטתו של ברסלבר חסיד בלתי נשכח ר' דוקי גרינוולד ע"ה

מהפכה בעולם ההפצה

ר' יהודה מושקוביץ מבית שמש מחליט להטות כתף לטובת הפצת האור ומקים פרוייקט אדיר שלא נראה כמוהו

פרויקט מטלטל: הפרוטוקולים הסודיים ותיקי החקירה ממבצע הענק של הקג"ב לרדיפת אנשי שלומינו בברית המועצות יוצאים לאור עולם

סודות תחת החקירות

אוסישקין פינת שיר חדש

יריעה מקיפה על חייו המופלאים ומלאי הגוונים של **הרה"ח ר' ישראל יצחק בזאנסון זצ"ל** // תיאורים בלעדיים וסיפורים מיוחדים

יהודי מעולם אחר

ר' בנימין קוגלמן חוזר לחייו של החסיד ר' ישראל בער אודסר מזווית חדשה ומפעימה

04

גלידה אחרי ההתבודדות ועוד כמה נושאים

במדור החדש 'שיחת חברים' שעור יכבוש לכבות רבים עם התחזקות בטעם שלא חוויתם מעולם

12

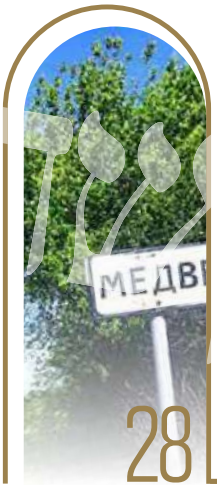
ר' לוי יצחק בנדר מול חוקר הקג"ב

פרוטוקול החקירה המלא של חסידי ברסלב מול הרוע הסובייטי נחשף ושופך אור על חיי היהודים וההתמודדות באותם ימי חושך

22

החסיד שהרעיד את טבריה

ר' בנימין קונלמן חוזר לימי עלומיו בצילו של החסיד ר' ישראל בער אודסר עם סיפורים מדהימים ותיאורים מכלי ראשון

28

שמות בני משפחתו של ר' יחזל כגדולי תלמידי רביט

מדור ימי תמימים בגילוי מרעיש מתוך מפקד העיר מדבדיבקה שהתגלה לאחרונה

33

החסיד שציית נפשות לקרבת ה'

אבקשה בסיקור מרחיב ומיוחד אודות דמותו הייחודית של הרה"ח ר' ישראל יצחק בזאנסון שהותיר אחריו חלל בעולם הקירוב בטבורה של תל אביב החילונית

46

מהפיכה אמיתית בעולם ההפצה

ר' יהודה מושקוביץ מבית שמש בחשיפה ראשונה על פרויקט

10

מתי צריך לתת סטירה?!

הרה"ח ר' שאול סירוטה בעור מאמר מפעים על חינוך במשנתו של הנחל נובע

יו"ל ע"י מערכת אבקשה
טל': 02-539-6363
פקס: 077-318-0237

©
כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים, או תמונות, אך ורק באישור בכתב מהמערכת.

הגליון מודפס ע"י מ.א. הפקות דפוס - כל סוגי ההדפסות במחירים זולים
לקבלת הצעת מחיר משתלמת במיוחד פנו לטלפון
052-7631367

עימוד ועיצוב גרפי: ח. חשין

קוראים יקרים שימו לב!
יש להימנע מקריאת הפרסומות בשבת קודש

לתרומות ושותפות בבית אבקשה פנו עוד היום:
בארץ ישראל
02-6237686
בארצות הברית
845-650-9368

אם אתם שותפים ומכל סיבה שהיא לא קבלתם את הגליון לביתכם נא השאירו הודעה במספר 026237686 שלוחה 3

אנשי שלומנו היקרים
אנא העתירו בתפילה לרפואתו
השלמה של הבה"ח
מרדכי מאיר בן שרה אסתר

רבי של חצות

עוד לא שככו הדי התקיעות וזעקות אבינו מלכנו מיום כיפור העבר עלינו לטובה, בחלל העולם עוד מהדהדים הלמות הפטישים מסוכות והמולת שווקי ארבעת המינים והנה, עד מהרה אנו מוצאים את עצמנו בעיצומו של חורף ארוך וקריר.

האורות וההתלהבות מפנים את מקומם לשגרה אפורה, כזו החוזרת על עצמה יום אחר יום, ודווקא בעיצומה של אותה תקופה מתמשכת מאירים ומתנוצצים 'לילות הזהב'.

לא בכדי מגיעים הלילות האלו בעיצומו של החורף, כל מהותה של עבודת 'חצות הליל' הוא גילוי האור דווקא בתוקף האפילה, ואם כן, כמה מתאימה העבודה הזו בתוך החורף שנדמה ללילה, מלמדת אותנו כיצד אפשר להתמודד בהצלחה גם כשלא הכל מאיר וזורח.

הרבי שלנו נחל נובע מקור חכמה, מקיים בנו את הפסוק 'ותקם בעוד לילה', מופיע אל תוך תוקף חשכת הגלות, כשכלל ישראל נמצא בשפל המצב שנדמה כי אין גרוע ממנו, סולל דרכים בלב תהומות וימים, גם במרומי ההרים ובסבך היערות מוצא לכל אחד את המסלול שדרכו וממקומו גם הוא יכול לשוב אל ה', ולהגיע לרום שלימות תכליתו.

עבודת החצות נדמית כמשהו קשה עד מאד, אך אלפי תלמידיו של הנחל נובע יעידו כי לעומת כל הבלי העולם הזה, נחשבת היא כדבר קל שבקלים. ובוודאי כשמדברים על קימה לכמה דקות בודדות שאז כל המניעה היא בעיקר 'מניעת המוח', או לפחות לזכור להגיד תיקון חצות או את חלקו, כשהגיע עת חצות בטרם השינה.

וכאשר זוכים לטעום מאור הסגולה היקרה הזו, אפשר לטעום את אור הגאולה העתידה, מה שיתגלה לעתיד לבוא. גם כשאנו עדיין שקועים במעמקי הגלות החשוכה הזו.

שנזכה כולנו יחד להתחדש בעבודה הקדושה הזו, כל אחד כפי יכולתו והעיקר לא להפסיק לרצות ולכסוף עד שנזכה לכך בשלמות.

•

את מה שמכילים הדפים הבאים אין כל צורך להציג בפניכם.

בהזדמנות של פעם בדור נחשפים בפני קוראינו היקרים פרוטוקולים מרטיטים ומרגשים עד מאד מתוך המבצע האימתני שהיה מתוכנן ומפורט עד מאד כיצד לחסל חלילה את כל אנשי שלומינו דאז באמצעות חקירות ומעצרים מאיימים. כל מילה נוספת מיותרת - גשו לעמודי הכתבה ותשאבו לתוך רגעי החקירה הקשים.

לצד זאת אנו מתחדשים במדור שלא היה כמותו. 'שיחת חברים' אמיתית ופתוחה שתעלה על השולחן את כל ענייני עבודת ה' בזווית מעניינת במיוחד. אתם מוזמנים להשתתף.

ואי אפשר מבלי להזכיר את דמותו המופלאה של אמן הנפשות הרה"ח ר' ישראל יצחק בזאנסון שזה עתה נלקח מעמנו ועליו תוכלו לקרוא בפרוייקט מורחב ביותר.

עוד ועוד גילויים וחומר מרגש ומעורר במיוחד תמצאו במדור ימי תמימים, ביניהם תגלית אדירה על אחד מגדולי תלמידי רבינו הק', וכן בשאר עמודי הגיליון, שכל תכליתם הוא לקרב אותנו עוד ועוד אל הנחל נובע, וללמוד ארחות חיים כיצד לעבדו יתברך באמת ובתמים אמן.

שלכם

העורך

בחורף הקפוא מחממים את הבית בשלהבת אורו של הרבי

מצטרפים עכשיו ל'אבקשה לבית' ומרוויחים מגזין מרתק וקדוש לכל המשפחה

0534-123-065

קול החברים

זווית מקורית ופשוטה על החיים לאור הנחל הנובע, בשיחת חברים אמיתית ופתוחה

גלידה אחרי החתבודדות

אתם מוזמנים לצלול איתנו לשיחת חברים סוערת ומרתקת על מה שקורה באומן, עצות מיוחדות לקימת חצות ועל התבודדות מזווית אחרת בשילוב סיפורים ותיאורים מיוחדים

לא בכל יום מזדמנת לנו הזכות לסקר מקרוב שיחת חברים ברסלבאית ומלבבת. לרגל פתיחת המדור החדש, התבשרנו כי מעתה נזכה להתבונן מידי פעם וללבן יחד את מקחו של צדיק.
בקרב החברים הייתה התלבטות קשה האם לפרסם את זהות המשתתפים. אך הוחלט שלטובת הפתיחות והזרימה של הדוברים 'והדיבורים', נסתיר את זהותם תחת שמות בדויים.

בכל חודש נשתדל להביא גם אורח מוכר לשיחה. נשמח לשמוע מכם אילו נושאים הייתם רוצים שנעלה במסגרת זו. אפשר להפנות הצעות לטלפון 026237686 שלוחה 3 או לפקס 0773180237 ונשתדל להעלות בחודש הבא.

לפני שנצלול לתוך השיחה, נציג בפניכם את החברים:

שמעון - ירושלמי ותיק, נכדו של החסיד הבלתי נשכח ר' שמואל שפירא, ובהתאם לכך דבוק בכל לבו ברבינו ומקפיד הקפדה יתרה על פשיטות ותמימות.

נחמן - ברסלב'ר פשוט, שכבר זכה להשתתף בשיחות חברים מעין אלה פעמים רבות, ומאיר את השיחה בחיות והתחזקות מיוחדת.

יחיאל מאיר - בעל מנגן עם לב ורגש שלא מוצאים בכל יום. כולם מכירים אותו, אבל הוא מעדיף לשבת ולבלות את חייו בצל הקודש, בהצנע לכת.

ישראל יצחק - מקורב מחצר חסידית ידועה, שהגיע להיכלו של הרבי רק לפני כמה שנים, אך כבר הספיק ללמוד הרבה, ויש לו גישה ייחודית וסיפורים שאסור לפספס.

יענקל'ה - אברך צעיר, מקורב ליטאי שנקלע אל בין ההרים הגבוהים. גם לו יש מה לומר מדי פעם, ולפעמים המשפטים שלו סוגרים את הנושא מזווית מעט שונה...

כיצד הגיב הסבא לכאבו של הנכה המסכן...

נחמן: נתחיל בסיפור על ר' ישראל בער אודסר, לרגל יום השנה לפטירתו.

פעם זכיתי לראות אותו מלווה באחד מקרוביו, שטיפל בו. במהלך הטיפול היה צורך להזיז אותו כמה פעמים, והדבר גרם לו כאבים חזקים. הוא היה נאנח בכאב וייסורים: ומיד הופך את האנחה לצחוק: 'אוייייאוייייי אה אה אה'. כדי לשמור על השמחה בכל מצב, כך שוב ושוב, עד שהדבר נעשה לסמל ולדרך להפוך יגון ואנחה לשמחה.

ועוד סיפור קטן.

פעם ישבנו כמה חברים יחד בחדר 14 במירון ושוחחנו יחד. אחד מהם, נכה ברגליו, סיפר שזה עתה הגיע מר' ישראל בער לאחר שהוביל אותו בכיסא הגלגלים, הוא שם לב לכך שהוא הולך עקום. כששאל אותו מה אירע לו, החל הלה להתאונן על מצבו: 'אוי, עברתי ארבעה ניתוחים, ייסורים קשים. סבא, למה זה קרה לי?'

בלי לחשוב לרגע, הרים הסבא את ידיו, כיסה את פניו וקרא בזעקה: 'אמונה! אמונההה! אמונההההה!' כאומר: מה מקום לדיבורים כאלה? צריך להאמין שהכול לטובה!

זו אולי נראית תשובה פשוטה, אבל כשחושבים עליה, היא עמוקה מיני ים. בהירות כזאת יש רק אצל הרבי!

מהקדמונים היה אפשר לקבל תשובה לשאלה מדוע אדם סובל: בגלל גלגול כזה או אחר. אבל בכוחו של הרבי מגיעים ישר לתכלית - אמונה בה'. וזה כבר מתרץ הכול.

נחמן: הייחודיות בשיחת חברים היא שאפשר להעלות בה נושאים שאין להם מקום אחר, ולדבר על הכול בגובה העיניים, בלי שהקורא ירגיש שכיישהו כותנשא עליו או מטיף

יענקל'ה: אמונה היא דרגה גבוהה אף יותר!

נחמן: הייחודיות בשיחת חברים היא שאפשר להעלות בה נושאים שאין להם מקום אחר, ולדבר על הכול בגובה העיניים, בלי שהקורא ירגיש שמישהו מתנשא עליו או מטיף לו.

יש נושאים שבוערים לרוב אנ"ש, אבל אין להם ביטוי בשום מקום, כי קשה להציג אותם כפסק הלכה או כהוראה לרבים. במסגרת כמו 'שיחת חברים' אפשר להעלות אותם מזווית מסוימת.

'הגיע סיר מרק!!!'

שמעון: אם הזכרת נושא שבוער על השולחן, ישנו הפלא הגדול שמתרחש ב'אומן' סביב הציון של רבינו הקדוש זיע"א. רציתי מאוד להעלות אותו כאן ולשמוע את דעת החברים.

אנחנו מכירים את הפלא הגדול שמתחולל באומן: אלפי יהודים מגיעים לשם בכל שבוע מכל העולם. רחוקים וקרובים, מכל קצוות תבל, משתוקקים להגיע לרבי נחמן. למרות הקושי בדרכים והעלות הכספית הגבוהה, הם מגיעים בהמוניהם. אין לזה אח ורע בעולם!

מצד שני, המפגש עם אנשים שמגיעים מרחוק יוצר כל מיני קונפליקטים. צריך לתת עליהם את הדעת ולבקש מה' עצה כיצד להתמודד איתם על פי האמת.

יחיאל: אכן, נושא ראוי מאוד להתכנסות מיוחדת וראשונה מסוגה כמו זו.

נחמן: חייבים לסתור את הטענה האווילית שאומרת ש'כל מה שקורה באומן זה מגיע מהרבי ואל לנו להתערב בו', כך ש'אסור למחות', 'אסור לנסות לתקן', זה הכל הרבי!!

אבל האמת הפוכה בדיוק: כל מה שקורה באומן זה מלחמה בין כוחות הקדושה לסטרא אחרא, בין קדושתו הנוראה של הרבי הגדול לתקן עולם במלכות ש-ד-י, 'קברו של משה' שעומד 'מול בית פעור' המתנגד ולא מוכן בשום אופן שעם ישראל יחזור בתשובה. כך גם באומן מצליח הבעל-דבר להעמיד ניסיונות שונים.

יש באומן תמיהות שרואים ולא מבינים: מה הולך פה?! למה דווקא בשיא הקדושה מתעוררים כאלו דברים שונים ומשונים?!

יחיאל: לפעמים אני מסתכל מהצד על חברים טובים שלי שניגשים בהתלהבות לכל סיר שמאן-דהו מכניס להיכל הציון ואוכלים ממנו. ואני שואל את עצמי: הלו, ר' יהודי, הרי בארץ ישראל אתה אוכל רק את 'הכי טוב', ודווקא בקודש הקודשים אתה מתפתה לנזיד עדשים?!

שמעון: אני מנהל מטבח באומן כבר עשור, ואני מוכרח לומר שבכל כמה דקות עולות שאלות בענייני דאורייתא ודרבנן. בלי משגיח ברמה הגבוהה ביותר, לא היינו מצליחים לעמוד בהן...

יחיאל: חייבים לומר: בוודאי שהעובדה שיש שם כשרות זה מציל יהודים רבים מאיסורי דאורייתא, אבל לציבור המהדרין אסור להתפשר ובפרט שמגיעים בשביל להתעלות שם.

נחמן: זה בדיוק מה שרציתי לומר: לכל נידון ישנם המון צדדים ולמרות שמחד צריך לעורר על כך צריך להביא בחשבון גם את הצד השני ולזכור את החלק של ה'כף זכות'.

יענקל'ה: אם כבר דברנו על כשרות ואומן, אולי הגיע הזמן להרים את הכפפה ולעשות סדר אמיתי בכל מה שכרוך בהגעת קבוצות הענק לאומן. עליו דברנו מקודם, מי אנחנו שנכריע אם נכון שיגיעו כך לרבי... אבל לנוכח כל ההשלכות על האווירה ועל קדושת הציון, ראוי לקוות שתהיה ישועה בעניין.

נחמן: הבנתי מר' מרדכי גוטליב שזה אחד הדברים שעמד לנגד עיניו כשפתח את הארגון המיוחד 'אומן שלי': להפוך את אומן למקום שאכפת לציבור ממנו, וממילא הציבור יתרגל לקחת אחריות על הטעון תיקון - ברוחניות וגשמיות, שהרי 'אין עניות בציבור'.

שמעון: בל נשכח את הארגון הקדוש 'חומותייך', שמחולל גדולות ונצורות בענייני הכשרות והקדושה באומן.

יענקל'ה: הרה"ח ר' אלימלך זילביגער נוהג לומר כי מה שקורה באומן נועד להראות לנו שכלל ישראל עובר קשיים ברוחני וגשמי, ועד כמה צריך גאולה בדחיפות..... וכמו שכתוב בליקוטי מוהר"ן: 'מדירת הצדיק ניכר מעשה הדור'.

ועוד נקודה, בכל השנה אנחנו גרים באזורים חרדיים ואנחנו עלולים לשכוח מירידת הדור וייתכן שמראים לנו את זה משמים כי רוצים שנזכור שאנחנו בגלות, ונתפלל על כלל ישראל. למרות שבוודאי צריך ללכת תמיד ב'דרכא אחרינא'.

נחמן: זכינו להיות נכללים בתוך תנועת התשובה שאין כמותה בכל העולם, השפה והחיזוק הייחודי של הרבי זה מה שהולך לתקן את העולם. גם הצימאון האדיר שסוחף את כל הלבבות לאומן הוא פלא פלאים של תחילת הגאולה, אך בד בבד צריך לזכור שאסור לתת למצב להמשיך להדרדר.

כל אחד צריך לחשוב ולהשקיע את מיטב כוחותיו איך עושים את אומן קדושה יפה ומאירה יותר!

אסור להשלים עם חצות שעובר במיטה!

ישראל יצחק: הזכירו כאן שאסור להשלים עם המצב. מתאים להזכיר בהקשר הזה את מה שר' לוי יצחק בנדר היה אומר על עצותיו של הרבי, ובעיקר על עבודת 'חצות': אם קשה לך לקיים אותה, אל תגיד שהיא כבר לא נוהגת היום או תתרץ תירוצים אחרים. תגיד: 'אני לא יכול. קשה לי'.

ישראל יצחק: אף אחד לא רוצה להיות סוג ב', ולכן האדם נוטה להתאים את האמת למצבו כדי לעשות לו נוח במקומו הוא.

נחמן: כשהאדם מגלה שהוא רחוק, הדבר מבזה אותו. ואם הוא שותק אז, הוא זוכה לאור הכתר, כמבואר בתורה ו'.

יחיאל: מי שמסכים להיות סוג ב' יהיה בסוף סוג א', אבל מי שמתכחש ולא מוכן להודות בכך, לא יעלה אף פעם...

שמעון: זו המהות של ברסלב - לב נשבר והכרה בחסרונות. מי שמרגיש שהוא מושלם, אינו ברסלב'ר.

ישראל יצחק: אני לא יכול לשכוח את הכוחזה של ר' נתן דוד שפירא, כשהיינו הולכים למלווה מלכה במוצאי שבת, כבר היינו רואים אותו בדרך לכותל אחרי שקם בחצות, אנחנו בשטריימלאך ואילו הוא עם כובע, חליפה והתפילין ביד

א קאלטער חצות!

נחמן: הזכרת את עבודת חצות. בדיוק בדרך לכאן דיברנו על זה: יש קושי מיוחד בעבודה שלא ניכרת לעין. מי שקם בחצות מרגיש כל היום שזה החיים שלו, אבל מי שלא קם אולי בכלל לא זוכר שיש עבודה כזאת... שהלא כל האירוע מתרחש בשעה שהוא ישן והוא לא שם לב שהוא מפסיד משהו כדי לכאוב עליו.

ראיתי פעם בחוברת השיחות של ר' שמואל הורביץ (שליקט הרב טיקוצ'נסקי) שחצות היא לא 'עוד עניין' אלא עצה יסודית ועיקרית שעל ידה מקבלים את האור של הרבי.

שמעון: הדרך העיקרית להתמודד עם זה היא על ידי האמונה ש'קצת - זה גם טוב'. מי שהולך עם העצה הזאת יכול להתגבר על הבעיה שהזכרת.

אם אתה קם לרגע, או אפילו זוכר לומר 'על נהרות בבל' כשאתה ער, לא תשכח לעולם שיש עצה כזאת, שהיא עיקר עבודתו של האיש הישראלי. בסוף, אולי אף תזכה לקיימה בשלמות, בס"ד.

ישראל יצחק: עוד מעט חצות יהיה ב־11:20. מי שלא קם בחצות, כמעט תמיד עדיין ער בשעה הזאת; הוא יכול לומר תיקון חצות בכל לילה ולזכות להתחבר להנהגה הקדושה הזאת, שהיא עיקר העבודה.

יחיאל: סבא שלי, ר' נתן צוקר, היה חסיד ברסלב יקר ויהלומן במקצועו. הוא היה מעיר אותנו, הנכדים, באמצע השינה כשהתארחנו אצלו. אני זוכר את עצמי מתעורר בעיניים דבוקות ולא מבין מה הוא רוצה ממני, אבל הוא היה מעיר אותי בעדינות, נוטל לי את הידיים, ואומר איתי 'על נהרות בבל'.

יענקל'ה: איך הגבת לזה אז?

יחיאל: זה בטח לא עשה לי 'טראומה'. אתה רואה שעד היום אני זוכר את הרגעים האלה כמשהו מסתורי; הם נחקקו לי בעצמות. והיה גם 'מתן שכרה בצדה': כשהייתי קם בבוקר, הוא היה מכניס לקופה שלי 'שקל' של הימים ההם, כמתנת עידוד והצטיינות.

שמעון: אברך סיפר לי שיום אחד, בגיל חמישים, הוא 'תפס את עצמו' והבין שהוא עדיין לא זוכה לקיים את 'עיקר העבודה של איש הישראלי'. וכך החליט לעשות משהו מעניין: הוא התחיל לקחת אתו תיקון חצות לכל מקום. בכל בוקר, אחרי ברכות התורה, היה אומר גם תיקון חצות, בין שקם בשתיים בלילה - דבר שקרה לעיתים רחוקות - ובין שקם בשמונה בבוקר...

לא זמן רב לאחר מכן הוא התחיל לקום בכל לילה. הכל בזכות שזכר את העניין מדי יום.

ישראל יצחק: ר' נתן ליברמנש היה מספר שאביו עבד למחייתו במפעל, בעבודה קשה. בגיל מבוגר מאוד נכנס לפתע שותף לעבודה, והתאפשר לו לקום בחצות. מיד הוא התחיל לקום. זה היה סימן שהוא השתוקק לכך כל ימיו, ובסוף ה' יתברך גם עזר לו להגיע לזה.

יחיאל: רוב הברסלב'רס כוספים לזה באיזשהו מקום בלב.

שמעון: אבל אם לא עושים משהו עם הרצונות, אפשר לשכוח אותם.

נחמן: ר' משה ביננשטוק סיפר שכשהיה מקורב צעיר, ראה את ר' יוחנן גלנט, שכבר היה אז בן שמונים, מגיע בכל יום לפני עלות השחר לשול ומתחיל בעבודת היום. פעם בפורים הוא ניגש אליו, בלהט של מקורב, ואמר לו: 'ר' יוחנן! חצות! חצות!!' כלומר, מדוע אתה קם רק לפני עלות השחר, והרי צריך לקום בחצות ממש?!

ר' יוחנן לא סיפר לו על השנים הרבות שהוא כן זכה לקום חצות, אלא ענה ביישוב הדעת: 'המתן! המתן!' ללמדנו שגם בגיל מבוגר כל כך יש להאמין בעצה של הרצונות והתפילה ולא להתייאש.

הרי הרבי אומר שיש אנשים שלא מראים להם כל חייהם את מה שפעלו בעבודת ה'. במצב כזה, כל העבודה של האדם היא לא לוותר ולא לעזוב את 'חדר ההמתנה', עד שבסוף הוא יזכה להיכנס פנימה.

יענקל'ה: הרבי הרי אומר בשיחות הר"ן: מי יכול לומר שהוא עובד את ה'? העיקר הוא הרצון.

כולנו זוכרים את ל"ג בעומר האחרון, עם המשטרה והבלגן. ברור לנו שגם מי שרצה להגיע למירון, ניסה, נשרט כולו בקוצים, ובסוף גורש הביתה מהכניסה למירון - 'היה במירון' הרבה יותר ממי שהיו לו קשרים וכסף ונכנס באישור, בלי לעמול על כך ובלי רצון מיוחד...

נחמן: אם רצית - כבר זכית!

ישראל יצחק: כשזוכים לקום בחצות בשלמות, מגלים שהרבי בעצם 'מנתק אותנו מהעולם': צריך להשלים שעות שינה ביום, וכך חוסכים את כל המרדף אחר העולם הזה. זה לבדו רווח לא קטן.

נחמן: אחד מאנ"ש סיפר שבתחילת התקרבותו לרבינו שאל את הרב בזאנסון ז"ל על עצת 'חצות': 'מה, זה הולך לשבש לי את כל סדר היום... האם אני אמור להתנתק מהעולם?' והוא ענה לו: 'כן! זו חלק מהעבודה עצמה!'

ישראל יצחק: אני לא יכול לשכוח את המחזה של ר' נתן דוד שפירא. כשהיינו הולכים למלווה מלכה במוצאי שבת, כבר היינו רואים אותו בדרך לכותל אחרי שקם בחצות, אנחנו בשטריימלאך ואילו הוא עם כובע, חליפה והתפילין ביד.

שמעון: למרות שהקפיד על חצות, הוא תמיד השתתף בכל השמחות עד הסוף. בכל פעם הסתדר איכשהו כדי להשלים שעות שינה; הוא יכול היה לצאת ישר מהשמחה אל הכותל המערבי...

יש כאלה שאין להם ברירה, והם מוותרים על שמחות מחשש שאם יוותרו לילה אחד, הם עלולים ליפול לגמרי. אבל הוא מצא את שביל הזהב והצליח להתעקש גם על הקימה וגם על ההשתתפות בשמחות המשפחתיות.

ישראל יצחק: אני זוכר שכשהתחלתי לקום בחצות ונכנסתי לכולל חצות, היה איתי חבר שטען: 'כל המהות של חצות היא עבודה פרטית. מה זה קשור לכולל?' כיום, אני כבר קרוב לעשור בכולל חצות כמעט בכל לילה, ואילו הוא משתדל להספיק זמן קריאת שמע בשטיבלאך...

שמעון: יש לי חבר קרוב שלקח עבודת ניקיון כדי לקום בחצות. הוא היה עושה ספונג'ה בבית כנסת, ובתוך כך אומר תיקון חצות. לאחר שהתרגל לקום, עזב את העבודה ונשאר עם החצות מדי לילה.

יענקל'ה: יש דיבור מר' לוי יצחק, שאמר שאפשר לנקות את הבית בחצות ולדבר לה' תוך כדי. זו חצות מסוג אחר לגמרי.

שמעון: הרבי אמר אודות ר' רפאל מבארשיד, שיש להחזיק לו טובה על כך שהוא הכניס לעולם את אמירת תהילים - גם בלי לב - 'א קאלט קפיטל תהילים'. וזה נכון לכל עבודה: יש גם מעלה ב'א קאלטע חצות' - קימת חצות 'קרה', בלי שום הרגשה, רק כדי לקיים את ציווי הרבי. כך אפשר לעשות בחצות וגם בכל עבודה אחרת כשאין לנו לב בדיוק עכשיו לכך, עושים את זה אפילו בקרירות, קאלט. כך לא מתבלבלים מכל משבי הרוח של רגשות הלב. איזו חיות זו...

יחיאל: לפעמים אני מסתכל מהצד על חברים טובים שלי שניגשים בהתלהבות לכל סיר שמאן– דהו מכניס להיכל הציון ואוכלים ממנו. ואני שואל את עצמי: הלו, ר' יהודי, הרי בארץ ישראל אתה אוכל רק את 'הכי טוב', ודווקא בקודש הקודשים אתה מתפתה לנזיד עדשים?!

יענקל'ה: וגם אם זה בקושי חמש דקות ובלי שום הרגשה, זה בוודאי נחשב לעבודה הקדושה של 'חצות לילה', שאין למעלה ממנה!

נחמן: אם מישהו רואה שמגיע חצות, עדיף שיישאר ער, לא כך?!

כולם עונים יחד: בוודאי!

נחמן: אבל האם זה אומר שהוא יצא ידי חובה? האם הוא קיים את עניין חצות?

ישראל יצחק: שמעתי שכמה מאנ"ש שאלו את ר' לוי יצחק אודות עניינים שונים שהרבי ציווה אודותם כשלא יכלו לקיימם בשלמות אם יצאו בהם ידי חובתם. אך הוא התרעם למשמע השאלה והביט בהם בתדהמה: 'ידי חובה?! ידי חובה?! למאי נפקא מינה אם יצאתם ידי חובה או לא?! העיקר לחטוף עוד ועוד מעשים של קדושה! כ'אפ אריין!'

האם הרבי רוצה מאיתנו שנהיה מלאים ספקות ובלבולים בשאלה אם יצאנו ידי חובה? הרבי רצה שנעשה מה שאנחנו יכולים, ואת השאר נכסוף לקיים בפשיטות ובתמימות!

ישראל יצחק: המחשבה 'האם יצאתי ידי חובה או לא?' שנכנסת לפעמים בלב האדם היא סכנה גדולה, שנוטלת ממנו את כל החיות בעבודת ה'...

נחמן: הרבי מזהיר על כך בליקוטי מוהר"ן (תניינא מ"ד) 'וְאֵלּוּ הַחָכְמוֹת מַפְלִיגִין מְאֹד אֶת הָאָדָם מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁחוֹשֵׁב וְחוֹקֵר וּמְדַקְדֵּק בְּיוֹתֵר אִם הוּא יוֹצֵא כָּרָאוּי בַּמֶּה שֶׁעוֹשֶׂה, כִּי בָּעֶסֶר־נָדָם אִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁיֵּצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת, וְאֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּא בְּטָרוּנְיָא וְכוּ'

יענקל'ה: כל הכוח של האדם להתגבר ולעמוד בניסיונות השונים נובע מכך שהוא מתפעל ושמח מאוד מכל התגברות.

אם ביום שבו נתבודד - נשמח ונעשה מזה עסק גדול, סביר הרבה יותר שגם מחר נצא לשדה ולא נוותר על כך. כך גם לגבי קימת חצות, שמירת העיניים וכל דבר בעצם.

כמו אצל פסיכולוג אבל בלי כסף....

שמעון: פעם הגיע אליי חבר והתלונן: 'אני בטוח שאני לא מתבודד כראוי'. כששאלתי למה הוא חושב כך, ענה שהוא לא מקבל מזה שום סיפוק, ושמחת חיים והוא מאבד את החשק להמשיך בזה.

הצעתי לו עצה קצת מצחיקה, אבל הוא קיים אותה והודה לי בסוף. אמרתי לו שאחרי כל התבודדות יקנה לעצמו טילון. כן, אברך בן ארבעים קונה לעצמו טילון גדול...

כעבור תקופה הוא הודה לי שהעצה שינתה את מבטו על עבודת ה', ומאז הוא מתבודד בקלות בכל יום.

יחיאל: הייתה תקופה שבה הייתי מדריך אנשים רחוקים כיצד מקיימים את עצת ההתבודדות.

הייתי אומר להם: 'תחשבו שאתם יושבים מול פסיכולוג. אתם מדברים רוב הזמן והוא רק מקשיב, ומדי פעם זורק לכם איזה מילה: אהה, אני שומע, כן, כן... אחר כך הוא שואל: מה באמת?! ואיך הרגשת אז?.... ואז אתם מדברים עוד חצי שעה. בסוף אתם יוצאים, שילמתם 800 שקל ואתם מבסוטים...'

'ככה זה ההתבודדות', אמרתי להם. 'תתחילו לדבר... בתחילה אולי לא תשמעו שמישהו עונה לכם תשובות... זו התבודדות.'

רוב האנשים התלהבו מאוד. הם הבינו את העוקץ שבשונה מבשר ודם שמקשיב, מרוויח וממשיך הלאה, כאן יש להם עסק עם כל יכול, שיכול לעזור להם, באמת.

אך מכאן מתחילה עיקר העבודה: להמשיך ולהתמיד, גם אחרי שהאורות נמוגים ונעלמים; להגיע שוב, יום אחר יום. זו עיקר העבודה.

שמעון: בהמשך זו עבודה קשה, ולכן לצאת עם חברים ליער להתבודד יחד יכול מאד להועיל. אבל לאמיתו של דבר, לשבת ולדבר - גם בלי להוציא מילה - זו התבודדות הלכה למעשה, להכין את עצמך לשבת לפני ה'.

נחמן: רק לסיום.

שמעתי פעם הגדרה חזקה מאחד מאנ"ש. שהתבודדות צריכה להיות כמו סירה ששטה על הגלים, לפעמים עולה על גל ולפעמים יורדת לתהום. כך גם ההתבודדות אמורה לשקף את מעברי הלב. לפעמים הלב מלא צער ואי אפשר לדבר בכלל וכל דיבור רק יסתיר את ההרגשה ואז זה הזמן רק להיאנח בכאב ולפעמים יש כאלו דיבורים ששופעים ואסור לעצור אותם.

אפשר להמשיל את זה לנסיעה ברכב עם חבר טוב לפעמים השיחה עם החבר שופעת, ולפעמים רק יושבים אחד ליד השני וזורקים דיבור מידי פעם, בכל מקרה נסיעה עם חבר טוב היא תמיד דבר נפלא,

וכמו כן כשיושבים מול הקב"ה רבינו אומר שצריכים להשיח את הלב לפניו כמו לפני חבר טוב, לפעמים הלב שופע בלי סוף ולפעמים זורקים דיבור פה ודיבור שם. שנזכה.

שמעון:
אברך סיפר לי שיום אחד, בגיל חמישים, הוא 'תפס את עצמו' והבין שהוא עדיין לא זוכה לקיים את 'עיקר העבודה של איש הישראלי'. וכך החליט לעשות כושתו כעת: הוא התחיל לקחת אתו תיקון חצות לכל מקום

וכך, מתוך הלבבות הפתוחים והכיסופים הבוערים שעלו בשיחת החברים המיוחדת, נפרדו המשתתפים איש איש לדרכו – מי לחדש את כוחותיו לקראת קימת החצות של הלילה, ומי להתחדש ולאחוז ברצונות הטהורים ובאמונה פשוטה, לחכות ולהתחזק עד שיזכו לקיים את הדברים בשלמות מתוך שמחה והתחדשות אמיתית.

להתראות בגיליון הבא, בעז"ה.

חינוך הבנים

במסילות הנערים חינוך הבנים למעשה במשנתו של הרבי

צריך לתת סטירה?!

אנחנו אף פעם לא לוקחים פסק זמן, אבל כן לפעמים מחכים בסבלנות כחלק מהשיטה והתוכנית לעתיד הילד // הרה"ח ר' שאול סירוטה במבט חדש על סטירות ושתיקה בדרך החינוך

שאלה:

איך אני יכול לדעת בכל מיני סיטואציות שאני נפגש עמם אצל ילדי שנראה לי שצריך לחנכו ולהסירו מדרך רעה, אם במדות רעות או בהנהגות שאינן ישרות וכדומה, מתי עלי להתערב ולטפל בו במסירות נפש, ומתי עלי להרפות ולהמתין לישועת ה'. כמו כן, מתי חייבים לתת סטירה קטנה כשהגבול נחצה, ומתי עלינו לנשוך שפתיים ולזכות למעט הכנעה?!

◆◆◆

תשובה:

חייבים לתת סטירה?!

נתחיל מהסוף: מתי חייבים לתת סטירה קטנה כשהגבול נחצה ומתי עלינו לנשוך שפתיים ולזכות למעט הכנעה.

ב'שיח שרפי קודש' מובאת שיחה זו: "כידוע, שלל רבנו מאד בחנוך הבנים, הן את ענין השעשוע עמהם והן את ההכאות לילדים אולם אמר רבנו: 'פעם נותנים סטירה...' 'אמאל גיט מען א פאטש...' והיו אנ"ש אומרים שתדיר צריך האדם לדחות את ה'פעם' לפעם אחרת".

ננסה לנחש על מה הייתה כוונת רבינו הקדוש.

שלמה המלך מלמדנו, 'חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר' (משלי יג-כד), מי ששונא את הבן שלו ולא דואג לאחריתו וצמיחתו הרוחנית מונע את השימוש במקל עבורו, והאוהב אותו מייסרהו מדי בוקר. על פניו נראה שמדובר במכות ובמקלות, אולם יש במפרשים ששבט זה אינו מקל חובלים, אלא 'שבט מוסר' (ראה במצו"ד שם), כך גם מובן מההקבלה בפסוק, שהאוהב נותן לו מוסר עם שחר ולא נאמר שהוא מכהו (וראה מדרש רבה בתחילת פרשת שמות).

כך, שכדי לחנך לכאורה אין 'חיוב' בשום פעם לתת סטירה קטנה, המוסר הוא עצמו 'שבט' ומקל שיש בו די והותר כדי לחנך בדרך הישרה, יש מספיק דרכים איך להעניש ולייסר גם בלי הכאה בפועל.

אולם יש פעמים שההכאה הכרחית, זאת כאשר יש צורך לעצור מיידית בעד המשחית, כאשר הילד נסער כשיכור ומסכן את קיומו שלו או של סובביו [ולפעמים גם סכנה רוחנית קיומית]. בעת סערת נפש שכזו שום הסברים לא יועילו, אי אפשר גם להמתין שהילד יבין או שיתרצה, חובה לעצור בעדו בכל מחיר. זהו הגבול שנחצה שמתיר הכאה בכדי להציל. על כך היו אנ"ש אומרים שצריך לדחות זאת מה שיותר, לנסות בכל זאת כל דרך חילופית שתמנע את ההכאה, אם לא בהכרח גמור.

הכאה עלולה להיות איסור תורה!

ישנם כאלו שנדמה להם שההכאה היא הדרך הזמינה והקלה עבורם 'לחנך', על כל מעידה - סטירה, על כל התחצפות - הלקאה, הסטירות מתעופפות על ימין ושמאל. עלינו להבין, שמלבד מה שהדבר נוגד את דרכו של רבינו הקדוש הרי זה גם כרוך באיסורי תורה חמורים, "אסור לאדם להכות את חברו, ואם הכהו עובר בלא תעשה, שנאמר ארבעים יכנו לא יוסיף פן יוסיף, אם הקפידה תורה בהכאת הרשע שלא להכותו יותר על רשעו, קל וחומר בהכאת צדיק, וכל המרים יד על חברו להכותו אף על פי שלא הכה נקרא רשע" (קיצור שו"ע סי' קפ"ד), הכאת בן וילד גם היא בכלל, כשאינה לצורך חינוך והצלה, ואולי אף חמורה מהכאת סתם בני אדם. מי שמכה מתוך זעם והתפרצות רגשות תסכול על אזלת ידו או שבקרבו מפעפעים רגשי כעס ושנאה על הבן, בוודאי עובר על איסור זה.

כדי לחנך לכאורה אין 'חיוב' בשום פעם לתת סטירה קטנה, המוסר הוא עצמו 'שבט' ומקל שיש בו די והותר כדי לחנך בדרך הישרה, יש מספיק דרכים איך להעניש ולייסר גם בלי הכאה בפועל

חובתנו להשריש בלבנו היטב, חינוך לעולם לא נעשה בהכאה ובסטירה, אסור שנטעה עצמנו לחוש שכבר יצאנו ידי חובת החינוך בכמה מכות נאמנות שהונחתו על הילד, זה לא בהכרח משריש בילד את חומרת הדברים עליהם הוכה, ופעמים רבות הילד אפילו לא מבין על מה הוא הוכה, הוא רק רואה פנים זועמות החובטות בו נאמנה, ואז, לא די שלא השגנו את המטרה אלא גם התרחקנו

הימנה, חינוך מושתת על הסברה והנחלת ידיעה חיה על חומרת הדבר שעשה ועל יקרת הדרך הישרה שעליו להלך בה מעתה, וגם כל סוגי ענישה הכרחיים, צריכים וחייבים לבוא יחד עם הסברים אלו שיועילו להקנות לו את האמת והשכל הישר.

המציאות מראה כי רבים שהוכו בילדותם פיתחו שנאה למכיהם ואף לכל הנושא שבשלו הוכו תדירות, ובפרט כאשר הילד היה משוכנע שהוא לא אשם במה שעשה או שלדעתו לא היה ביכולתו לספק את הדרישות שנדרשו ממנו. אסור להטעות עצמנו כאילו המכות מחנכות, אלא לעורר המון ישוב הדעת בעצמנו כדי להשתמש ב'שבט מוסר' האמיתי והעיקרי, להרבות בדברי מוסר אמיתיים נקיים זכים ונאמנים היוצאים מהמעיין הקדוש, ולנסות להחדירם טיפין טיפין בלב הילד, ועל כך גם בוודאי נסובים המון דברי ההתחזקות של רבי נתן שאין שום פעולה ואפילו לא רצון קל שנאבדים, הכל יצטרף בבוא הזמן ויפעל פעולות לטובה.

הכנעה בכל רגע

אחרי דברים אלו נחזור לתחילת השאלה, מתי עלינו לנשוך שפתיים ולזכות למעט הכנעה? בכל רגע ורגע! זהו תפקידו של יהודי להיכנע עוד ועוד למה שה' דורש ממנו גם כשזה נוגד את רצונו העצמי, ולדוגמא, כאשר אנו רוצים שהחינוך יתקדם מהרה ובצעדי ענק וה' קבע שהוא ילך קמעא קמעא, כאשר פוגעים בכבוד שלנו והדם רותח ומבקש נקמה [ולא רק מכח רצון לחינוך טהור לקיום מצות 'כבד את אביך ואת אמך'], או בעת שהילד מסב לנו בושות ועגמת נפש כאשר הסובבים והמחנכים מטיחים בנו האשמות במכוון או ברמז שאנחנו אשמים במעשיו, בכל אלה ובכיוצא בהם חייבים לנשוך שפתיים ולהיכנע. לא לדחוק את השעה, וחלילה לא לתת למידות הרעות להתפרע. להמתין ולחזור ולהמתין, להתפלל ולנסות שוב ושוב, עד ישקיף ויראה ה' משמים.

נשיכת שפתיים והכנעה אין פירושם 'השלמה עם המצב', המקורבים לצדיק אמונים עלי תקוה בוערת גם למול מצב שנראה 'לאחר ייאוש', אולם יחד עם התקווה והרצון הלוהט, אוזרים כח להמתין ולהמתין ושוב להתחדש ולהתחזק ולהוסיף להמתין וללכת צעד אחר צעד, לפול ולשוב ולקום שבע ואף שבעים פעמים. גם כאשר כל ה'מבינים' והמומחים בחינוך הרימו ידיים, עדיין עומדים בעקשנות ומרימים ידים למעלה 'נישא לבבנו אל כפיים אל א-ל בשמים' בבקשה ובתחינה ואף מנסים בכל דרך להתחדש בפועל לחדור ללב הילד ולהטעימו את נעימות המוסר הקדוש להצלחתו הנצחית.

וכעת נברר: 'איך אני יכול לדעת בכל מיני סיטואציות שאני נפגש עמם אצל ילדי שנראה לי שצריך לחנכו ולהסירו מדרך רעה, אם במידות רעות או בהנהגות שאינן ישרות וכדומה, מתי עלי להתערב ולטפל בו במסירות נפש, ומתי עלי להרפות ולהמתין לישועת ה'.

אין מתי להרפות

לא ברור מהי כוונת השואל היקר 'לטפל בו במסירות נפש' וכמו כן מה הכונה 'להרפות', האם הכונה מתי יש להשתמש בכוחנות ותקיפות עד כדי 'מסירות נפש' ומתי יש להעלים עין, או שהכוונה מתי יש לרצות ולכאוב ולחפש דרך להאיר לילד את הדרך הישרה ומתי לפרוק עול ולהסיח את הדעת, והתשובה ברורה, בכל מקרה ובכל עת שהינך נפגש עם משהו שנוגד את דרך התורה אתה חייב להתערב ולטפל בכל לב ונפש, ולא רק כשהינך רואה תופעה שלילית או הנהגה לקויה, אלא סתם כך, בכל עת מצוא, יש לנטוע כל דבר טוב וכל הנהגה ישרה עם כל הכוחות והרצונות, וכלשון הכתוב 'ואוהבו שחרו מוסר' - 'תמיד לבקרים מיסרהו' (רש"י שם).

אלא, שההתערבות בפועל צריכה להיות בשכל ובשקול דעת, לפעמים צריך להתערב ולהגיב בדיבור ולפעמים בדרכים אחרות, לפעמים בעידוד החלק הטוב ולפעמים בשתיקה, קשה לתת מרשם מפורט מתי ומה ואיך להגיב, כי הדברים משתנים בכל עת ורגע, צריך להתפלל לסיעתא דשמיא וללכת עם עיניים פקוחות ולראות כפי כוחנו האם מתקרבים למטרה הנכספת או שמתרחקים הימנה ולא ללכת עם 'ראש בקיר'.

אם מטרתנו היא שהילד ירצה ויאהב ויתחבר אל התורה וישנא את הרע ויתרחק הימנו, אנו צריכים לדאוג ולחשוב ולהתבונן בכל מה שאנו באים לחנכו האם זה אכן מקדם אותנו אל המטרה הזאת, וכמובן, אחר שעשו משהו לקידום המטרה, יש לעצור ולהתבונן בשימת לב על העבר האם זה אכן השיג את המטרה, ואם לאו, לחפש למה ומה היה חסר בכדי שנגיע למה שצריך להגיע, ובד בבד להתחנן ולהתפלל המון, יחד עם טוב עין ואריכות אפיים.

יש לזכור שכשם שפרצופיהם שונות כך דעותיהן שונות, לא ראי זה כראי זה, אין ילד שדומה לזולתו בדיוק, לא מה שהועיל והצליח אצל זה אמור להצליח בהכרח אצל חברו, וכך גם להיפך, וכמו כן אין כמעט עת שדומה לעת אחרת, בכל פעם יש לנסות, לחפש את הדרך להנחיל את הטוב, פעם בכה ופעם בכה, אם ניסינו באופן אחד ונראה שזה הזיק, אזי נסוגים ומנסים בדרך אחרת, אין טעם להתעקש להנחיל דווקא בדרך מסוימת שאנו רגילים בה ובפרט כאשר ההרגל בא מחמת טבענו ומדותנו,

'כוחנות' אינה חינוך!

דבר אחד ברור, 'כוחנות' אינה חינוך, לכל היותר זה הדרך שלעתים מסוימות משמשת לעצור בעד סכנה וכמו שנתבאר לעיל. החינוך האמיתי - שעניינו, נטיעת ערכי אמת וטוב בלב הילד - הוא חובתנו בכל עת ורגע. אסור ואי אפשר להרפות ולהסיח את הדעת מהילד, אין מציאות של הפקרת אוצר יקר שכזה, כי גם השתיקה וההמתנה באריכת אפיים היא חלק יקר ועצום בחינוך, זה לא נחשב להרפיה אלא למהלך מאד חשוב בבניין החינוך.

רבינו הקדוש מלמדנו (בלקו"מ, ח"א קנ"ה): "כשמניחין חטה בארץ טובה, אזי הוא גדל וצומח יפה ואינו מזיק לו שום רוח ולא זיקים ורעמים, וזה מחמת שיש כח הצומח וכח הגודל, על כן אינו מזיק לו שום דבר. אבל כשנותנין החטה בארץ שאינה טובה לזריעה, אזי הוא נרקב בארץ, מחמת שאין לו כח הצומח וכח הגודל, ואמונה היא בחינת כח הגודל וכח הצומח", ובהמשך דבריו שם מבואר היטב שאריכת אפיים היא האמונה המשביחה את הקרקע להצמחת כל דבר טוב.

כך גם בחינוך - כשממתינים באמונה ובאריכות אפיים ומייחלים ושבים ומנסים ומחפשים בכל עת את הדרך להעלות את הילד, ותולים עיניים למרום וממתינים וממשיכים לחפש דרך אחרת מבלי להתייאש, אין זו הרפיה אלא הצמחה וגידול כל כחות הטוב שבנו ובילדינו.

ולסיום, גם בחינוך נזכור את דבריו הבהירים של רבי נתן (בלקוטי הלכות, יין נסך ד-יז): "באמת צריכין לצעוק ולזעוק הרבה לה' יתברך שיוליכהו בדרך הישר והאמת תמיד כו'... כי צריכים לזכות גדול וישועה ורחמים גדולים והשתדלות ויגיעה גדולה כל ימי חייו שיזכה לילך בכל עת בדרך הקודש באמת לאמתו ולא יטה לימין ולשמאל, באופן שיזכה להגיע למה שצריך איש הישראלי להגיע במספר ימי חיי הבלו, שלא יטעה את עצמו ח"ו".

והבא ליטהר מסייעין בידו.

לפעמים צריך להתערב ולהגיב בדיבור ולפעמים בדרכים אחרות, לפעמים בעידוד החלק הטוב ולפעמים בשתיקה, קשה לתת מרשם מפורט מתי ומה ואיך להגיב

לחבה חסידית בצל האימה

ישראל מאיר י. גווירץ, דוד דגן

חשיפה מטלטלת

הפרוטוקולים החסויים של המשטרה החשאית הסובייטית נחשפים ומרטיטים את כל נימי הלב: פרשיית מעצרם, חקירתם והצלתם הנסית של חסידי ברסלב באומן בשנת תרצ"ז

פרק א' - מעצרם של רבי לוי יצחק בנדר, רבי אליהו חיים רוזין ורבי נתן קוטיק

יל יום שני, ט"ו בחשוון תרצ"ו. בבית משפחת בנדר ברחוב רמסלנאיה 26 באומן, נמים בשלווה, כשלפתע רעש מנוע רכב מפר את הדממה העמוקה השורה על הרחוב. מספר שוטרים מזנקים מתוך מכונית כהה. את אבי המשפחה הם מחפשים.

לא חולפות אלא דקות ספורות, והמכונית נוסעת לדרכה כשה'מבוקש' בתוכה, והשקט שב לשרור ברחוב המנומנם.

דפיקות בחלון

בתו של ר' לוי יצחק, מרת עטל לסקר, שחה ברטט על אותו לילה נורא: "באותה שעה ישנים היינו בחדר הגדול בביתנו באומן. עוד אנו ישנים שנת ישרים - נכנסת אמא כשפניה חיוורות כשלג ובקול רועד לוחשת 'באו לקחת את אבא...'. את אשר יגורנו בא עלינו. חיש מהר התנערנו, וכמו מאובנים הבטנו בפניה. לא היינו זקוקים להסברים. ידענו היטב את משמעות המילה הנוראה 'לקחת'".

את אותם רגעים איומים לא ישכח ר' לוי יצחק כל ימיו: "שמענו דפיקות על החלון, 'כאן גר בנדר'?, 'יא, יא' - השבתי, מבלי לדעת עדיין במה המדובר. טרם הספקנו להבין מה מתרחש והנה נפרצה הדלת ושוטרים פרצו פנימה בסערה, והנה הם בפנים..."

"אנשי המשטרה החשאית התפרצו הביתה" - ממשיכה הבת לגולל את קורות אותו ליל קודר - "אבא, בפנים חתומות ועיניים בורקות וזוהרות, נכנס להיפרד מעמנו. היתה זו פרידה קשה ומעיקה שלא תשכח, ומיד יצא לדרך... הוא נלקח לבית הכלא באומן. ואנחנו נותרנו בתחושה קשה כי המשענת ניטלה מאתנו ומעתה אנו חשופים לפגעי השלטון החורש עלינו רעות".[1]

באותו לילה נעצרו גם ר' אליהו חיים רויזן והמלמד ר' נתן קוטיק. ר' לוי יצחק ור' אליהו חיים היו בערך בני אותו גיל, ושניהם לא נולדו להורים חסידי ברסלב. ר' נתן, לעומתם, מבוגר היה מהם בכעשרים שנה, ונולד למשפחה ברסלבית שורשית: אביו, ר' משה לייב, ואמו, מרת ברכה, השתייכו לקהילת חסידי ברסלב בטפליק[2].

אנ"ש באומן, ובאוקראינה כולה, נעצבו על מעצרם של שלושת חבריהם, שבא אחרי מעצרו של ר' ברוך געצ'יס לפני ראש השנה, ואחרי תפיסתם של ארבעה מאנ"ש עוד קודם לכן. היתה תחושה קשה כי השלטונות גמרו אומר 'לבוא חשבון' עם חבורת הברסלבים ולהשבית את פעילותם.

התיקים נפתחים

בימים אלו מלאו 91 שנה לאותו ליל, ליל ט"ז בחשוון תרצ"ו, בו נאספו שלושת החסידים. פרשה שהרעידה בשעתה את לבותיהם של כל חסידי ברסלב באשר הם. בהשגחה פרטית מופלאה, לאחר מאמצים מרובים עלה בידינו לקבל, בימים אלה ממש, את הפרוטוקולים מחדרי החקירות ואת כל תוכן התיק של השלושה - באדיבות ארכיון מחוז צ'רקאסי באוקראינה - מסמכים הפותחים לראשונה צוהר אל מה שהתחולל באותה תקופה סוערת, עד שבעיון בהם ניתן ממש לנשום את המתח והאימה בחדרי החקירות.

כמות המסמכים בתיק היא בלתי נתפסת. הם כוללים החלטות על פתיחת חקירה, פקודות ואישורי מעצר, מסמכי ראיות שנתפסו, צווי חיפוש וממצאים שאותרו, פרוטוקולים של חקירות, עדויות ועימותים של עדים ונאשמים, ועד לכתבי אישום.

מן המסמכים עולה כי למאסר קדם מעקב ממושך אחר חבורת החסידים ואיסוף מידע 'מרשיע' אודותם. בחקירתם השתתפו בכירים ממחלקת הנ.ק.וו.ד. באומן, והבולט שבהם הוא קופריאנוב.

הרקע להאשמות: הסיוע מחוץ לארץ

לפי הפרוטוקולים, קיימו החסידים באומן קשר עם ר' אלחנן דוב ויינשלבום, תושב קייב, שהיה נציג ארגון הסיוע הלונדוני Federation of Jewish Relief Organizations of Great Britain (פדרציה של ארגוני סיוע יהודיים של בריטניה הגדולה), ועם ר' משה קוליקוב - סוחר עשיר ואיש חסד מחסידי הורונסטייפל, ידיד ומקורב נלהב של חסידי ברסלב, שפעל יחד עם ר' אלחנן דוב, והשניים נהגו להעביר אליהם לאומן כספים באופן סדיר.

ר' משה קוליקוב התקרב לאנ"ש לאחר שביקר בקלויז ביום חול פשוט והבחין בשני חסידים המשוחחים יחדיו בעבודת ה', כשהתעניין מי הם, הוגד לו: "האחד הוא ר' ברוך געצ'יס - אברך עובד ה' מופלג, והשני נחמן שוסטר (שטראקס) - סנדלר במקצועו". מגודל התפעמותו משיחת החברים של השניים בעבודת ה' - כאשר לא ניכר כל הבדל ביניהם - התקרב ואף התיישב באומן לתקופה מסוימת.[3]

בהוראת ר' אלחנן דוב ויינשלבום ור' משה קוליקוב, נערכו באומן ובקהילות נוספות רשימות של נזקקים לסיוע. הרשימות הועברו לקייב ומשם ללונדון, וכך קיבלו חסידים נזקקים עד לביתם חבילות עם מצרכי מזון, ודולרים דרך רשת החנויות הממשלתית 'טורגסין' (רשת חנויות סובייטית, שבה ניתן היה לקנות מצרכים תמורת מטבע זר, זהב והעברות כספיות מחוץ לארץ).

מכיוון שהכספים עברו דרך חנויות 'טורגסין' הממשלתיות, נרשמו פרטי השולח והנמען, וכך אספו החוקרים מידע על התומכים והנזקקים. בעיני השלטון הסובייטי, עצם הקשר עם "ועדים אנטי-מהפכניים מחוץ לארץ" הוא עבירה, ופעמים שגם הוכחה לריגול. מעבר לחשש מפני 'בוגדים', רצה המשטר שהאזרח יהיה תלוי רק במדינה, ואילו קהילה המתקיימת מכספים שאינם בשליטת המדינה, מחזיקה בית כנסת וחיידר ומחלקת תמיכה לנזקקים - אינה תלויה בשלטון. וכלשון כתב האישום: החסידים "ניצלו את הסיוע לתעמולה אנטי-סובייטית, להרחקת הילדים מבית הספר הסובייטי, ולהרחקת יהודים מעבודה מועילה לחברה". (על גורלם של ר' אלחנן דוב ויינשלבום ור' משה קוליקוב, יסופר בהמשך).

י"ד בחשוון: החלטות, צווים ואישורי המעצר

ב-10 בנובמ' 1935 - י"ד חשוון תרצ"ו, חתם קופריאנוב על שורת החלטות בעניינם של שלושת החסידים: פתיחת חקירה מוקדמת נגד כל אחד מהם, ובחירת "אמצעי מניעה" - החזקה במעצר בבית הסוהר באומן. ר' לוי יצחק מוגדר בהן "גבאי בית הכנסת של הקהילה הדתית היהודית הנקראת בית מדרשם של הברסלבים", ר' אליהו חיים "שוחט

1 מתוך הספר 'איש חסידיך' - תולדות הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר ז"ל, שי"ל בידי חתנו הרב מרדכי לסקר ז"ל, בעריכת הרב בצלאל פרידמן שיחי'.
2 אָחיו של ר' נתן קוטיק: ר' אליעזר, ר' נחמן, ור' בער.
3 'טעם זקנים' כח.

של הקהילה היהודית הדתית בשם בית המדרש של הברסלבים", ור' נתן קוטיק "מורה במקצועו וחסידו של הקדוש הברסלבי".

הנימוק לפתיחה בחקירה זהה אצל שלושתם: ***"מנצל דעות קדומות דתיות בקרב חוגים מסוימים באוכלוסייה ומתנגד לצעדי המפלגה הקומוניסטית והשלטון הסובייטי"***, והעילה למעצר: ***"מאחר שהימצאות הנאשם בחופש עלולה להפריע למהלכה התקין של החקירה... החלטתי: לבחור כאמצעי למניעת התחמקות ממשפט ומחקירה... החזקה במעצר בבית הסוהר באומן".***

באותו יום הוצאו גם צווי חיפוש בבתיהם של ר' לוי יצחק (רחוב רמסלנאיה 26); של ר' אליהו חיים (דומבאליה 67); של ר' נתן קוטיק (דומבאליה 23); ושל ר' בערל לינדוואסר (דומבאליה 42). הצווים נמסרו לעובדי המחלקה המחוזית של הנ.ק.וו.ד. באומן (ביניהם מטבייב וקופריאנוב), כשכל הרשויות והאזרחים "נדרשים להגיש לנושא צו זה כל סיוע".

למחרת, 11 בנובמ' - ט"ו בחשוון, אישר תובע נפת אומן, פינצ'וק, את המעצרים.

מוטב לתת למסמכים לדבר בעד עצמם. הנה החלטת הפתיחה בעניינו של ר' אליהו חיים:

העיר אומן, 10 בנובמ' 1935 [-י"ד חשוון תרצ"ו]. אני, הממונה של המחלקה המחוזית באומן של נ.ק.וו.ד. אוקראינה, קופריאנוב, לאחר שעיינתי בחומר על פעילותו הפלילית של האזרח רייזין אלחיים קלמנוביץ' [-אליהו חיים בן קלמן], המתגורר בעיר אומן, רחוב דומבאליה מס' 67, אשר התבטאה בכך שבהיותו שוחט של קהילה יהודית דתית בשם "ביתהמדרש של הברסלבים", הוא מנצל את הדעות הקדומות הדתיות של חוגים מסוימים באוכלוסייה ומתנגד לצעדי המפלגה הקומוניסטית והשלטון הסובייטי... החלטתי: על יסוד סעיפים 93, פסקה 2, ו-108 לחוק סדר הדין הפלילי של אוקראינה, לפתוח בתיק זה הליך חקירה מוקדמת. להעביר העתק החלטה זו לתובע של אזור אומן.

הממונה: [חתימה] קופריאנוב.

ולמחרת, ב-11 בנובמבר, נכתבה ונחתמה ההחלטה להעמידו כנאשם. כך גם לגבי שני חבריו.

ר' בערל נמלט

כאמור, גם נגד ר' בערל לינדוואסר הוצא צו מעצר וחיפוש. אלא שבחיפוש שנערך בביתו בליל ט"ו חשוון התברר כי הוא איננו. בפרוטוקול החיפוש נרשם: "לא נעצר איש; האזרח לינדווסר נעדר". לפי מידע ממועצת העיר שצורף בהמשך לתיק, עזב ר' בערל את אומן ב-4 באוקט' 1935 - ז' בתשרי תרצ"ו, ונסע למוסקבה. (לפי מקורותינו, הוא ברח מבעוד מועד מאחר ובראש השנה אירח בביתו שבעה חסידים מלודז' שבפולין, ונודע לו כי טפלו עליו עלילה כאילו החביא אצלו מרגלים פולנים. עלילה זו תופיע בהמשך בחקירת הנ.ק.וו.ד.).

בחיפוש בדירתו נתפסו פנקס רשימות, כמה גלויות (ובהן גלויה מחוץ לארץ), טפסים עם תצלומים ושישה תצלומים נוספים, וכן מסמכים השייכים לר' חיים בנימין ברוד (שכפי הנראה התגורר בביתו). החוקר ציין כי לינדוואסר "הסתתר מפני מעצר". החומר שנתפס אצלו הופרד, יחד עם עניינו, "להליך נפרד" ולא נידון במשפט של שלושת החסידים.

ט"ו בחשוון: יום המעצר - חיפושים וחקירות

ביום המעצר נערכו חיפושים בבתי החסידים, ובו ביום נחקרו העצורים. הנה פרוטוקול החיפוש בבית ר' אליהו חיים:

בשנת 1935, ביום 11 בנובמ', אני, הממונה של מינהל ביטחון המדינה במחלקה המחוזית באומן של נ.ק.וו.ד. אוקראינה, מטבייב, על יסוד צו המחלקה המחוזית באומן של נ.ק.וו.ד. אוקראינה מס' 60, ערכתי חיפוש אצל האזרח רויזן אל-חיים קלמנוביץ', המתגורר בעיר אומן, ברחוב דומבאליה, בבית מס' 67. בעת החיפוש נכחו: האזרח קוזלינסקי, אהרון וולפוביץ' ובלומנטל פ.מ. בהתאם להוראות שהתקבלו נעצר האזרח רויזן אל-חיים קלמנוביץ'. נתפסו, לשם הגשה למחלקה המחוזית באומן של נ.ק.וו.ד. אוקראינה, הפריטים הבאים: 1. חבילה ובה התכתבות מסוגים שונים, לרבות התכתבות מחוץ לארץ. 2. חמישה פנקסי המחאות של טורגסין. 3. כסף בשטרות סובייטיים, בסך 250 רובל. 4. דרכון על שם רויזן אל-חיים קלמנוביץ', מס' 233243.

כעבור יומיים, ב-13 בנובמ' נרשמה בנ.ק.וו.ד. "קבלה על חפצי ערך של עצורים" על "זהב במטבעות שהוטבעו בימי הצאר - 70 רובל", שנתפסו בביתו. על גב ספח הקבלה כתב ר' אליהו חיים בכתב ידו: "מכיוון שהזהב אינו שייך לי, אני מסרב לקבל את הקבלה. רויזן". ובחקירה מאוחרת יותר נשאל: "למי שייכים שבעים הרובלים בזהב וארבעת הרובלים הסובייטיים, שנמצאו בחיפוש אצלך?", ותשובתו: "אינני יודע. לא היה ואין אצלי זהב".

החוקר קופריאנוב סיכם את הנושא בהחלטה מיום 5 בפברו' 1936: ***בעת החיפוש אצל רויזן, על יסוד צו מס' 60, נתפסו בדירה 250 רובל בשטרות סובייטיים, וליד חלון דירתו נמצאו 70 רובל במטבעות זהב מן ההטבעה הצארית ו-4 רובל בשטרות סובייטיים [...] הכסף בשטרות סובייטיים, בסך 250 רובל, אינו קשור לתיק; ברם, רויזן לא הכיר ב-70 הרובל בזהב וב-4 הרובל בשטרות סובייטיים ככספו שלו. לכן הוחלט להחזיר לו את 250 הרובל, ואת היתר - להעביר להכנסות המדינה.***

בחיפוש בבית ר' לוי יצחק ביום המעצר צוינו הפריטים הבאים: 1. דרכון. 2. פנקס האיגוד המקצועי שלו. 3. פנקס המחאות של טורגסין. 4. התכתבות עם קונסול פולני. 5. רשימת כתובות. 6. מכתב מחוץ לארץ. 7. מכתב ממוסקבה. 8. רשימת חברי קהילת בית הכנסת. בפרוטוקול נכתב כי נכחו בחיפוש גם נציג מועצת העיר ומנהל הבית - רבינוביץ' אברם בנציונוביץ'.

(מאוחר יותר, בהחלטה מיום כ"ט כסלו, צורף לתיק פנקס כתובות שנמצא בחיפוש, תוך ציון העובדה כי הוא "בעל חשיבות לתיק ויכול לשמש לחשיפת בנדר ל.י.א. בעבירה המיוחסת לו". ההחלטה מודיעה גם על השמדת התכתבות אחרת שנתפסה בביתו).

גם בבית ר' נתן קוטיק נערך חיפוש ביום המעצר. נתפסו שלושה פריטים בלבד: דרכון, שלושה אישורים על שמו ושני מכתבים מאודסה.

חקירת ר' לוי יצחק ביום המעצר

פרטיו האישיים של ר' לוי יצחק (לפי שאלון העצור, ופרוטוקול החקירה מיום המעצר): ***יליד גרודז'יסק, פולין, בשנת 1890; מתגורר באומן ברחוב רמסלנאיה 26. דרכון מס' 239701 הונפק בידי משטרת מחוז אומן ב-22 ביוני 1933.***

"אבא, בפנים חתומות ועיניים בורקות וזוהרות, נכנס להיפרד מעמנו. היתה זו פרידה קשה ומעיקה שלא תשכח, ומיד יצא לדרך... הוא נלקח לבית הכלא באומן...

מקצוע והתמחות: גגן[4]; עבודת עזר. מקצוע רשמי: שומר בית הכנסת הנקרא "בית הספר הברסלבי", ובפועל גם גבאי; חבר איגוד מקצועי. מוצא חברתי: לדבריו, ממשפחת עובד טחנה בגרודז'יסק; אביו נפטר לפני המהפכה התגורר אצל אביו ולמד בישיבה בוישגורוד שבפולין. לאחר המהפכה, משנת 1913[5] עד 1919, התגורר אצל אבי אשתו בעיירה קובליץ' ועסק בלימוד, והתקיים מעבודתו של החותן [-בשאלון העצור נכתב: משנת 1913[6] עד 1917 התגורר אצל אבי אשתו ועסק בעבודת מלמד]. השכלה: סיים ישיבה שבה למד עברית עתיקה; יודע יידיש ורוסית במידה חלשה. אינו משתייך לשום מפלגה, לא שירת בצבא ולא קיבל עיטורים.

משפחתו: אמו ואחותו בגרודז'יסק, פולין. אחיו שמעון בוורשה. אחיו מרדכי במוסקבה. אשתו - פייגה בת אהרן, בת 42. בתו - עטל, בת 13. בנו - משה, בן 18. אח נוסף בלודז'. האח פישל בפלשתינה, ברעננה, ואחות נוספת בפלשתינה. אחי אשתו בעיירה נובאיה פראגה.

"לאחר המהפכה, לפני תשע/עשר שנים, נשפט על החזקת חדר באומן, ובשל כך ריצה חודשיים של עבודות כפייה. לדבריו, לימד אז רק את ילדיו שלו אלף-בית".

החקירות נערכו בתיווך מתורגמן, כאשר השאלות והתשובות נכתבות בפרוטוקול, והנחקר מתבקש לחתום את שמו על כל עמוד. (למותר לציין, כי יש להתייחס לתוכן הפרוטוקול בהסתייגות, שכן אין לדעת מה אמת, מה נאמר תחת אילוצים, ומה 'הוכנס' לפי הנחקרים ונאמר בשמם).

כך מצאו עצמם עובדי ה' ישרים ותמימים, שכל רגעיהם קודש לה', מכלים שעות ארוכות בחדרי החקירות, מנסים לפלס דרכם בין השאלות הרבות המוטחות לעברם.

מי מנהל את כספי בית הכנסת?

מתוך חקירתו של ר' לוי יצחק בידי קופריאנוב ביום המעצר, ט"ו חשוון:

שאלה: ידוע שקהילת ה"ברסלבים", כלומר בית הכנסת שלכם, שאתה משמש בו גבאי, מתקיימת מכספים המגיעים מחוץ לארץ ומערים שונות בברית המועצות. החקירה צריכה לברר כיצד אורגן איסוף הכספים האלה, מי מנהל אותם ומוציאם, וכיצד מתבצע הפיקוח על הוצאתם.

תשובה: לצד מילוי חובותיי הישירות כשומר בית הכנסת, אני משמש בפועל גם כגבאי הקהילה. אני ממלא את תפקידי הגבאי בשל הנסיבות שנוצרו: עד הימים האחרונים הגבאי החדש, שנבחר במקום נחמן לרמן שאינו מסוגל לעבוד, אברום דז'רובסקי, טרם אושר בידי מחלקת המינהל ולא נערך חוזה חדש [...] לכן עשיתי במקומו את כל מה שהיה עליו לעשות. [...]

בהיותי הגבאי בפועל, ניהלתי את כל ענייני המשק של בית הכנסת. הכסף נשמר אצלי לעיתים קרובות. את התשלום ואת כל העניינים הכספיים מנהלת הנהלת הקהילה. בתקופה האחרונה נכללו בה: דז'רובסקי אברום, וודובוז חיים, אוגונצ'ן אליה[7], קוגוס עקיבא, וליצ'ינסקי אבא.

לפי הפרוטוקול יש לכל חבר הנהלה תפקיד מוגדר, אך אינני יודע מי אמור לעשות מה בדיוק, שכן חברי ההנהלה אינם מקפידים על כך. ההנהלה אינה מוסרת לאספת חברי הקהילה דין וחשבון על הוצאת הכסף ועל עניינים אחרים. לעיתים מבררים חברי הקהילה מן השורה את ההוצאות בגדר שיחה רגילה; אבל ביסודו של דבר ההנהלה מנהלת את כל ענייני המשק והכסף על יסוד אמון הדדי, שכן את כל המסים ואת יתר החובות כלפי המדינה אנו מנסים לשלם בזמן, בכל סכום שאפשר.

אמצעי הקהילה אכן מורכבים מתקבולים מחוץ לארץ ומסכומים שנאספו הן באומן והן בערים אחרות בברית המועצות. מחוץ לארץ מגיעות העברות כספים באמצעות טורגסין לאחזקת בית הכנסת מה"ברסלבים" שלנו שבפולין, בוורשה ובלודז', ובארץ ישראל, בירושלים. ההעברות מגיעות לכתובותיהם של כמה מתפללים שהברסלבים בחוץ לארץ רוחשים להם אמון, ולא תמיד לאותם אנשים. על כך שהכסף נשלח לבית הכנסת נאמר בידיעות נלוות: בדרך כלל הכסף לבית הכנסת נשלח באותו זמן עם העברות ל"סיוע" לאנשים מסוימים, ל"ברסלבים נזקקים". מבין הנמענים הרבים שאליהם הגיעו העברות בדרך זו אני זוכר בזמן האחרון את קזרינסקי[8] איסרול ואת בז'סקי מאטס.

קורה גם שמחוץ לארץ, ובייחוד מוורשה, שבה יש יותר מ-600 איש בעלי הלך רוח "ברסלבי", מגיע כסף המיועד רק לבית הכנסת. כך, למשל, לכתובתי הגיעה ביום מעצרי הודעה על העברה של שני דולרים מוורשה לבית הכנסת. הכסף נשלח בידי בז'סטינסקי[9], שראיתי באומן לפני כעשרים שנה, וכתבתי לו לוורשה בקשה שיאסוף כסף לבית הכנסת.

בתי כנסת בחוץ לארץ אינם שולחים כסף על שם בית הכנסת; מדוע כך, אינני יודע. ייתכן שמישהו כותב לשם את כתובות האנשים המסייעים לבית הכנסת.

מוועד סיוע בחוץ לארץ, ובפרט מהאגודה הלונדונית ומנציגיה בקייב - ויינשלבוים, ובמוסקבה - שאת שם משפחתו אינני יודע, לא הגיע כסף לבית הכנסת. האגודה הלונדונית ונציגיה מארגנים סיוע לנזקקים שלנו, למתפללי בית הכנסת של ה"ברסלבים" וגם של בתי כנסת אחרים, ולא רק באומן אלא גם בערים אחרות.

הברסלבים שבחוץ לארץ שולחים כסף למתפללי בית הכנסת שלנו לכתובות אישיות, כדי שאלה יוכלו לקבל מצרכים באמצעות טורגסין, ולא על שם ההנהלה, שכן בכסף מחוץ לארץ אפשר לקבל באומן פי כמה וכמה מצרכים יותר.

האדם שקיבל העברה לבית הכנסת קונה בטורגסין מצרכים בסכום הזה, מוכר אותם למתפללי בית הכנסת שלנו במחירי השוק, ואת הכסף הסובייטי מוסר לאחד מחברי ההנהלה. לפעמים אני מקבל את הכסף מן הנמענים. קורה גם שמקבל ההעברה, לאחר שקיבל בעבורה מצרכים בטורגסין, מעביר את המצרכים לחבר קהילה אחר; אותו אדם מוכר אותם בכסף סובייטי ומוסר את הכסף להנהלה. הדבר קורה לעיתים רחוקות.

אין אדם מסוים שאצלו מרוכז כל הכסף, לרבות הכסף המגיע מחוץ לארץ. ברוב המקרים הכסף המתקבל מוצא עוד לפני שמקבלים אותו, שכן בית הכנסת נמצא תמיד בקשיים כספיים.

רישום החשבון נעשה כך: לקהילה יש ספר הכנסות והוצאות, שנשמר בדרך כלל במגירה מיוחדת בבית הכנסת, ולפעמים גם בביתי. בספר הזה נרשמות כל ההכנסות וההוצאות. לשם כך מתכנסת ההנהלה בבית הכנסת או בדירתי, ואחד מחבריה רושם הכול בעברית. קליטת הכסף מחוץ לארץ בספר אינה מפורטת; במקרים כאלה אנו כותבים: "נתקבל כסף מאדם אחד".

כפי שכבר אמרתי, כספים לבית הכנסת מגיעים הן מחברי הקהילה המתגוררים באומן והן מאלה שבערים אחרות בברית המועצות. האחרונים

הנימוק לפתיחה בחקירה זהה אצל שלושתם: "מנצל דעות קדומות דתיות בקרב חוגים מסוימים באוכלוסייה ומתנגד לצעדי המפלגה הקומוניסטית והשלטון הסובייטי"

4 =מתקין ומתקן גגות רעפים.

5 פרט השנה הוא טעות, שכן נישואי רל"י והמעבר לקיבליטש היו ב'זאת חנוכה' תרע"ז - סוף 1916.

6 כנ"ל.

7 הפענוח אינו וודאי.

8 הפענוח אינו וודאי.

9 הפענוח אינו וודאי.

נוהגים לתרום לבית הכנסת בימי חג, כשהם מתכנסים באומן, כלומר בראש השנה, בחנוכה ובשבועות. בראש השנה מתכנסים רוב הברסלבים, והם נוהגים כך זה 125 שנה, כלומר מאז [-שנת תקע"א]. ואילו לחנוכה ולשבועות מגיעים רק בעלי האמצעים. לראש השנה באים מכל ברית המועצות.

בחגים האלה מארגנים בבית הכנסת איסוף תרומות; בדרך כלל אחד מן האורחים אוסף את הכסף. כבר כמה שנים שבראש השנה אוספים את הכסף קזרינסקי איסרול מפולטבה ולובודצקי לייזר ממוסקבה[10]. בשנת 1935 [-תרצ"ו], בראש השנה, הם אספו מן הבאים 1,100 רובל. הכסף הוצא מיד, בנוכחות כמה מחברי ההנהלה ובנוכחותי, בידי קזרינסקי ולובודצקי, לתשלום חובות בעבור התיקונים שנעשו וכדומה.

הברסלבים מלודז', שישה אנשים, לא נתנו יותר כסף השנה, שכן קודם לכן [-מילה לא מפוענחת] לקחו מהם את כל הרובלים שהיו עמם. אבל כאשר הוזמנו לדירה [-כנ"ל], והדבר נעשה בהסכמה בין קזרינסקי, לובודצקי וחברי הנהלת הקהילה, הם הבטיחו לשלוח כסף לבית הכנסת. את התורה קרא אז והכריז [-שם המשפחה אינו מובן] נחמן מברשד.

מלבד האיסופים האלה, "ברסלבים" מערים אחרות בברית המועצות שולחים כסף בדואר כאשר הנהלתנו פונה אליהם במכתבי בקשה לסיוע בשל הוצאות נחוצות כלשהן. מכתבים כאלה כתבתי אני, קמינסקי[11] ואחרים. הכסף נשלח, כמו מחוץ לארץ, לכתובותיהם של חברי קהילתנו, ולא תמיד לאותם אנשים. אני זוכר שקיבלו כסף רויזן אל-חיים, קויפמן[12] מיכל ואחרים.

הברסלבים המקומיים נותנים כסף לבית הכנסת לעיתים בעת האיסוף בזמן התפילה. את האיסופים האלה עורכים לפעמים אני, וודובוז, קמינסקי ואחרים מחברי ההנהלה [...] הכסף שנאסף לבית הכנסת, למסיו, לתיקוניו וכדומה, משמש רק למטרתו הישירה. מלבד זאת, באותו כסף עורכים למתפללים הברסלבים סעודה פעמיים בשנה: ביום פטירת הרב הברסלבי ובחג שמחת תורה.

החוקרים מבקשים לדעת הכל על החיידר באומן

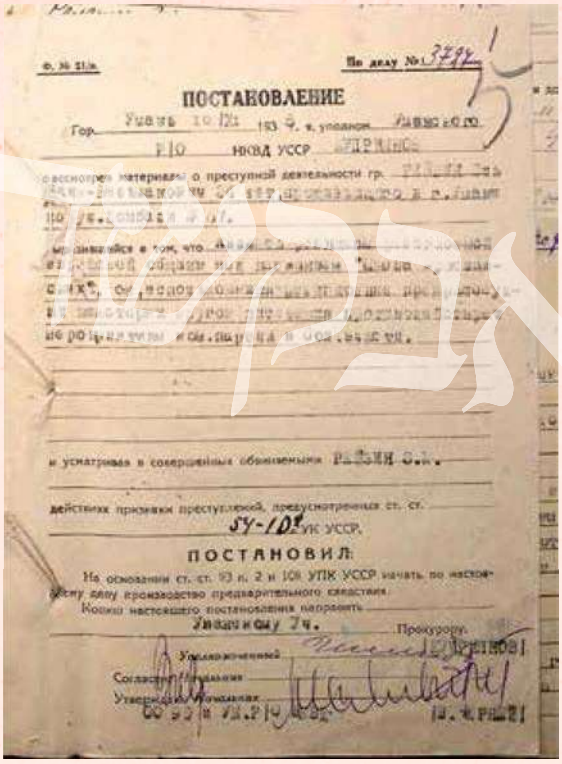
שאלה נוספת עוסקת במה שהחוקרים מכנים "החדר של הברסלבים":

שאלה: החדר של ה"ברסלבים" הקיים באומן, מתקיים מכספים המתקבלים מחוץ לארץ, מערים שונות בברית המועצות ומאיסופים הנערכים באומן. אמור אצל מי מרוכזים כספים אלה, מהו סדר הוצאתם, מי מנהל את ה"חדר", מהו סדר הלימוד בו, כמה ילדים לומדים בו בדרך כלל, אצל מי נמצא מקום מגוריהם, כיצד דואגים למחייתם וכיוצא בזה?

תשובה: אכן, באומן היו וישנם חדרים של ה"ברסלבים". לי אישית ידוע על קיומם של "חדרים" במשך כעשר שנים.

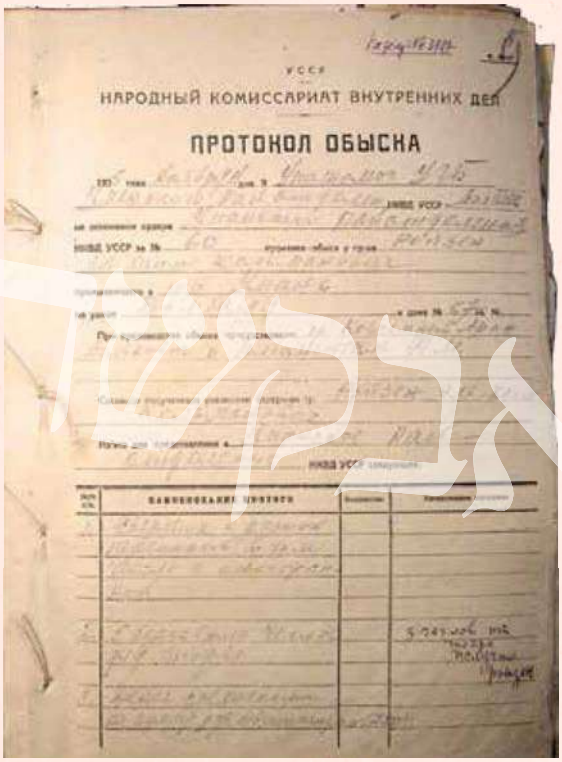
לפני כשבע או שמונה שנים החזיקו חדר: אני, מוישה ירוסלימסקי - שעזב לפלשתינה - ויושיה. השניים האחרונים אינם "ברסלבים",

10 פענוח שמות המשפחה אינו וודאי.
11 הוא החסיד ר' נחמן ב"ר בן-ציון קמינסקי.
12 יתכן והכתיב הנכון הוא: דורפמן.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

НКВД УССР

ПОСТАНОВИЛ:

НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

ПРОТОКОЛ ОБЫСКА

מבקש להתחבר לרבי?
צמא למקור של רוחניות ואור?

הבשורה הטובה שכולם חיכו לה – אנו נתאים לך את השיעור הקרוב למקום מגוריך כדי להחיות את הנפש!

פרוייקט השיעורים
אור חדש
מבית אבקשה

להתאמת שיעור קרוב להתחזקות חייגו: 09-313-2373 שלוחה 2

ומכאן שבאומן היו חדרים לא רק של הברסלבים אלא גם של זרמים אחרים.

אצלי אישית, בהיותי "ברסלבי", למדו בעיקר ילדי ה"ברסלבים". החזקתי חדר במשך שנה וחצי עד שנתיים, ועל כך הועמדתי לדין; לאחר מכן לא החזקתי עוד חדר וגם כיום אינני מחזיק בו.

כשנתיים עד שנתיים וחצי לאחר המשפט נגדי הועמדו לדין יושיה וכמה מהורי תלמידיו. יושיה נפטר זמן קצר לאחר מכן, וירוסלימסקי יצא לפלשתינה. לכל אחד מאיתנו היו בחדר קבוצות שונות: צעירים ובוגרים. אצלי למדו בממוצע שבעה עד שמונה ילדים, רובם להורים אמידים ששילמו לי בעד הלימוד.

עבור תלמידים שלא היו בעלי אמצעים - שילם לי אז הרב מלמוד[13] מפרילוקי, שהתגורר באותה עת באומן. לפני כשש או שבע שנים הוא יצא [-הוספה בכתב יד: לצמיתות] לפלשתינה. אינני יודע מה היה מקור הכסף שמלמוד שילם לי.

בין הילדים שמלמוד שילם בעדם, ככל שאני זוכר, היה גם גרישה דורפמן.[14]

מלבדו, מבין אלה שלמדו אצלי אני זוכר את שעיה אויספולין - כיום בנ.ק.וו.ד. של אומן, את שלוימה ספיבק - מחלק דואר - ואת דוד וודווז[15], העובד בבית החרושת של קואופרטיב "מטלורגיה". אחרים אינני זוכר.

אינני יודע מאילו כספים התקיימו ה"חדרים" של ירוסלימסקי ושל יושיה.

המשך החקירה מתמקד בניהול החיידר באומן מאז משפטו של 'יושיה' [-כנראה: יהושע] ועד עתה - על ידי ר' נתן קוטיק. בסיומה הצהיר ר' לוי יצחק:

שאלת חינוך הנוער ברוח דתית בלבד מעולם לא נדונה בהנהלת קהילת ה"ברסלבים". הילדים נמסרים לחדר ביוזמת ההורים. לפי מנהגנו, ההורים נוהגים להביא עמם את הילדים לחג "ראש השנה", אפילו ילדים שעדיין אינם מבינים דבר; וכאן הם מחליטים לפעמים להשאיר ילד זה או אחר בחדר.

י"ח חשוון - המשך החקירה: בדבר הסיוע מלונדון

בחקירה נוספת, ב-14 בנובמ' - י"ח חשוון, מתמקד החוקר בסיוע הכספי שנשלח מלונדון אל החסידים באומן:

שאלה: מעדויותיך הקודמות ידוע שבד בבד עם תמיכת בית הכנסת מחוץ לארץ, אגודות וועדים מסוימים בחוץ לארץ ונציגיהם ארגנו "סיוע לאוכלוסייה היהודית הנזקקת בברית המועצות". ידוע גם שליד קהילת בית הכנסת שלכם באומן קיים "ועד" המארגן את הסיוע כאן במקום. פרט את הדברים הבאים: כיצד נוסדה פעולת הסיוע ומי החל בה; מי היו האנשים המארגנים; מה היו דרכי הגעת הכספים מחוץ לארץ וממקומות שונים בברית המועצות; כיצד נוצר הקשר לוועד באומן, מה היה הרכבו ופעולתו, וכן הלאה?

תשובה: אינני יכול לקבוע במדויק מתי התחיל הסיוע המאורגן מחוץ לארץ. במהותו התפתח הדבר כך: עוד לפני הקמת טורגסין קיבלו מכרים יהודים מסוימים סיוע מחוץ לארץ, והגיעו בדואר העברות כספים באמצעות חבילות ערך.

אינני זוכר באיזו שנה, אבל לפני כחמש-שש שנים נודע באומן שבקייב יש נציג של ועד הסיוע הלונדוני, אדם בשם ויינשלבוים, שהוסמך לארגן סיוע לאוכלוסייה היהודית הנזקקת באוקראינה. מאותו זמן החלו רבים מן היהודים לשלוח לוויינשלבוים, שכתובתו: קייב, פרולטארסקאיה או פושקינסקאיה 34 - גלויות בבקשה לעזרה. גם אני כתבתי גלויה כזאת.

כעבור זמן-מה החלו אלה שכתבו לוועד הלונדוני באמצעות ויינשלבוים לקבל חבילות והעברות כסף דרך קייב, ולאחר מכן גם באמצעות טורגסין. מספר הפונים לוויינשלבוים גדל במהירות. היו בידו הקצבות סיוע מסוימות מן הוועד לפי ערים, והוא לא יכול היה למלא את הבקשות במלואן. חלק ניכר מן הפונים לא קיבלו חבילות או העברות כספים כלל.

מטבע הדברים עורר הדבר אי-הבנות ושיחות שונות. באותה עת החלו לומר שיש לכתוב ישירות לוועד בלונדון, שכן ברשימות שהיו אצל ויינשלבוים לשם משלוח סיוע היו פגמים, והן אפשרו מעשי מרמה, כפי שאירע בוויניצה. אינני יודע כיצד הגיעו אליו הרשימות מאומן. כתוצאה מכך, רבים, לצד הגשת בקשות לוויינשלבוים, כתבו ישירות ללונדון; ואכן, אלה שכתבו ישירות לוועד קיבלו תמיד סיוע.

לא ידוע לי על שיחות כלשהן בדבר ארגון ועד מקומי בקשר לכך. ככל שידוע לי, ועד כזה ליד בית הכנסת שלנו, של ה"ברסלבים" - אינו קיים. כתובתו של הוועד הלונדוני הייתה ידועה מן הגלויות שנתקבלו מוויינשלבוים, שבהן צוינה בדרך כלל.

רבים ממתפללי בית הכנסת של ה"ברסלבים" וגם מבתי כנסת אחרים כתבו גלויות בבקשת סיוע לוויינשלבוים וגם ישירות ללונדון. הם נכתבו בבתי הכנסת, ובכלל זה בבית הכנסת שלנו. למען מי שלא ידעו שפות זרות או את הכתובת, כתבו בבית הכנסת שלנו ברוב המקרים המוכשרים יותר, למשל לינדווסר ברל, פייגנבוים מיישה, לפעמים אני, ואחרים.

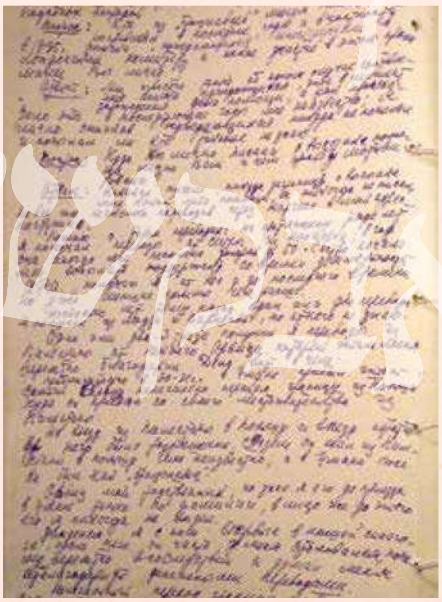
לפני הנהגת הדרכונים, יהודים מסוימים מקרב הברסלבים שלא הייתה להם דירה באומן התגוררו בבית הכנסת שלנו. משום כך גם העברות מחוץ לארץ נשלחו על שמו. עם הנהגת הדרכונים פסק הדבר.

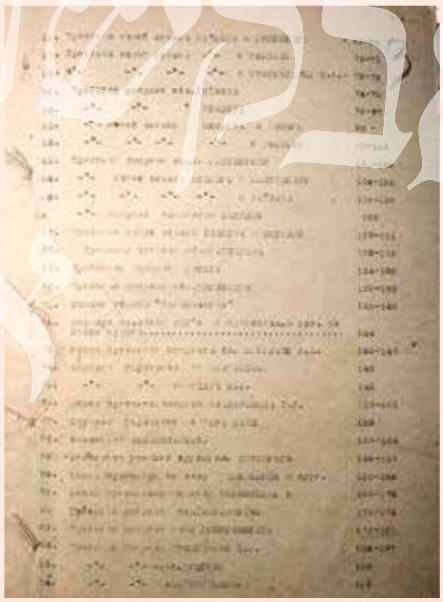
בדרך כלל מגיעות ההעברות למתפללי בית הכנסת שלנו ולמתפללים אחרים, לכתובותיהם האישיות. ידוע לי רק על העברות אישיות; הוועד הלונדוני לא נהג, למיטב ידיעתי, בהעברות המיועדות לקבוצה.

מרגע שנפתחה חנות טורגסין באומן החלו כל פעולות ה"סיוע" להתבצע באמצעותה. מאז התרחב היקף הסיוע, שכן העברות דרך קייב היו כרוכות בהוצאות נוספות למקבלים.

אני זוכר שהעברת הכסף הגדולה הראשונה באמצעות חנות טורגסין באומן הגיעה לכתובתו של קרופיבסקי[16] יצחוק-בר, בסך 120 דולר. אינני יודע מהיכן. הדבר אירע בימים הראשונים לאחר פתיחת חנות טורגסין באומן. אז מסר קרופיבסקי לבית הכנסת שלנו הודעה שארבעה-עשר או חמשה-עשר ברסלבים מסוימים יבואו לדירתו כדי לקבל העברה מחוץ לארץ לטורגסין. גם אני הייתי אחד מאותם ארבעה-עשר או חמישה-עשר אנשים.

הלכתי לקרופיבסקי וקיבלתי ממנו העברה בסך שני דולר. אז אמר לי שקיבל 120 דולר בעבור שישים איש, שני דולר לכל אחד. ככל שזכור

13 הרב שלום מלמד רבה של אומן. בשנת תרפ"ח עלה לארץ ישראל.

14 אחיו של החסיד ר' מיכל דורפמן.

15 בנו של החסיד ר' חיים ב"ר שבתי וודווז המכונה ר' חיים ברסלבר.

16 פענוח שם המשפחה אינו וודאי.

לי, הכסף נועד למתפללים מבתי כנסת שונים באומן.

כעבור כשנה נקראו, גם כן באמצעות בית הכנסת, כמה ברסלבים, ובכללם אני, אל חבר ההנהלה גולובראדקו[17] מויסיי, ממנו קיבלתי תלוש בסך רובל אחד מתוך פנקס הטורגסין, וחתמתי על כך באותו... ברשימה זו כבר היו חתימות, ולא הייתי הראשון שחתם [...]

אינני זוכר את שמות המשפחה של המתפללים שקיבלו סיוע באמצעות קרופיבסקי וגולובראדקו. אינני יכול לומר כיצד ומדוע נמצאתי ברשימות של גולובראדקו וקרופיבסקי בין הנזקקים.

ככל שאני זוכר, באמצעות ויינשלבוים קיבלתי סיוע מוועד ה"עזרה" הלונדוני פעמיים בקירוב, בצורת חבילות, ופעמיים בקירוב קיבלתי העברות כספים ישירות מן הוועד בלונדון.

החבילות וההעברות היו תוצאה של בקשותיי בכתב לעזרה אל הוועד ואל ויינשלבוים. במכתבים כתבתי בקיצור שאני מבקש להושיט לי עזרה כלשהי, משום שאני חי במחסור.

"מכוח השקפותיהם הדתיות של הברסלבים - על העשירים לעזור לעניים"

אין אצלנו במקום, ליד בית הכנסת שלנו, "עזרה" המאורגנת באופן רשמי; אולם מכוח השקפותיהם הדתיות של ה"ברסלבים", שבהן נאמר שעל העשירים לעזור לעניים, במילים אחרות, האמידים יותר נותנים מפעם לפעם עזרה כספית לעניים, או שהעניים עצמם מבקשים מן האמידים. אף על פי כן, לעיתים רחוקות ערכו יחידים מן ה"ברסלבים" איסוף כספים ביוזמתם האישית. [...]

כפי שכבר העדתי בחקירות קודמות, כמה ממתפללי בית הכנסת שלנו מקבלים עזרה באמצעות בתי הכנסת של ה"ברסלבים" בוורשה (פולין), בלודז', בקרקוב, בירושלים ובמקומות אחרים שבהם נמצאים שותפינו להשקפה, ה"ברסלבים".

אני אישית אינני מקבל עזרה כזאת מבתי הכנסת של ה"ברסלבים" בחוץ לארץ, אלא מקבל העברות כספים מקרובי משפחה המתגוררים בוורשה, בלודז', בירושלים ובניו-יורק, ליתר דיוק בשיקגו. אני מתכתב עם קרובי המשפחה המתגוררים בוורשה, בלודז' ובירושלים, ובמכתבים אני כותב שאני נזקק, ובעקבות זאת הם שולחים לי לעיתים רחוקות כסף.

באמריקה, כמדומה בניו-יורק או בשיקגו, מתגוררת דודתה של אמי, המתגוררת בעיירה גרודז'יסק בפולין. ידעתי על הדודה הזאת אך לא התכתבתי איתה. בכל זאת, לפני שנה ורבע קיבלתי ממנה מכתב שהגיע מחו"ל דרך שיקגו, ובו המחאה על סך שלושה דולרים באמצעות 'טורגסין'. זמן קצר לאחר מכן קיבלתי מכתב מאמי, שבו ביקשה שאודיע לה אם קיבלתי כסף זה, והשבתי לה בחיוב.

לא כתבתי תשובה לקרובת משפחתה של אמי, מפני שעד היום אינני יודע את כתובתה, ולא ביקשתי מאמי למסור לי את הכתובת.

העדות נרשמה בהתאם לתרגום שנעשה, הוקראה לי, הכול נרשם נכונה מפי, ואני חותם: בנדר.

איש החסד ר' משה קוליקוב - תמונה שצולמה בכלא הנ.ק.וו.ד. בקייב

תיאורו של ר' לוי יצחק: "קרעו ממני נתחים..."

כעבור שנים סיפר ר' לוי יצחק על שעבר עליו בין כותלי בית הסוהר: "מיד עם היכנסי לתא המעצר הספקתי ללמוד בעל פה, מילה במילה, מתחילת ליקוטי מוהר"ן ועד תורה י"ד. ההתאקלמות בכלא הנורא היתה קשה עד מאוד. השהייה בתא הקטן, הסגור והחשוך, יחד עם גויים ערלים, היתה כרוכה בייסורי נפש. רק מעט אוויר צח שאפנו, במחצית השעה שבה הותר לאסירים לצאת אל החצר מדי יום ביומו.

"אי אפשר לתאר ולצייר בשום אופן בעולם איך שהם חקרו אותי... ממש המוות טוב יותר מחיים מרורים כאלו. 'געריסן פון מיר שטיקער' - קרעו ממני נתחים... הם תחקרו אותי על דברים שאירעו כמה שנים קודם לכן, כשלא פיללתי כלל כי אני נתון תחת מעקב..."

וכך תיאר את חדר החקירות הסובייטי המאיים: "השולחן הכבד צבוע אדום. הרי מכונים הם 'הצבא האדום' - אכן, הוא אדום ושולחנו אדום כדם[18]... יום אחד נכנס מנהל הכלא באמצע החקירה, ובשמעו את הוויכוח ביני לבין החוקר, נענה כלאחר יד: 'מה לך לדבר עמו בכלל, תירה בו כדור ותגמור את הסיפור'. והחוקר משיב לו: 'הוא אינו שווה את הכדור, עליו להתפוצץ ללא כדור...'. הלה שואל והלה משיב, ואני נאלץ לשמוע מילים כאלו[19]..."

(המשך אי"ה בפרק הבא)

התודה והברכה לחברת 'דרך צדיקים' על התמיכה הנדיבה שסייעה להשגת המסמכים ופענוחם

17 פענוח שם המשפחה אינו וודאי.

18 ראה בראשית רבה (סג יב) אודות עשו הרשע: הוא אדום, ותבשילו אדום, ארצו אדומה, גבוריו אדומים, לבושיו אדומים, פורע ממנו אדום, בלבוש אדום.

19 מתוך הספר 'איש חסידיך'

יש לך כבר שיעור? אל תשאיר אותו קטן - תרחיב את הגבולות!

מגידי שיעורים, גבאים ומנהלי חבורות – עדכנו אותנו בפרטי השיעור או החבורה שלכם ונחבר אליכם עוד נשמות שמבקשות להתחזק ולהתקרב!

פרוייקט השיעורים
אור חדש
מבית אבקשה

לעדכון פרטי השיעור שלכם במערכת חייגו: 09-313-2373 שלוחה 2

לפתע באו להודיעו כי נסיעתו לאומן התבטלה, והוא הוצא מן הרשימה. והנה, לפניי נגלה מחזה שלא אשכח: תחילה נפלטה מפיו אנחה כבדה מתוך צער עצום שעלתה מעמקי הלב, ואז עצם את עיניו לרגע. חלפו כמה רגעים ספורים בלבד, חיזק את עצמו ואמר: "טוב, כך הוא רצונו יתברך!", ומיד החל לשמוח כאילו לא אירע דבר.

כיצד הגיע ר' ישראל בער לראש הטיש שערך האדמו"ר בטבריה? כיצד הגיב כשפגש חסיד ברסלב בתל אביב? ואיך קירב את החסיד ר' דוד שכטער זצ"ל // **ר' בנימין קוגלמן שליט"א בתיאורים מרגשים ועובדות שלא נחשפו מעולם על חייו המאירים בלהבת אישו של רבינו, החסיד ר' ישראל בער אודסר זצ"ל** // לרגל היארצייט י"ח חשוון

ישראל זפרן

בתוך עולם שרץ ורודף אחר הבלים וחשיבות מדומים, עמדו בין השיטין אנשי אמת זכי לב - כאלו שבחרו בדרך הפוכה בתכלית: דרך של ביטול גמור לצדיקי אמת וקיום עצותיהם, התמסרות מוחלטת ללא שום חשבונות לתכלית האמיתית ודבקות עמוקה ויוקדת בהקב"ה.

בסמטאות הישנות ובצל קורתם של הדורות הקודמים, הרחק מן ההמולה והכבוד המדומה, פֶּעַם לב חי שבער כולו אל הקדושה. זהו סיפור על דמות הוד עתיקה שכולה אש של התקשרות וכיסופים; אדם שראה את כל תהפוכות החיים, את הצער והשמחה, כניגון פשוט של רצון הבורא. מתוך המחלוקת והרדיפות, בין הרי מירון וסמטאותיה של טבריה העתיקה עולה ובוקעת נהמה עמוקה ומלאת הוד, הקוראת לכל לב: להשתוקק, להתחזק, ולא להתבטל לרגע אחד מן התכלית הנצחית.

ישבנו לשיחה מרתקת ומרגשת עד מעמקי הנפש עם ר' בנימין קוגלמן שליט"א. מצאנו את עצמנו יושבים מרותקים, שותים בצמא כל תיבה ויצאנו עם הסתכלות חדשה לגמרי על דמותו המאירה, האופפת הוד וסוד, של החסיד ר' ישראל בער אודסר זצ"ל - דמות שכולה להבת אש יוקדת של עבודת ה' וביטול של אמת לאור האורות.

השעות חלפו ביעף כאילו היו דקות ספורות, ורק כשהשעה התאחרה נאלצנו, בלב הומה, להיפרד ולעזוב. אנו מגישים בפניכם את תוכן השיחה המופלאה הזו, כשאנו תקווה שהצלחנו להעביר אל הכתב לפחות מעט מעוצמת הרגשות, ההתרוממות וההתרגשות שחשנו בעצמנו במהלך המפגש הנדיר הזה.

'ללמוד, ללמוד, לא להתבטל!!'

מתי זכיתם לראות בפעם הראשונה את דמותו המאירה?

בימי בחרותי, עוד בטרם הכרתי את דרכו של רבינו ז"ל, זכיתי לפגוש אותו בפעם הראשונה כשהגעתי למירון בערב שבת קודש, ז' באדר, חיפשתי אחר דירה לשהות בה בשבת. ובתוך כך הלכתי גם לנסות ולבדוק בביתו של הגה"ח ר' מאיר שטרן זצ"ל, רבה של מירון, כשהגעתי לשם, ראיתי אדם זקן וישיש היושב במקומו.

הוא ישב על הספה, בפינת הסלון, כשהוא כבר מוכן לשבת קודש, כולו אומר הוד והדר. לבוש בקפטן ויארמולקה, ונראה היה שהוא שקוע

בהתבודדות. לא יכולתי להסיר ממנו את עיניי, וחשתי אליו משיכה עזה. הבטתי בו כל העת. וחשתי כי לפני דמות קדושה ונעלה, צורה של אמת. אמנם אין לי עסק בנסתרות, אך הבנתי שזה מישהו מיוחד. כשיצאתי, שאלתי לשמו ונודע לי שהוא מחסידי ברסלב, ר' ישראל בער אודסר שמו.

בהמשך ימי בחרותי שמעתי עליו שוב. סיפרו לי שיש יהודי מופלא, שכדאי לזכות לראותו. משבאנו אליו, הוא החל לשוחח עמנו על ברסלב, דיבורים שאינם נשמעים בכל יום, בלהט דקדושה ובחן מיוחד. כשהיה מזכיר את רבינו הק', נדמה היה שהזקנה נסוגה מפניו. הוא סיפר על עבודת ה' של אנשי שלומנו בדור שלפנינו, ועל רבו ר' ישראל קרדונר. וניכר היה עליו שאף הוא עצמו אוחז שם באותן המדרגות אותן תיאר, ואין אלו סיפורים של העומד מהצד. מאז הוספתי ללכת אליו שוב ושוב.

לאחר שהצית בקרבי את הניצוץ הראשון של ההתקרבות לברסלב, סיפרתי לו ששמעתי שהגה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א מוסר שיעורים לבחורים, וכי ברצוני ללכת ולשמוע אותו. הוא התלהב מהרעיון, וכך התחלתי להתקרב לברסלב יותר ויותר, עד שלבסוף אף התחלתי לנסוע לקיבוץ במירון בראש השנה.

בהמשך נכנסתי לישיבה בירושלים, בשכונת הר נוף, ישיבה שבראשה עמד תלמידו של הגאון ר' אהרן קוטלר. היה זה בסביבות שנת תשמ"ח. בהשגחה פרטית התארח אז ר' ישראל בער אף הוא בהר נוף אצל תלמידו ר' ראובן אלסטון. ומדי יום ביומו, בהפסקת 'בין הסדרים', הייתי עולה אליו במשך שנה וחצי לערך. שם היה משוחח עמי בדברים המחיים את הנפש, מתוך התעוררות נפלאה.

עיקר דבריו נסובו על עצותיו ועל גדולתו של רבינו מתוך התלהבות חן וחיות, ודיבוריו היו מלאי התחזקות. ניכר היה בו משהו אמיתי לגמרי שאינו מן השפה ולחוץ.

זכורני במיוחד כיצד היה מעורר אותי בכל עת וזמן: "לערנען! לערנען! נישט באטלען!" (ללמוד, ללמוד, לא להתבטל). "לערנען גמרא, משניות, תהילים." כך היה מזרז אותי לשבת ולהתמיד בלימודי.

'כך הוא רצונו יתברך!'

איזה מעשה זכור לכם במיוחד מתקופה זו?

באלול שנת תשמ"ח, ימים ספורים לפני ראש השנה, עליתי אליו, ומצאתיו שכבר ארזו לו את מזוודותיו, והוא מוכן ומזומן לנסיעה לאומן. זו הייתה נסיעתו הראשונה בחייו, והוא היה שרוי בשמחה עצומה, לאחר שכמהה נפשו עשרות שנים להגיע אל ציון רבנו. אני לא זכיתי לנסוע אז ומסרתי לו את הקוויטל שלי, כדי שיזכירני על ציונו של רבינו ז"ל.

לפתע באו להודיעו כי נסיעתו התבטלה, והוא הוצא מן הרשימה. (זו הייתה הנסיעה הידועה שבה השתתף גם ר' שמואל שפירא). לפניי נגלה מחזה שלא אשכח: תחילה נפלטה מפיו אנחה כבדה מתוך צער עצום שעלתה מעמקי הלב, ואז עצם את עיניו לרגע. חלפו כמה רגעים ספורים בלבד, חיזק את עצמו ואמר: "טוב, כך הוא רצונו יתברך!", ומיד

החל לשמוח כאילו לא אירע דבר.

דבר זה אינו ניתן להבנה לאדם פשוט: חסיד ברסלב אמיתי שהמתין יותר משבעים שנה לנסוע לאומן, והנה, כשבאים לפתע להודיעו שאינו נוסע, הוא מקבל זאת באהבה, בלי להתערם על איש, מתחזק ושמח – כי זהו רצון ה'. עבורי ועבור כל הנוכחים שם היה זה לימוד ושיעור בתורת האמונה וההתחזקות.

בשנת תש"נ זכה כבר להגיע לאומן, וזכורני שבשנת תנש"א זכיתי לראותו שם, בפעם הראשונה שבה שהינו במיגומטר, ושם ראיתי בעיניי את מסירות הנפש המופלאה שלו. התנאים היו קשים ביותר: שלושה אולמות בלבד שימשו לתפילה, לאכילה וללינה, בצפיפות רבה, ואבק מילא את המקום, שכן אפילו מרצפות לא היו שם. ובתוך כל זה, בזקנה מופלגת, הוא היה שם יחד עם כולם, שרוי בשמחה כזאת!

העיקר, בשבילו היה, שהוא נמצא אצל רבנו.

הוא ישב שם בחוץ ומסביבו התגודדו אנשים, והיה שר בשמחה גדולה על הזכות שנפלה בחלקו שזכה בחייו להיות על ציונו של רבינו.

'הייתי חסיד ברסלב היחיד!'

איפה פגשתם אותו בהמשך החיים?

לאחר חתונתי עברתי להתגורר בנווה יעקב, ושם שוב התראיתי עימו. ר' ישראל בער שהה שם תקופה ארוכה כאורח אצל משפחת בלעיש, שעלו מצרפת והיו מתלמידיו.

התאספה שם סביבו חבורה של אברכים מחסידויות שונות. ואני הייתי החסיד ברסלב היחיד בחבורה זו. נמנו שם בחבורה גם חסידי רחמסטריווקא, גור ואמשינוב, וכן שני עובדי ה' גדולים מאוד ששמם הולך לפניהם. היינו עולים אליו מידי כמה ימים, יושבים ומשוחחים עמו. והשעות בחברתו חלפו שם בלי שאיש הבחין בהן. הוא האריך לשוחח עמנו הרבה בגנות העולם הזה ועל התכלית הנצחית.

אנשים שבורים, חסרי כוח וחיות שנכנסו אליו, יצאו מחוזקים ומחודשים – ואפילו ראשי ישיבות ליטאים. ראש ישיבה חשוב אמר לי פעם: "כשאני חש שאני נשבר תחת העול והלחץ של הישיבה והטרדות הכלכליות הנלוות אליה, אני נכנס אליו. והוא משוחח עימי בכזה חיות, בתמימות ופשיטות, במתיקות כזאת ובכזה

זכורני במיוחד כיצד היה מעורר אותי בכל עת וזמן: "לערנען! לערנען! נישט באטלען!" (-ללמוד, ללמוד, לא להתבטל). "לערנען גמרא, משניות, תהילים"

גועשמאק, עד שזה מפיג ממני את כל המתחים ומכניס בי כזה אור של התחזקות."

הוא לא חיפש לשוחח עם אנשים, רק אם פנו אליו היה פותח את פיו. דרך מיוחדת היתה לו: הוא היה מדבר גם עם מי שאינו ברסלבר כאילו הוא חסיד מן המניין, כך היה מכניסו אל העולם הטמיר של ברסלב – וכך אכן נתקרבו אנשים. הוא לא פחד מאיש, וכוח האמת שבו משך את הלבבות.

פעם אחת נכנסתי אליו עם אבי בנווה יעקב. אבי הוא חסיד אמשינוב. ר' ישראל בער ראה את הספודיק שלו, הביט בו בחיוך, ואמר לו: "אתה אינך ברסלבר. אבל לבנך אתה לא עושה צרות על כך שהתקרב לברסלב... מפני שאני עברתי הרבה צרות כשהתקרבתי לברסלב" אבי השיב לו: "בשום אופן לא, חס וחלילה!."

לאחר מכן סיפר לאבי, שבמשך תקופה מסוימת, מדי ערב שבת, היה נותן לר' שמואל שפירא מטבע של עשרה גרוש לקניית חלות וצורכי שבת, כיוון שלא היה לו כסף להוצאות השבת. בתחילה לא הבין אבי את דבריו ומתי היה נותן לו כסף. ולכן שאל את ר' ישראל בער: "האם לראש השנה היה נותן לו כסף?" אך הוא השיב: "לא! אצל ר' שמואל שפירא כל השנה היה ראש השנה!" – כלומר, ר' שמואל שפירא עבד את ה' כל השנה כאילו זה עתה הוא עומד בראש השנה.

'הבעל דבר תפס אותי עם השינה'...

כיצד נראתה עבודתו בגיל מופלג, כשכבר לא היה בכוחותיו הצעירים?

באותה תקופה נכנסתי אליו יחד עם אחד מחשובי חסידי גור, עובד ה' וירא שמים. ר' ישראל בער שכב במיטתו בעיניים עצומות, ושמענו אותו אומר לעצמו ביידיש: "אוי, אוי, אוי... דער יצר הרע האט מיר געכאפט מיטן שלאף" (היצר הרע תפס אותי עם שינה יתירה). אותו חסיד גור נפעם כולו: "יהודי בן תשעים ויותר, שמדבר דיבורים כאלה, שהיצר הרע לא יתפוס אותו בהיסח הדעת של שינה!" בעיניו היה זה פלא עצום.

זכיתי לראותו במירון בסוף ימיו, מחזה נורא הוד כיצד היה קם בחצות הלילה, ובסמוך לעלות השחר כבר הייתה הטלית מונחת על כתפו. שוב ושוב היה פונה אלי ושואל: "נו, הגיע כבר זמן טלית?" כולו ציפייה וכיסופים לקיים את המצוות. וכך גם בימי החנוכה היה יושב מול החנוכייה, ושואל: "נו, אפשר כבר להדליק נרות?" יהודי בן תשעים ושבע מונה את הרגעים עד למצווה הבאה!

בכל פעם שחש מיחוש או כאב בגופו, היה מבקש בפשיטות: "תגיד עליי את התיקון הכללי". היינו אומרים, ועד מהרה היה אומר: "ס'איז שוין בסדר" (זה כבר בסדר), והכאב חלף. הוא האמין בתמימות שכל דיבור וכל עצה של רבינו פועלים ישועות נפלאות.

כשהיו מתגברים עליו כאבים עזים בגופו, היה צועק מתוך כאב "איי איי", ומיד הופך זאת לניגון "איי איי איי" וצוחק.

כל העת היו אנשים סביבו, אך לעיתים כשחש שאין בכוחו לשאת את ההמון, ביקש להיוותר לבדו. וכשהחדר התרוקן הייתי מגיש לפניו תהילים גדול, ושמעתי אותו אומר מתוכו בהשתפכות הנפש ובהתעוררות גדולה. כך בכל פעם כשהגעתי אליו ומצאתיו שוכב במיטה בחלישות, היה מדבר ומשיח בינו לבין קונו בהתבודדות או תהילים.

באותם ימים כבר כהו עיניו וראייתו נחלשה,

והיה מבקש שנפתח ונקרא לפניו בספר "ליקוטי מוהר"ן". אנחנו היינו קוראים, והוא היה אומר עימנו את המילים בהתלהבות, מילה במילה, ואף מקדים אותנו בעל פה במה שהקראנו לפניו. בכל פעם שעליתי אליו, ביקש שאקרא בספר אחר. היינו יושבים אצלו, מקריאים ולומדים עמו יחד, והיה זה תענוג עצום.

אני זוכר שעליתי אליו כשבפי בשורה קודרת שר' לוי יצחק בנדר זצ"ל נפטר, ואני שב זה עתה מהלווייתו. פניו האדימו, קם ממקומו ואמר לי: "אוי, וואס זאגסטו?" (אוי מה אתה אומר?). ראיתי עד כמה נגעה בו הבשורה.

בנוסף, הקפיד תמיד לשאול אותי על משפחת ברסקי, נכדי רבנו ז"ל. וכשסיפרתי לו שר' ישראל ברסקי – בנו של ר' נתן, נכד ר' שמשון, שהיה שכני ומחסידי גור – הלך לבית עולמו, זעק מתוך כאב: "מה? ר' ישראל כבר לא נמצא?" כל זה נבע מאהבתו הגדולה לרבנו שציווה לכבד את יוצאי חלציו.

בטיש של האדמו"ר ר' אברהם יצחק

מה סיפר לכם ר' ישראל בער על שנות הבערה בתחילת ההתקרבות לרבי?

ר' ישראל היה מרבה לספר על תקופה זו, וכן שמעתי מאנ"ש שבצעירותו היה מבלה לבדו שעות וימים רבים בשדות וביערות, בלימוד ובתפילה. הוא היה יוצא רק מעת לעת מן השדה כדי לפקח את דעתו, ושב לשדה מיד לאחר מכן לשוחח עם קונו. ומתוך עבודת ה' זו צמח והגיע אל המדרגות הנשגבות שלהן זכה.

שמעתי גם שפעם אחת התהלך בלילה אחד מראשי הציונות ביערות טבריה, ולפתע נגלה לעיניו מחזה נפלא: ר' ישראל בער היושב לאור הנר, וקורא ב"ליקוטי תפילות" בהתעוררות, ובעיניים דומעות. תכף נכנס בו הרהור תשובה שגרם לו לעשות מהפך בחייו הרוחניים.

עוד שמעתי מאחד מזקני חסידי תולדות אהרן, שזוכר את הימים שבהם האדמו"ר ר' אברהם יצחק זצ"ל היה מגיע לטבריה בשבתות ועורך טיש בליל שבת. ר' ישראל בער היה נכנס בשעה מאוחרת יותר, לאחר אמירת תיקון חצות, על מנת ללמוד ולהתפלל באותו מקום. ובבואו היה האדמו"ר קם לכבודו, מושיבו לצדו ומניח לפניו על השולחן קוגל קטן. לאחר שסיימו את הסעודה היה ר' ישראל בער לוקח אל ביתו את הבחורים האורחים שלא נמצא להם מקום ללון ומארחם.

מעשה נפלא נוסף ששמעתי מכמה מוותיקי אנ"ש הזוכרים זאת היטב: בתקופת מגוריו של ר' ישראל בער בגבעת שאול שבירושלים, היה קם מדי לילה בחצות, יורד לליפתא לטבול ולהתבודד, ולאחר מכן היה יושב ולומד בבית הכנסת זופניק בצוותא עם ר' יצחק אייזיק אלבוים זצ"ל, מחשובי אנשי שלומנו, שהיה תלמיד חכם גדול . השניים היו הוגים בסוגיות הש"ס יחד עד עלות השחר, בהתמדה שאין לתארה. לי הוא לא סיפר זאת מעולם, משום שאנ"ש היו עושים כל דבר בצנעה, וידוע שאחד מחשובי אנ"ש אף התקרב לברסלב בזכות שראה אותם בלימודם בלילות.

דרך אגב, שאלתי את ר' ישראל בער אם ר' ישראל קרדונר קיבל רק מר' משה ברסלבר או גם מר' אברהם ב"ר נחמן. מיד השיב לי שוודאי קיבל רבות גם מראב"נ שהיה חבירו וידידו.

ברגע ששמע שאני 'חסיד ברסלב'...

מהו הדבר שבלט במיוחד בדמותו?

בליבו פעמה אהבה ומסירות מיוחדת לכל אחד מאנשי שלומנו. כשהיינו מזכירים לפניו את שמו של מי מאנ"ש, מיד היו פניו קורנות משמחה.

דוגמה מובהקת לכך סיפר לי ר' נחמן רוסישער. כשעלה מרוסיה לארץ ישראל, לאחר כל התלאות והייסורים שעבר שם תחת משטר האימים, הגיע לירושלים בגפו חסר כל. אמרו לו: "אם אתה זקוק לעזרה אמיתית, יש אחד המתגורר עתה בתל אביב, ר' ישראל בער שמו, והוא כבר ידאג לך." הוא נסע לתל אביב, חיפש את מעונו של ר' ישראל, וכשמצאו ניגש אליו ואמר: "אני חסיד ברסלב, הגעתי עכשיו מאומן וזקוק לעזרה."

כך תיאר לי ר' נחמן את המעמד:

"ר' ישראל בער אפילו לא שאל אותי מי אני או מה שמי. ברגע ששמע שאני חסיד ברסלב, ובנוסף מגיע מאומן, מיד חיבק אותי בכל ליבו, לקח אותי אל השוק בתל אביב ואמר לי: 'תקנה כל מה שאתה צריך.' הוא מילא את ידיי במצרכים, ולאחר מכן הוסיף ונתן לי כמה מאות לירות, וכל זאת מבלי ששאל אותי מי אני ומה שמי."

גיסי ר' אברהם שלום מנדליאל סיפר לי אף הוא שכאשר ר' יחזקאל מנדליאל זקנו עלה לארץ ישראל מפולין, עמד לימינו ר' ישראל במסירות, סייע לו ברכישת דירה ותמך בו בנדיבות.

ר' מרדכי לוזער רובינשטיין היה מרבה לספר על ר' ישראל בער, וכן על גודל האהבה ששררה בין ר' ישראל בער לר' שמואל הורביץ, שכאשר היו נפגשים יחד ברחובות העיר, היו שמחים כל כך ומשוחחים בחיבה אמיתית. וכן היה רגיל לומר על ר' ישראל: "למה הוא צוחק כל היום? ווייל ער האט געגעבן זיין פלייצע פארן רבין" (כי נתן את כתפו לרבינו). כוונתו הייתה לאדם שחי בטבריה לבדו, מוקף מתנגדים עזים בשל התקרבותו לברסלב, עד שאפילו מדמי הכולל והישיבה שבה למד לא

> שמענו אותו אומר לעצמו ביידיש: "אוי, אוי, אוי... דער יצר הרע האט מיר געכאפט מיטן שלאף" – היצר "תפס" אותי עם השינה...

רצו לתת לו לפרנסת ביתו. זוהי התמסרות לרבינו.

כמו כן, שררה ידידות אמיצה בינו לבין ר' משה בורשטיין ובנו ר' נחמן ישראל זצ"ל, ושיחותיהם היו שזורות חדווה.

ר' ישראל נחמן אנשין סיפר לי שבאחת השנים שבהן הגיע ר' ישראל בער לקיבוץ בראש השנה ב"שול", במאה שערים, בשנים שלפני נפילת מסך הברזל בברית המועצות, שאל אותו ר' ישראל נחמן היכן בדעתו לסעוד את סעודות החג. ר' ישראל בער השיב: "איני יודע." ר' ישראל נחמן הזמינו מיד לביתו, ומאז היה מתארח אצלו שנים רבות, בכל ראש השנה, וקובע שם את סעודתו.

ר' יונה לבל היה מכין כידוע סעודות לאנשי שלומנו במירון. באחת השנים במוצאי יום הכיפורים, הזהיר את בנו ר' פייבל שלא יפתח את חדר הכנסת האורחים עד שיגיע. ר' ישראל בער סיים להתפלל, עלה לחדר ואמר: "פייבל, אם אפשר להוציא בשבילי אוכל כי כבר סיימתי את תפילתי." ר' פייבל ענה לו: "אני מצטער, אך אבי הורה לי שלא לפתוח." הגיע לפתע ר' יונה בבהלה, אמר לבנו: "האם נראה לך שעליו התכוונתי?! על ר' ישראל בער התכוונתי שלא תפתח?! חלילה!".

ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א אמר לי: "ר' ישראל בער אודסר – אכציק יאר עבודת השם (שמונים שנה של עבודת השם). אזא עובד השם! (עובד השם שכזה). בזכותו איז מיין טאטע געווארן א ברסלבער (בזכותו נעשה אבי ברסלבר)."

ומעשה שהיה כך היה: ר' ישראל בער, בעודו מחפש מנין להתפלל בו מנחה, נקלע לבית הכנסת "ישועות יעקב" במאה שערים, והתבקש לעבור לפני התיבה. הוא התפלל שם תפילה כפי שחסידי ברסלב יודעים להתפלל... ר' דוד שכטר כשראה את תפילתו, אמר לעצמו: "תפילה כזאת מימי לא ראיתי." לאחר התפילה ניגש ר' דוד לר' ישראל בער ושאלו: "איך אפשר לזכות להתפלל תפילה כזו?" ר' ישראל בער השיב לו: "אצל רבינו הקדוש ר' נחמן מברסלב זוכים ללב כזה ולתפילות כאלה." ר' דוד השיבו שאם כך, ברצונו להימנות עם חסידים אלו.

ר' יעקב מאיר סיפר גם שאביו ראה את ר' ישראל בער עובר כל כך הרבה תהפוכות ותלאות בחייו, ועם כל זאת הוא רק מתחזק באמונה וביטחון בה', ויותר מהכל התפעל משמחת החיים שלו, הוא ראה בו איש אמת, עד שהרהר בליבו שבוודאי שותה איש זה ממעיין טהור... או אז החליט שברצונו להיות חסיד ברסלב.

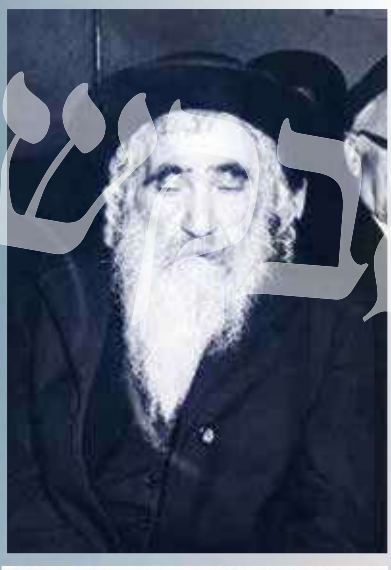
כה גדולה הייתה הידידות ביניהם עד שר' ישראל בער עזב את ירושלים ועבר לטבריה כדי למסור לר' דוד את דירתו ב'בתי מחסה' שברובע היהודי בעיר העתיקה. זאת לאחר שמשפחת 'שכטר' נאלצה לנטוש את דירתם ברחוב חברון שברובע המוסלמי, בעקבות הפוגרומים האכזריים שערכו שם הפורעים הערביים בשנת תרצ"ו.

ר' ישראל בער סיפר לי על עוד רבים אחרים שזכה לקרבם לאורו של רבינו ז"ל, ומנה בפניי שמות רבים של אנשים שנתקרבו לברסלב על ידו. ר' ישראל היה גם הדמות הציבורית של ברסלב: כשנדרשה עזרה לצורכי צדקה או בכל עניין אחר – הוא היה הכתובת, תמיד היה נענה לעזרה.

רבנו הקדוש היה אצלי, ואמר לי שנתבטלה הגזרה! ....

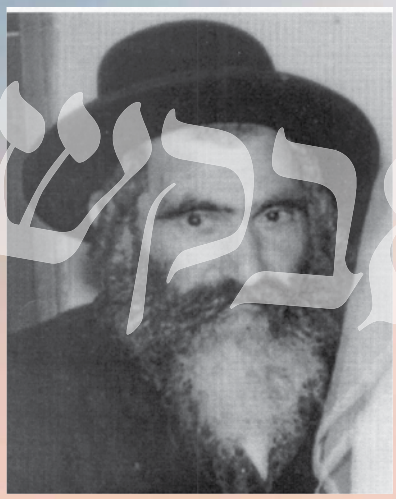
אקדים ואומר: אמנם בקרב אנשי שלומנו לא נהגו לספר סיפורי מופתים, אך אנו רואים שגם ר' נתן כותב ומביא בספריו, הגם שהדגיש שאין זה העיקר. ואני מספר זאת כדי להמחיש לאיזו דרגה של דביקות וחיבור עם רבינו זוכים כשמתקרבים אליו בכל לב.

היה זה בשנת תשנ"ג, בראש חודש ניסן. נסעתי אז לשהות כמה ימים במירון. ר' ישראל שהה אז אצל ר' אורי אליהב, בקצה המושב. הגעתי אליו בליל שישי; ומאז ועד מוצאי שבת הייתי הולך הלוך ושוב ברגל את הדרך הארוכה אליו. כשנכנסתי אליו לראשונה, באותו ליל שישי, אמר לי ר' אורי שר' ישראל בער אינו טועם כלום ואינו מסוגל לשתות דבר! אני ראיתי שמליל שישי ואילך לא בא שום מאכל אל פיו, אבל אנשים שהיו שם סיפרו לי שכבר מיום רביעי טרם הכניס מאכל אל פיו. ניסיתי להציע לו לשתות והוא לא רצה, חזרתי והפצרתי, אך הוא דחה אותי ואמר לי: "מיין מאגן פאדאייט שוין גארנישט" (מעיי כבר אינם מעכלים דבר).

בשבת בבוקר, כשבאתי אליו, פקח פתאום את עיניו, הביט בי במבט צלול ואמר לי: "אני עומד למות." ובאותם רגעים אף החל למסור לי את צוואתו:

"אני מבקש ממך, ומזהיר אותך: אל תכתבו על מצבתי שום תארים! שום דבר! אפילו לא ר'! רק תכתבו: פ"נ (פה נטמן) ישראל בער ב"ר אייזיק שלמה. זהו."

שאלתי אותו: "לכתוב מחסידי ברסלב...?" והוא השיב מיד: "לא, לא, גם את זה לא! האפשר לומר עליי שזכיתי להיות מחסידי ברסלב?" לאחר מכן סגר את עיניו, חשב מעט, כמי שעושה חשבון עם עצמו, ואמר לי: "יא, יא – מחסידי ברסלב קען מען יא שרייבן" (כן, כן – מחסידי ברסלב אפשר לכתוב על המצבה).

נדמה לי שבאותו מעמד אף הביע את רצונו להיקבר בטבריה, בסמוך למורו ורבו ר' ישראל קרדונר, אך איני זוכר זאת בוודאות. (בפועל, כידוע, נקבר בהר המנוחות). והוא שב ואמר לי: "אני אומר לכם, אני עומד למות."

המשכתי להגיע אליו אחר כך עוד מספר פעמים, וכבר חשבתי: מי יודע מה ילד יום, ואולי חלילה יסתלק לבית עולמו. והנה לפתע במוצאי שבת, בשעת חצות, התעורר משנתו ופקח את עיניו בשמחה עצומה ואמר: "נתבטלה הגזרה! רבנו הקדוש היה אצלי, ואמר לי שנתבטלה הגזרה! תביאו אוכל, תביאו אוכל!" בבית עמד שם עדיין סיר של קניידלאך מליל שבת, והוא אכל חצי סיר! ואנו, שעמדנו סביבו, לא האמנו למראה עינינו. ושוב ושוב חזר ואמר בשמחה: "רבנו הקדוש היה אצלי, ואמר לי שנתבטלה הגזרה." וכל זאת קרה לאחר שמיום רביעי ועד מוצאי שבת לא בא אל פיו אפילו טיפת מים אחת.

בפעם אחרת, בעודני יושב אצלו, נכנסה אישה ובכתה לפניו בדמעות שליש: "ר' ישראל, פעם נתת לי ברכה וזכיתי לבן, וכעת אני מבקשת ברכה לילד נוסף." ר' ישראל השיב לה: "לא, לא, אני לא יכול לעשות פדיון עכשיו." היא המשיכה לבכות לפניו זמן רב, אך הוא בשום אופן לא הסכים לקחת ממנה את הפדיון, ולא רצה לברכה כלל, כדי שלא תתלה בברכתו תקוות שווא. בדיעבד, שמעתי לאחר זמן שאכן לא היו לה עוד ילדים.

דמותו המופלאה, חסיד נלהב שזכה לדבוק בכל לב באור האמת עדיין עומדת לנגד עינינו ותהיה לאות לדורות הבאים לדעת את גודל כוחו של הצדיק, שמזכה את אנשיו להיות אנשים כשרים וטובים באמת ובתמים. שנזכה.

תודה מיוחדת לר' ש. הופמן על עזרתו הרבה.

איש כשר ופשוט.

שבבי אור והתחזקות אחרי מיטתו של חסיד ברסלב הבלתי נשכח
הר"ר ר' דוד יהודה (דוקי) גרינוולד ז"ל

י. הכהן

כשפוסעים אל תוך הדירה הצנועה ברחוב גבעת משה, נדמה לרגע כי כל העולם נשאר מאחור. הבית הזה, שדלתותיו מעולם לא ננעלו, הפך זה מכבר למעין מקור של אור והתחזקות לכל מי שרק רצה לשמוע מילה טובה. סביב השולחן בסלון, יושבים זה לצד זה אברכים, אנשי מעשה, צעירים ומבוגרים - בלי שום מחיצות, חסידי ברסלב ואף מחוגים אחרים - וכולם מוצאים כאן כתובת להתחזקות מיוחדת שאין בשום מקום אחר.

בתוך יושב ר' דוקי, רגלו קטועה וגופו מלא מכאובים שונים ומשונים בעודו מרותק לכיסא גלגלים לאחר שנים ארוכות של ייסורים קשים ומרים שפקדו אותו. אבל מי שמביט בעיניו אינו רואה כלל צל של עצבות; אלא יהודי ששמחת החיים שלו מאירה ונושמת. פניו מאירות באותו חיוך מפורסם, אוזנו קשבת לכל צרה באשר היא, ולשונו - מלאה תמיד בחיזוק ובאמונה פשוטה, כאילו כל כובד העולם הזה לא נגע בו כלל.

ישנם אנשים שעוברים בעולם הזה, נוגעים באלפי נשמות, ועוזבים אותנו כשהם מותירים אחריהם מיליוני נקודות טובות של הארת פנים, חסד מופלא, התקשרות נצחית ומסירות נפש בלתי נתפסת. כזה היה ר' דוקי - איש חסד נדיר וחסיד ברסלב נלהב שחי באהבה לרבינו הקדוש בכל נימי נפשו.

חייו של ר' דוקי היו רצופים במסכת ייסורים נוראה ומטלטלת. הוא שיכל את אשתו ע"ה –(ביתו של הרה"ח ר' חיים מנחם קרמר שליט"א) שנפטרה בגיל צעיר והותירה אותו לבדו עם שבעה יתומים רכים. בהמשך, נאבק שנים ארוכות במחלה קשה וייסורים מרים, במהלכם נכרתה רגלו רח"ל והוא נזקק לטיפולי דיאליזה יומיומיים. אך דווקא מתוך המיצר והמכאוב, התגלתה גדלותו. על אף גופו הדווה שגזר עליו ישיבה בכיסא גלגלים, הוא נלחם במסירות נפש עילאית שלא להפסיד את הנסיעה לקיבוץ הקדוש באומן בראש השנה גם כשהיה במצב רפואי קשה ביותר.

במסגרת הכנת היריעה הקצרה לזכרו, אספנו רשמים וזיכרונות מחבריו הקרובים ביותר שליוו אותו לאורך תחנות חייו, לצד שיחה מיוחדת עם בנו ר' נחמן, עם סיפורים ופניני אור שליקטנו מכל עבר, כדי להבין מקרוב כיצד עומדים איתן מול גלי המצוקה וממשיכים להקרין אמונה, שמחה ומאור פנים לכל יהודי.

הכנסת ס"ת לעילוי נשמת אשתו בחודש אלול תשפ"ה.

זיכרונות מספסל הישיבה וה'חבורה'
// ר' זלמן נפתליס

"ארבע שנים שלמות ישבתי איתו באותו החדר כשהיינו בחורים בישיבה", מספר לנו בערגה חברו הקרוב, ר' זלמן נפתליס. "אם יש משהו שנחקק בי עמוק בנשמה מאותן שנים, זו הגבורה והמסירות נפש שלו. דוקי היה 'גיבור חיל'. היו לו שיעורים קבועים שלא זזו ימין ושמאל - ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי תפילות, ליקוטי הלכות. יום-יום, שעה-שעה, הייתי רואה אותו מנצל כל רגע פנוי.

אבל הגבורה האמיתית שלו התגלתה בלילות. הוא היה קם כמו אריה ונוסע לשדה להתבודדות, כמעט מדי לילה הוא היה קם ונוסע אל השדה, חוזר לישון מעט, וקם לתפילת שחרית. מעולם לא ראיתי אותו מתפנק או מוותר לעצמו. הוא היה גם זה שֶׁמְּסֵּד את העניין של הנסיעה לשדה בליל פורים - מפעל קדוש שהתחיל ממנו ומאז התפשט לכל הקהילות."

ר' זלמן מספר גם על 'החבורה' המיוחדת שלהם - קבוצת חברים שנפגשת מדי שבוע כבר במשך כ-30 שנה. "בכל יום רביעי בלילה היינו מתכנסים. בתחילה התכנסנו בבית הכנסת ברסלב, ואחר כך, כשהוא התחיל להרגיש חלש, החבורה עברה אליו הביתה.

היום הזה היה החיות שלו! משתף אותנו ר' זלמן הוא היה מחכה לזה כל השבוע. היינו יושבים אצלו, מדברים שיחת חברים, מעלים זיכרונות מזקני אנ"ש ומחזקים אחד את השני. עד ימיו האחרונים, אפילו כשהיה

חלש מאוד וסבל ייסורים נוראים, הוא לא ויתר על המפגש הזה.

כיצד הוא קיבל את הידיעה על מצבו הרפואי?

כששוחחנו איתו על התקופות הקשות והכאב העצום שעבר, דוקי מעולם לא הציג מצג שווא של אדם מנותק או אדיש. הוא דיבר על יום המיתה ועל הקשיים בצורה הכי מפורשת וישירה שיש. הוא לא פחד לדבר על המוות שריחף מעליו, והודה בכנות גמורה: היה לו קשה, קשה עד מאוד. הסבל פיזית ונפשית היה אמיתי, כבד ומייסר. אבל מתוך אותו עומק של קושי ושבר, הייתה לו אמונה פשוטה. הוא לימד אותנו ש'צריך להמשיך הלאה! מי שנשאר שקוע ביגון - מאבד את החיים שלו'. הוא היה חוזר ואומר שוב ושוב, הוא פשוט התחזק. עד ימיו האחרונים, הייסורים הכי קשים שראיתי עליו לא היו ייסורי הגוף בלבד - אלא הצער העמוק והתסכול על כך שלא יוכל לנסוע לרבינו לאומן בראש השנה."

מבט מבפנים
// בנו ר' נחמן משתף

את התמונה על חיי היומיום בצל המחלה וההתמודדות השקטה מספר לנו בנו ר' נחמן. מתוך נקודת מבט של מי שליווה אותו יד ביד לאורך השנים.

"אבא דיבר על יום המוות בצורה מוחשית ופתוחה לחלוטין", מספר נחמן. "ידענו שהוא חי על זמן שאול. הוא תמיד אמר לנו שהוא לא רוצה שיכתבו עליו מליצות מוגזמות כמו 'בעל ייסורים', והוא לא רצה שזה יהיה מרכז הווייתו. אנשים היו מגיעים לשבת איתו שעתיים, יוצאים מוקסמים מהחיוך שלו, ולא ידעו שמיד לאחר מכן אנחנו, הילדים, היינו צריכים לחבוש את רגלו ולטפל בו במסירות. הסבל פיזית היה שם, יומיומי - הוא לא ישן לילות רבים וכאב לו - אבל זה פשוט לא היה הנושא אצלו. הוא לקח את החיים בקלילות מיוחדת, לימד אותנו להוריד את הראש לפני הגל ולהמשיך קדימה, ותמיד ידע להרגיע כל אדם שבא אליו טעון ומבולבל."

ר' נחמן מוסיף ומעיד גם על עומק הכיסופים האדירים של אביו לציון רבינו הקדוש באומן, שהיו חזקים יותר מכל מגבלה גופנית: "בשנים האחרונות, למרות שכבר היה תחת טיפולי דיאליזה, הוא החליט שהוא נוסע לאומן. הוא נסע על דעת להגיע לאודסה הלוך-חזור כדי לא לפספס את הדיאליזה, הוא היה נוסע עם תיק טרולי שכולו תרופות ותחבושות. גם בשנים לאחר מכן, כשהרופאים אסרו עליו לטוס בשל מצב ליבו והתוכניות נמנעו ברגע האחרון, היינו מגיעים אליו הביתה ושרים לו את שירי הימים הנוראים הוא היה יושב שר איתנו יחד ובוכה, ממש כפשוטו, מרוב געגועים שהיו לו לרבי. הגעגוע לרב'ה והנסיעה לאומן היו חזקים מכל הייסורים שעברו עליו".

מסירות נפש למען הכלל והפרט
// ר' משה לייזר הלפרין

"דוקי היה איש של מסירות נפש", אומר ר' משה לייזר הלפרין. "כל דבר שנגע לכבודו של רבינו הקדוש ולעשייה למען החסידות - דוקי היה הראשון לקפוץ ולצעוק 'הנני!' קשה ככל שיהיה, הוא מעולם לא התחמק."

ר' משה לייזר נזכר בימים ההם, בתחילת הקיבוץ לאחר נפילת הברזל, כשהארגון של הקיבוץ בראש השנה באומן היה כרוך במסירות נפש ובמניעות עצומות: "ניהול הראש השנה באומן באותם ימים היה מורכב מאוד. ומי שקפץ לתוך הניהול הלא פשוט הזה, היה דוקי, הוא היה הנחשון בן עמינדב, הוא קפץ פנימה, בקע את כל החומות וניהל את הקיבוץ הקדוש ביד רמה.

ר' משה לייזר מוסיף, אתה מסתכל על אדם שהיה איש מעשה כל חייו, פעיל ונמרץ, מקים ארגוני הצלה וחסד. בדרך כלל, כשאדם כזה נפגע בגופו ומרותק לכיסא גלגלים, השבירה הנפשית היא הרבה יותר קשה. אבל אצל דוקי ראינו פרדוקס מושלם: הכוח שלו לסבול, האמונה והשמחה שלו בתוך הייסורים, היו משהו מעל הטבע. הוא אחז את החבל בשני הקצוות - מצד אחד סבל ייסורים נוראים בלי להתעלם מהקושי העצום, ומאידך גיסא, הוא לא הפסיק לחייך, להאיר פנים ולשמוח.

עוד מידה נדירה שהייתה לו: מעולם, אבל מעולם, הוא לא החזיק רוגז או איבה על שום יהודי. הוא יכול היה להגיד לך את האמת הכי נוקבת בפנים, בלי להתחנף. אבל דקה לאחר מכן? הוא כבר המשיך לחייך ולהיות החבר הכי טוב שלך."

אמונה תמימה

באחת מן הפעמים במהלך שנות מחלתו, הגיע לבקרו בביתו ולחזקו הגה"ח רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א. ור' דוקי אמר את המשפט הבא ממעמקי לבו, במילים שהרעידו את הנוכחים בחדר:

"הקדוש ברוך הוא לקח ממני את אשתי, ולקח ממני את הרגל - אבל את שמחת החיים הוא השאיר לי! ואני משתדל להשתמש בה כמה שאפשר!"

הגרי"מ שכטער התפעל עד עמקי נשמתו וציין כי דיבורים קדושים ומאירים כאלה אפשר לשמוע אך ורק מאברך חסיד ברסלב אמיתי, שטעמם של חיי אמונה מתוקים לו יותר מכל צרה ושבר.

המבט הברור והרגוע שבו הסתכל על חייו ועל סופם ניכרו גם בכך שחודשים ספורים לפני פטירתו, כשפנה לסופר הסת"ם ר' וועלווי קלצקין והזמין סט תפילין מהודר עבור שמחת הבר-מצווה של נכדו, אמר לו ביישוב הדעת מוחלט ובמאור פנים: "אני מזמין את התפילין הללו כעת, מכיוון שאני יודע בבירור שאני כבר לא אזכה להשתתף בשמחת הבר-מצווה שלו". הוא לא נבהל ולא פחד מן האמת המרה של מצבו, אלא קיבל את הדין באהבה עצומה.

שנזכה בעזרת ה' ללמוד מהתחזקותו העצומה

שנסתכל גם אנחנו, על המעברים שיש בחיים במבט של אמונה, ולעבור על הכל בשמחה ובחיוך.

שנזכה....

דוד דגן

ימי תמימים

בעקבות תלמידי מוהרנ"ת זיע"א

ממדבדיבקה יצאה תורה

מה ראו עיניו כאשר הציץ לחדרו של מוהרנ"ת בעת התבודדותו? מדוע ביקש לערוך סיום על שולחן ערוך יורה דעה דווקא בערב ראש השנה באומן? איך נשתמר ביאורו הנפלא בליקוטי מוהר"ן על פי התוספות במסכת סוכה? מעט מתולדותיו ואורחותיו של הגאון האדיר מארזי החסידות - **רבי יקותיאל זלמן דאשיווסקע זצוק"ל**, רב דקהילת קודש מדבדיבקה

מגדולי התורה ומארזי החסידות היה הגאון החסיד רבי יקותיאל זלמן דאשיווסקע, רב דקהילת קודש מדבדיבקה, המכונה 'רבי זלמן דער רב'.

בשנת תקפ"א[1] ירדה נשמתו להאי עלמא, במדבדיבקה, לאביו הרב רבי ישעיה שלום[2] בן רבי יודל מדאשיב. מן המאורות הגדולים שבתלמידי רבינו הקדוש היו אביו וזקנו, ושניהם כיהנו פאר ברבנות העיר מדבדיבקה.

בחמשה בנים התברכו רבי ישעיה שלום וזוגתו מרת ריסיא: רבי יונה[3], רבי נחמן[4], רבי יקותיאל זלמן, רבי יחיאל מנדל[5], ורבי חיים[6].

ספון היה רבי יקותיאל זלמן בד' אמות של תורה ושקוד על תלמודו יומם וליל בדביקות עילאית. כאביו וזקנו הקדוש רבי יודל - שעל ברכיו גדל - הגה בכל חלקי השולחן ערוך והפוסקים לעומקה של הלכה, תוך שימוש מורי צדק ויושבי על מדין, וכבר בגיל צעיר נסמך להוראה ודיינות.

בהגיעו לפרקו נשא אשה מגזע היוחסין. אולם רעות שבעה נפשו עד שנתפרדה החבילה. בזיווג שני נשא את בתו של רבי לייב מכפר וואטשעק הסמוך לברסלב, מאנשי רבינו הקדוש[7], ותקופה מסוימת התגורר רבי זלמן בברסלב[8]. על כרך 'ליקוטי הלכות' אורח-חיים דפוס ראשון שהיה ברשותו, כתב: **"תודות לָאֵ-ל חַיָּי אשר הפיל חבלי בנעימות זה הספר ליקוטי הלכות הק' - שייך לי, יקותיאל זלמן בא"א [-בן אדוני אבי] מוהר"ר ישעי' שלום דאשיווסקי', כעת בבראסליב".**

לימים חזר להתיישב במדבדיבקה מכורתו. אביו רבי ישעיה שלום - אשר למעלה משלושים שנה ישב על כסא הרבנות בעיר - קם בערוב ימיו ועלה לארץ הקודש והתיישב בצפת. יהודי מדבדיבקה וכפרי הסביבה קיבלו את רבי זלמן לרב על מקום אביו[9].

תודות לאל חיי אשר הפיל חבלי בנעימות זה הספר ליקוטי הלכות הק' שייך לי יקותיאל זלמן בא"א מוהר"ר ישעי' שלום דאשיווסקע כעת בבראסליב

1 ע"פ מפקד מדבדיבקה תרל"ה. כינוי המשפחה דאשיווסקע (דשבסקי), הוא על שם עיר מוצאם דאשיב.

2 ע"פ מפקד מדבדיבקה תקע"ח: נולד תקמ"ה. כאביו, אף הוא היה מגדולי תלמידי רבינו הקדוש.

3 נולד תקס"ח. וראה בגליון הקודם בארוכה אודות בניו: ר' דוד צבי ור' יודל.

4 נולד סמוך להסתלקות רבינו הקדוש, תקע"א, ונקרא על שמו. אין ידוע אם האריך ימים.

5 לא מצאנו לו בנים. רמז קל לכך ניתן למצוא בדבריו בסוף 'שיר ידידות': "ראיך יראו ח"יבור א'סיפת ל'יקיטתי וישמחו במנחתי ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, כי זה כל כוונתי אולי אבנה על ידם גם אנכי וכו'.

6 נולד תקפ"ו. וזוגתו: פריידא בת ר' יוסף, בניהם: אברהם (תר"ח), אלימלך (תרי"ג), זלמן (כז טבת תרי"ד), יעקב (תרט"ז), צבי (תרי"ז).

7 בכפר זה נערכה חופתו של רבינו הק' בזיווג שני אחר שהתאלמן מהרבנית הראשונה - 'כוכבי אור' חלק 'אותות ומופתים מרבינו ז"ל' אות מא.

8 בקונטרס "ימי התלאות' כותב רבי אברהם ב"ר נחמן: "לאחר כמה שנים סיבב השם יתברך אשר הרב ר' זלמן ממעדוודוקא נשא אשה בברסלב ואחר הנישואין ישב בברסלב, כי היה ניזון אז על שולחן חמיו". וואטשעק סמוכה מאוד לברסלב, כך שיתכן ומדובר על אותם נישואין עם בת ר' לייב. במפקד מדבדיבקה תרל"ה מופיעים רבי זלמן ובניו, ואשתו אינה מופיעה.

9 במכתב מ'יום ד' ואתחנן תרנ"ד לפ"ק פה עיר מעדווועדבקא' - אוסף ירושלימסקי מס' 3400 כותב רבי זלמן: "כי אבי הרב ז"ל היה בפה רב ומורה הוראה ומסדר גיטין וקידושין יותר משלשים שנה. ולעת זקנתו, לערך ג' או ד' שנים קודם נסיעתו לארץ הקודש, הייתי אני מסדר גיטין בעוד אבי בפה. ובעת נסיעת אבי לארה"ק נתנו לי כתב חתום כל אנשי העיר והכפרים שבסביבה, שמקבלים אותי לרב ומורה הוראה ולסדר גיטין וקידושין ודלון ולשפוט

כי קרן אור פניו

דבוק היה רבי זלמן מאוד במורנו רבי נתן, ושותה בצמא את דברות קדשו. מדי שנה נוהג היה מוהרנ"ת לערוך נסיעה לטשעהרין, בה התגוררו שומעי לקחו. כיון שמדבדיבקה שוכנת לא הרחק, היה שובת קודם לכן במדבדיבקה, בה חי רבינו הקדוש פרק זמן נכבד מחייו הקדושים, ושבת לאחר מכן בטשעהרין, שם היה מתאכסן בבית רבי יעקב יוסף מחותנו של רבינו. בדביקותו הגדולה ברבו מוהרנ"ת, לא הסתפק רבי זלמן בשבת בה שהה בעירו, והיה נוסע אחריו לטשעהרין.

פעם אחת, בבואו ביום שישי טשעהרינה לשבות בצל קורתו של לב העולם, השתוקק מיד לראותו ולא יכול היה להמתין עד שבת. מגודל כיסופיו לראותו, בא לבית רבי יעקב יוסף, שם שהה מוהרנ"ת באותה שעה בחדרו, מתבודד ועוסק בעבודתו הקדושה. נגע רבי זלמן קלות בידית הדלת, וזו נפתחה קמעא, וכך סיפר בהתרגשות כל ימיו: "באותו רגע ראיתי את פניו הקדושות כשהן בוערות ולוהטות. מה אומר לכם - מאתיים מנורות? שלש מאות מנורות? ("צוויי הונדערט לאמפן? דריי הונדערט לאמפן?") - פניו בערו יותר מכך!

"חשבתי לעצמי" - היה התלמיד שח כפעם בפעם - "וכי אני, זלמן, אטעה את עצמי?! הבטתי שנית בפניו הקדושות, והנה שוב ראיתי אור גדול זורח מהן. עד שהבחין בי מוהרנ"ת ופנה אלי: 'אה, האתה הוא זה, זלמן?' - ותיכף פשט צורתו והיה כאחד האדם.

והפטיר רבי זלמן: "דבר זה - שרבי נתן פשט על אתר את צורתו הקדושה ולבש צורה רגילה - היה בעיניי לחידוש גדול יותר מהמחזה הנורא של האור הגדול אשר קרן מפניו הקדושות לפני כן!".[10]

מעודי לא השבתי למחרפי דבר

ככל אנשי מוהרנ"ת הנאמנים אשר רדיפות וביזיונות היו מנת חלקם, אף הוא, חרף היותו רב ומורה צדק שהיה נערץ על רבים מתושבי עירו, סבל קשות מצד אנשים מחוג המתנגדים שחיפשו ללא הרף תואנות להתנכל לו.

פעם כשהשיח צערו בפני מוהרנ"ת על גודל הרדיפות שסובל, הקדיש לו רבו שיחה נלבבת בה הרחיב בדבריו הקדושים והמתוקים עד כמה צריך להבליג ולשתוק עד בלי גבול ולקבל הכל באהבה. לימים העיד רבי זלמן: "בזה שאמר לי רבי נתן לשתוק - נתן לי את הכוח שאוכל לשתוק ולא להשיב מאומה לנוכח הביזיונות".[11]

באחד ממכתביו אל ידידו הגאון רבי משה נחום ירושלימסקי אב"ד קאמינקא ואוסטרלנקא[12], הוא משיח צערו על הרדיפות שעובר: "אחר כל זאת, אני מפיל את תחינתי לפני כבוד תורתו הרמה שיחוס על כבודי ושפיכות דמי הניגרים כמים, כי לא די לי במה שאני סובל בעיר הזאת עניות ודחקות אשר אין לשער וכבר סבלתי בזיונות ושפיכות דמים, רבת שבעה לה נפשי הלעג וכו', ועכשיו לעת זקנתי נתעורר מקטרג חדש כנגדי.

"ונא ונא לעמוד לימין אביון להושיעו משופטי נפשו. ובפרט כי בע"ה דברי של כבוד תורתו הרמה יעשו רושם גדול. ואל ידאג כבוד תורתו מפני מריבה, כי בע"ה מעודי לא השבתי למחרפי דבר ולא יצאתי במריבה נגד שום אדם, וגם עתה לא רבתי עם המבוהל, כי כן בע"ה מעודי אני מהשומעין חרפתם ואינם משיבים, כידוע לכל באי שער עירנו".[13]

הזהרו בנחלתן

עד כדי כך מלאם לבם של רודפיו, שפעם לאחר שובו מנסיעתו אל מוהרנ"ת, בהיותו בבית המדרש במדבדיבקה, החלו שני אברכים משמיעים בפניו דברי חירופין על מוהרנ"ת, וכשרצה לצאת, נעלו את דלת בית המדרש לבל יוכל ללכת לביתו ויאלץ בעל כורחו להאזין לדברים הבוטים.

כעבור זמן קצר מתו שני האברכים במיתה משונה. הגיב רבי זלמן על כך: "לא אני הענשתי אותם, אלא שמן השמים קינאו לכבודו של רבי נתן".[14]

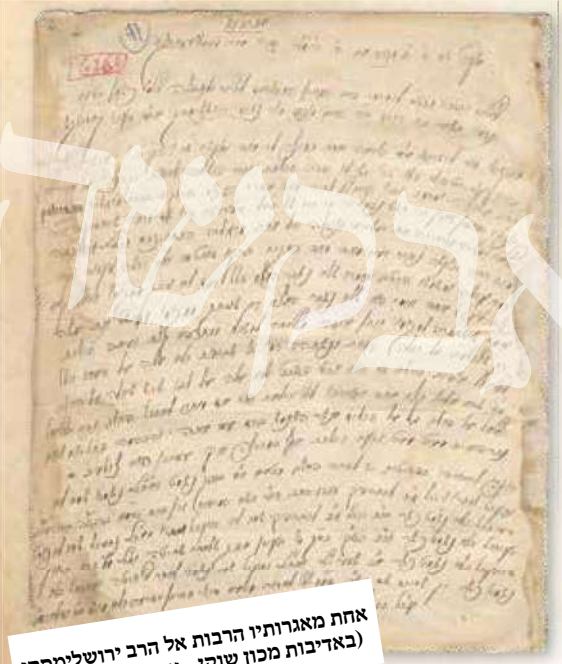
להביא עוד אבן לרבי

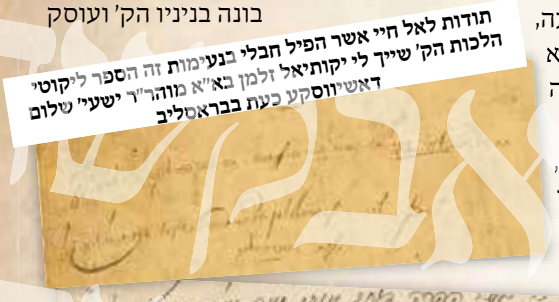
שח הרב החסיד רבי אברהם שטרנהארץ זצ"ל[15]:

"פעם אחת בערב ראש השנה אחרי אמירת הסליחות ותפילת שחרית והתרת נדרים, והציבור החל לנהור בזריזות אל הציון הקדוש לקיים צוואתו ופקודתו באמירת היו"ד מזמורים שהם תיקון הכללי על קברו הקדוש בערב ר"ה, וגם אני מתכונן לזה. פתאום קרא אותי רבי זלמן דער רב (כך קראו להרב ר' זלמן אב"ד דק"ק מעדוודיווקע, שהיה נכדו של הרב ר' יודל תלמיד רבינו ז"ל, והוא בעצמו היה מתלמידיו המובהקים של מוהרנ"ת) ואמר לי: 'אברום, ברייג מיר אהער דעם יורה דעה, לאמיר מאכן א סיום אויף יורה דעה' (הבא הנה את השולחן ערוך יורה דעה והבה נעשה סיום על חלק יורה דעה).

"ומורנו רבי אברהם שהיה אז צעיר לימים, עומד נדהם ומשתומם למשמע אזניו ומסתכל על הרב בעיניים תמהות: עכשיו? בעת כזאת אשר כולם אצים רצים לחטוף התיקון הגדול והנורא של אמירת התיקון הכללי על ציון הק' וההשתטחות והידוי דברים ויתר התפילות והבקשות שם, לא מצא לו הרב זמן אחר לעשות סיום על יורה דעה, רק עכשיו בעת החיפזון אשר יחפזון אנ"ש לעלות על ציון הק' כנ"ל?

"אבל כבר הבחין הרב ר' זלמן בפני תמיהתו המופלאה, ענה ואמר לו בחיבה ובהסברת פנים: 'פארשטייסטי מיין קינד, אז מען קומט צום רעבין, באדארף מען ציא בריינגען וואס מעהרער, וואירם אזוי האט דער ייליגער רבי גיזאגט צי זיינע לייט: איהר בריינגט מיר וואפנע מיט שטיינער און איך באווע דער פון בנינים נפלאים. און יעצט גייט דאך ר"ה, דער עיקר זמן וואס דער רבי באווטע זיינע ייליגע בנינים אין איז עוסק אין זיינע ייליגע תיקונים מעהרער פון א גאנץ יאר. גאר מיין זאך איז ר"ה - האט דער ייליגע רבי מודיע גיוועזן, דעריבער מיין קינד, באדארף מען ציא בריינגען פארין רעבין וואס מערער, ער זאל האבין מיט וואס מערער צי באווען'. [הָבֵן בני, כשבאים לרביז"ל, צריכים להביא מה שיותר, כי כך אמר רביז"ל לאנשיו: הביאו לי אבנים וסיד ואני בונה מזה בנינים נפלאים, וכעת ר"ה הולך ובא, שהוא הזמן העיקרי שרביז"ל בונה בניניו הק' ועוסק

אחת מאגרותיו הרבות אל הרב ירושלימסקי (באדיבות מכון שוקן - אוסף ירושלימסקי)

תודות לאל חיי אשר הפיל חבלי בנעימות זה הספר ליקוטי הלכות הק' שייך לי יקותיאל זלמן בא"א מוהר"ר ישעי' שלום דאשיווסקע כעת בבראסליב

חתימת ידו

ולמלאות מקום אבי".

10 כן שמע ר' הירש ליב ב"ר אייזיק קרסנשטיין ז"ל, מרבי זלמן עצמו. הובא ב'שיח שרפי קודש' (ישן) ב, תשו-תשז.

11 שם תשה.

12 מחסידי רחמסטריווקא וטאלנא.

13 'יום ד' ט"ו שבט ה' תרנ"ג לפ"ק פה עיר מעדוועדובקא' - אוסף ירושלימסקי [ספריית שוקן] מס' 637.

14 'שיח שרפי קודש' (ישן) ב, תשד. וראה עוד סיפור נורא ב'אוצר נחמני' עו, מפי ר' הירש לייב ליפל ז"ל, בשם אנ"ש באומן.

15 מאוצרו של הרה"ח ר' נחמן בורשטיין ז"ל. בתחילת השיחה מציין הכותב: "סיפר לי ר' לוי יצחק ששמע ממורנו [כמדומה לי שגם בעצמי שמעתי מפיו]". 'מאור הנחל ג'ליון' 24.

בתיקוניו הק' יותר מכל ימות השנה, כל עסקי הוא ר"ה - הודיע לנו רביז"ל. לכן, בני, צריכים להביא עבור רביז"ל מה שיותר, שיהיה לו במה שיותר לבנות]"[16].

הרגש עצום היה לו לרבי זלמן בגדולת רבינו הקדוש. פעם התבטא ברגשי-הוד: "הרבי אמר 'איזה רכוש אוצרים אנו (וואס מיר פארמאגן) - פיוט ה'אקדמות' (לחג השבועות) עם הניגון! ואנו אומרים 'איזה רכוש אוצרים אנו - 'אזמר בשבחין' - מילותיו של האר"י הקדוש, עם ניגונו של הרביז!"[17].

חסיד נלהב היה ועסק בהשקאת אילנות. נוהג היה לנסוע לשבתות לעיירות בהן דרו אנ"ש, כדי לעוררם ולחזקם בעבודת ה' בדרכי רבינו[18]. בין הנפשות היקרות שהתקרבו על ידו, היה ר' בוניא שפיביקובסקי מקרימנטשוק, תלמיד חכם מופלג ועשיר נכבד שישב כל היום על התורה והעבודה. הוא נודע כבעל צדקה מופלג ונטל חלק בהחזקת הקלויז.[19]

משא ומתן של הלכה

בהיותו מורה הוראות בישראל, ניהל רבי זלמן התכתבות ענפה עם גדולי דורו בענייני הלכה ושאלות סבוכות שהובאו לפתחו. ידידות קרובה היתה לו עם הגאון הרב משה נחום ירושלימסקי, מגדולי הפוסקים והמשיבים בדורו. מעת לעת ביקר במעונו, ואף הריץ אליו מכתבי התייעצות בהלכה, אשר בהם מתגלה טפח מגאונותו ובקיאותו העצומה בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים, ויראת השמים המופלגת שלו.

הגאון רבי משה נחום ירושלימסקי

הגאון רבי מרדכי דב מהורניסטייפול

הרב ירושלימסקי מכנהו "הרב המופלג בתורה ויראה, זית רענן מו"ה יקותיאל זלמן נ"י מו"ץ בק"ק מעדוועדובקא" (חלק מתשובותיו אל רבי זלמן, נדפס בספרים 'מנחת משה' - ווארשא תרמ"ב, 'ברכת משה' - לבוב תרמ"ו, 'באר משה' - ווארשא תרס"א).

אף מחוץ לגלילות מדבדיבקה הופנו אל רבי זלמן שאלות בעניינים מורכבים כדוגמת גטין, עגונות ועוד. הגאון רבי מרדכי דוב טברסקי האדמו"ר מהורניסטייפול, בפנותו אליו באגרת אודות עגונה, מכנהו: "הרב המופלא ומופלג בתורה, ותיק וחסיד וכו' ה"ר יקותיאל זלמן רב ומו"צ ממעדוועדובקא נ"י. הנה בדבר העגונה של האשה מַסיא ב"ר יעקב אשר, בעלה משה מרדכי נטבע כפי הגביית עדות - הנה נראה פשוט להיתר וכפי הטעמים שכתב כבוד תורתו..." (כאן מאריך במראה מקומות ונימוקים להיתר).[20]

לאחרונה נדפסו אגרותיו של רבי יקותיאל זלמן בהלכה, בספר 'תורת יקותיאל'[21]. ובין היתר ניכר מהן מעט מן הרדיפות שהיו מנת חלקו, וזאת בהיותו רב בקהילתו.

חידושים נפלאים בתורת רבינו

רבי זלמן שקד על מאמרי רבינו הקדוש ב'ליקוטי מוהר"ן' ומדי לימודו היה מחדש בהם בעמקות רבה. כאשר הדפיס רבי ישראל קרדונר את 'שיר ידידות' לרבי יחיאל מנדל[22], צירף אליו חידוש נפלא בתורת רבינו אשר חידש אחי המחבר - רבי זלמן. את הדברים העלה על הכתב החסיד רבי נחמן ממאריינויווקע[23] ביום ד' דחול המועד סוכות תרל"ה, באגרתו לאביו רבי צבי שבצפת, כשהוא מקדים וכותב: "אם כי רבו האוסרים לכתוב בחול המועד, אבל בדבר האבד לית מאן דפליג, ובפרט חידושי תורה אשר אם לא יעלם בכתב הן המה נוחים לאבדם, לכן אמרתי עם עט הסופר לכתוב אשר שמעתי מפי הרב ר' זלמן נ"י דק"ק מעדוועדיווקע בראש השנה, חידוש נפלא שהעלה בשכלו הזך על מאמר רבינו ז"ל בסימן כ"א התורה הנקרא 'עתיקא טמיר וסתים'... והרב הנ"ל אסברא לי עפ"י דברי התוס' במסכת סוכה דף י"ב ע"א עיין שם, ואבאר לך בקיצור מופלג..."

רבי אברהם ב"ר נחמן מטולטשין מביא בספרו 'כוכבי אור' חלק 'אותות ומופתים מרבינו ז"ל' עובדות נפלאות מרבינו הקדוש, אשר שמע מפי רבי זלמן[24]. בכתבי רבי שלמה ווקסלר הביא ביאור נפלא לפסוק[25] "ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי", אשר שמע "ביום אתמול עשירי בשבט (יאצ"ט הצדיק רש"ש) שסיפר מהור"ר אברהם נ"י בשם מוה"ר זלמן הרב ממעדוודווקא בשם הרה"ג ר' נחמן הרב מטשעהרין ז"ל".[26]

אלה תולדות

רבי זלמן נסתלק לגנזי מרומים בחורף שנת תרנ"ח, בגיל שבעים ושבע.

יוצאי חלציו של אותו צדיק: **ר' יצחק**[27], **יעקב זעליג** (נולד כז אדר א' תרי"א ונפטר כעבור חודשים ספורים בכ"ד סיון[28]), **ר' נפתלי** (נולד תרכ"א[29]), **ר' נתן** (תרל"ב), **ר' יונה**[30]. ובת שנישאה ל**רבי חיים ישעיה ב"ר משה**[31], שהיה תלמיד חכם וראוי להוראה ומילא מקום חותנו ברבנות מדבדיבקה[32].

הנהר הסמוך למדוודיבקה

16 ראה גם קונטרס 'טעם זקנים' סח, בשיחת רבי לוי יצחק [כאן בתרגום]: "סיפרו שפעם בערב ראש השנה רבי זלמן דער רב, הרב של מעדוועדיווקע, לפני שהלך אל הציון, הוא סיים את הש"ך, הוא היה גאון גדול, הוא סיים את הש"ך ואז הלך אל הציון. כששאלו אותו על כך, ענה 'אני רוצה להביא לרבי עוד משהו! עוד משהו!'".

17 'טעם זקנים' עט.

18 'שיח שרפי קודש' (ישן) ג, תי.

19 בראש השנה תרע"ה כשבאו רבים מאנ"ש מפולין לאומן ולא היה להם במה לסעוד בחג, שכר ר' בוניא אולם גדול והזמין עבורם סעודות על חשבונו. 'שיח שרפי קודש' (ישן) ד, תקס.

20 ללא תאריך. אוסף ירושלימסקי מס' 740.

21 בהוצאת 'משך הנחל'.

22 ירושלים תרס"ז.

23 אחיו של ר' נתן מטיראוויצע, ידידו של רבי ישראל קרדונר, שהתגורר בצפת.

24 באות לט: "הסיפור מהאיש מאומין שהגיד לו את מחשבתו שהיה מקודם איזו שבועות... שמעתי מהרב ר' זלמן ז"ל, ששמע מפי האיש בעצמו"; ובאות מא: "המעשה מר' לייב מכפר וואטשעק, שהיה אדמו"ר זצ"ל אצלו על ברית מילה ואמר אז שהיה טוב פה להעמיד חופה... שמעתי כל זה מחתנו הרב ר' זלמן ממ'עדוודווקא".

25 בראשית כח, טז.

26 'חכמה ותבונה' סימן ג', עיין שם.

27 מופיע כאב משפחה במפקד ברסלב תרל"ה, עם ילדיו: יעקב (תרי"ז), זאב (תרכ"ג), ישעיה שלום (תרכ"ו), מרדכי (תרכ"ט).

28 בפנקס ברסלב משנת תרי"א, יש רישום לידה של יעקב זעליג אצל ר' זלמן בן ר' ישעי' שלום ממידוועדיווקא ואשתו ביילא זעלדי' [המוהל: ר' שכנא שט"ה = בנו של מוהרנ"ח]. ובהמשך: ילד יעקב זעליג בן ר' זלמן ממידוועדיווקע נפטר בן רבע שנה, כד סיון.

29 אפשר שנקרא ע"ש רבי נפתלי תלמיד רבינו הק' שנסתלק בתר"כ. שם זוגתו: חיה גיטל. יוצאי חלציהם: ישעיה שלום (נולד יט אדר תרנ"ג), חיים גד (נולד ו תשרי תרנ"ו).

30 ע"פ מפקד מדבדיבקה תרל"ה. (עד כה לא היה ידוע האם רבי זלמן הותיר אחריו בנים, ובס"ד זכינו למצוא את שמות חמשת בניו).

31 בחורף תרמ"ט השיא רבי זלמן את בתו, כנזכר במכתבו להרב משה נחום ירושלימסקי מיום ד' שבט תרמ"ט בנוגע לשאלה הלכתית שהובאה לפניו: "והנה עד עתה מחמת טרדות ובלבולים מחמת חתונת בתי תחי' ומחמת תשות וחולשת כחי לא יכולתי לעסוק בזה...". (כנראה מדובר בזיווג שני, שכן רבי זלמן היה אז קרוב לגיל 70).

32 ע"פ 'תורת יקותיאל' עמ' י'. המתנגדים ניסו למנוע את מינויו של רבי חיים ישעיה לרב, כמובא במכתבם לרמ"נ ירושלימסקי מ'יום ה' לסדר נשא ש' התרנ"ח פה מעדוועדובקא': "כבוד הרב דמתא שבק לן חיים עוד בימי החורף זו, ובן אשר יכהן בכהונת ההוראה במקומו אין, רק חתנו האברך תובע חזקת חותנו המנוח..." וכו'.

מגלית היסטוריה חסידית

מן הארכיון אל אור היום: גילויים עלומים ומרגשי לב על איש אלוקים קדוש, מגדולי תלמידי רבינו הקדוש זיע"א - הרב רבי יודל דאשיווסקע זיע"א רבה של קהילת מדבדיבקה ובני משפחתו

יחידי סגולה בני היכלו של אור האורות אשר שגבה מעלתם עד אין חקר, היה הרב הקדוש רבי יודל מדאשיב, ממקורביו של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע, וחתן הרה"ק רבי לייב מטראסטינץ זי"ע - שניהם מבני החבריא קדישא של הבעש"ט הק' זי"ע, אשר אתקטר בחד קטירא ברבינו הקדוש עוד בימי שבתו במדבדיבקה, עד שהלך בעקבותיו והעתיק מגוריו למדבדיבקה ובה כיהן פאר כרב.

רבי יודל הותיר אחריו בן, גדול וקדוש, אשר בשגב קדושתו הפליג רבינו בעצמו, הלא הוא רבי ישעיה שלום - אביו של רבי יקותיאל זלמן רב דקהילת מדבדיבקה, נשוא פרקנו. רבי ישעיה שלום מוזכר בספרו של רבי אברהם ב"ר נחמן 'כוכבי אור' בחלק 'אנשי מוהר"ן' (כט) בין תלמידי רבינו שכיהנו כרבנים: "גם תבערת הלב בעבודת ה' של רבי אהרן ורבי יהושע מזשערין אין לשער, וכן שאר כל אנשיו כמו רבי נפתלי ז"ל מנעמרוב, ורבי יחיאל אחיו, **והרב רבי אהרן ז"ל מברסלב, הרב רבי שמואל יצחק ז"ל מטשערין, הרב רבי ישעיה שלום ז"ל ממעדווועדובקא, הרב רבי יצחק ז"ל מחארשטשיוואטע, הרב רבי עירא ז"ל (שהיה אחר כך במדינת וואלכייא), הרב רבי דוד ז"ל מלאדיזען, הרב רבי מרדכי ז"ל מטעפליק** [...] ושאר אנשי העבודה שבאנשיו הנאמנים, ואי אפשר להעלות על הכתב גודל יקר מעלת כל אחד, ועוצם ריבוים בתורה ותפילה עד עת פטירתם ז"ל - יקצרו המון ירִיעות לספר".

עד כהיום, לא נודע האם היו לרבי יודל בנים נוספים. כן לא היו ידועים שמותיהם של אביו ושל זוגתו הרבנית.

תיעוד נדיר שהתגלה בפנקס ישן הכולל את מפקד האוכלוסין של תושבי מדבדיבקה משנת תקע"ח, חושף פרטים נעלמים ומרגשי כל לב מבין. והרי לפניכם התרגום מהרישום שנכתב בלשון לעז בכתיבה מסולסלת ונדירה[1]:

דשבסקי יודקן בן חיים - בן 48
אשתו עלקא - בת 44
בנו לייב - בן 20
בנו נחום זלמן - בן 10

בנו ישעיה שלום - בן 33
אשתו ריסיא - בת 30
בנו יונה - בן 10
בנו נחמן - בן 7

•

נמצא שמלבד רבי ישעיה שלום, היו לרבי יודל לפחות שני בנים נוספים, האחד נקרא על שם זקנו, חותנו הגדול של רבי יודל - הרה"ק רבי לייב מטראסטינץ. והבן הנוסף - רבי נחום זלמן.

ובזאת נפתרה חידה נושנה. כשנדפס הספר 'נתיב צדיק' (בני ברק תשל"א) - אגרותיו הבוערות כגחלי אש של החסיד הנלהב רבי נתן ב"ר יהודה מברסלב-טבריה, מבני חבריא קדישא של מוהרנ"ת, נתגלו שמות של גדולי החסידים בני דורו, שלא היו ידועים קודם לכן, ביניהם רבי נחום זלמן מבני החבריא בעיה"ק צפת: **"ופרוס בשלום ותיק וחסיד, ירא אלקים וכו', מורנו הרב נחום זלמן נ"י"** (אלול תרל"ד). **"ולכבוד החסיד המופלג מורנו הרב נחום זלמן נ"י"** (אב תרל"ה). בחורף תרל"ו חלה חסיד ישיש זה, ורבי נתן מטבריה חרד לשלומו: **"ופרוס בשלום לכל אוהבינו באמת אנשי שלומנו, היינו: אביך מורנו הרב צבי נ"י, וידידנו מורנו הרב ר' נחום זלמן נ"י, ה' יתברך ישלח לו רפואה שלימה חיש מהר.. ותכתוב לי בכל עת איזה ידיעה מידידינו החסיד ר' נחום זלמן נ"י"** (יום ו' לחנוכה תרל"ו, טבריא). **"ביום ג' תיכף הלכתי עם ידידנו ר' קלמן נ"י על ציון רבי נחמן האריזענקיר, והתפללנו עליהם ועל ידידינו ר' נחום זלמן נ"י. ואתמול הלכנו על ציון רבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו הקדושים, ואם ירצה ה' בשבוע הבא עלינו לטובה בוודאי נהיה אצל רבי מאיר בעל הנס".** (יום ה' שמות [טז טבת] תרל"ו, טבריא). **"ולפרוס לידידינו, וותיק וחסיד, ירא אלקים, ר' נחום זלמן בן עלקא, ולכתוב לי החולאת שלו"** (יום ג' בא [כח טבת] תרל"ו, טבריא).

לא ארכו הימים מאז מכתב זה האחרון, ורבי נתן מטבריה התבשר על ידי אנ"ש מצפת, כי רבי נחום זלמן הסתלק לגנזי מרומים, קרוב לגיל שבעים. וכה הוא מבכה: **"אוי על שבירינו, השבר הגדול אשר קרה לנו בפטירת הצדיק העניו מורנו הרב ר' נחום זלמן, בשלום ינוח על משכבו. המה סעו למנוחות / ואותנו עזבו לאנחות. ה' יתברך ינחם אותנו ויזַכה אותנו גם כן באריכות ימים",** בד בבד קורא רבי נתן מטבריה מנהמת לבו לאוהביו: **"וצריכין אנו לקבל עלינו מחדש לקרב עצמנו לרבינו ז"ל ותלמידו הקדוש וללכת בדרכיהם הקדושים, כי אנו רואין איך זכה האדם הזה הנ"ל על ידי שאחז עצמו אצל רבינו ז"ל, וחוץ מזה אנו מאמינים מה שעבודתו פעל למעלה למעלה. על כן אוהבי באמת, לכו נא ונתחזקה, אני מכאן ואתם מהתם, בחשק חדש לקבל עלינו דרכי ה', אשר עתה בדורותינו המאיר והמעורר בדרך ה' הוא רבינו ז"ל ותלמידו הקדוש!"** (יום א' יתרו [יא שבט] תרל"ו).

עוד כותב רבי נתן איש טבריה באותה תקופה: **"וגם אתם אל תחרישו ואל תשקטו להמתיק הדינים מאנשי שלומנו, כי נלקחו מאתנו מחמת חריקת הבעל דבר, מקודם ר' דוד ז"ל, ואחר כך הצדיק הגנוז ר' נחום זלמן זצוק"ל"** (יום ב' תשא [י אדר] תרל"ו).

בשעתו, כשנשאלו גדולי החסידים מעתיקי השמועה, אודות חסיד מופלא זה, אשר כה מפליג בשבחו אחד מגדולי תלמידי מוהרנ"ת - אשר כידוע היו רחוקים מגוזמאות ושבחים מופרזים, ו"בצדק וביושר כל אמרי פיהם" (כוכבי אור, פתיחה לחלק 'אותות ומופתים'), לא ידעו להשיב במי מדובר.

והנה בסיעתא דשמיא נמצא התיעוד הנדיר המפזר את הערפל ואינו מותיר מקום לספק: 'רבי נחום זלמן בן עלקא' - אינו אלא בנו של איש האלוקים, רבי יודל תלמיד רבינו הקדוש! הדבר אף שופך אור על לשון רבי נתן מטבריה במכתב ההתחזקות ששיגר לאנ"ש מצפת, עת גורשו מלהתפלל בבית הכנסת האריז"ל: **"ומה עשה אבי זכרו לברכה לחיי העולם הבא, ור' ישראל מליפאויץ ז"ל, וגם ר' נחום זלמן זצ"ל עם הצדיק ר' ישעיה שלום ז"ל, שלא התפללו בבית הכנסת זה, לא היו אנשים כשרים חס ושלום?! יהי חלקי עמהם!"** (יום ד' ה' מרחשון, פה עיר הקודש טבריא) - "ר' נחום זלמן זצ"ל עם הצדיק ר' ישעיה שלום ז"ל" - שני האחים הקדושים בחדא מחתא!

רבי נחום זלמן אף מופיע במפקד מונטיפיורי של כולל ווהלין בצפת בשנת תרל"ה, כ'תלמיד חכם מיושבי בית המדרש'. בן 68. מגוריו לפני עלייתו ארצה: טשארין (הסמוכה למדבדיבקה מולדתו), שנת עלייתו לארץ הקודש: תרכ"ז. (נמצא שעלה ארצה בגיל שישים. עיין 'כוכבי אור' דיבורים ממוהרנ"ת א' "והמובן היה מדבריו הקדושים [-של מוהרנ"ת זי"ע], שאף על פי שישיבת ארץ ישראל גדולה מעלתה מאד וכמובא בספרי אדמו"ר זצ"ל, אבל כבר אמר אדמו"ר זצ"ל על הראש השנה שלו שאין דבר גדול מזה, כמובא ב'חיי מוהר"ן', וגם כל קדושת ארץ ישראל נמשך ממנו").

עוד מתגלה ברישום, כי לרבי ישעיה שלום היה בן נוסף מלבד רבי יונה (אביהם של רבי דוד צבי ורבי יודל - עליהם נכתב בהרחבה בגיליון הקודם), שנולד בשנת תקע"א - סמוך להסתלקות רבינו ונקרא על שמו הקדוש!

זכותם יגן עלינו אמן!

(תודות להרה"ח ר' אליעזר חשין שיחי' ששיתף גילוי מפעים זה לטובת קוראי 'אבקשה')

---

1 להעיר: כי בשונה מפנקסי הרישום של הקהילות (לידות/פטירות, נישואין/גירושין) שנרשמו בזמן אמת ע"י בני הקהילה, הרי שהמפקדים בהם רשמו הפוקדים (פקידי ממשלה נוכרים) את גילאי הנפקדים - לוקים בחסר. ופעמים נמצאים סתירות ביניהם, וכן העלימו הנפקדים לעתים - את גילם האמיתי מסיבות שונות. ולענייננו אנו: מקובל אצל אנשי שלומינו (וכן עולה ממספר מקורות בספרים) שרבי יודל היה מבוגר מרבינו (ב-15 שנה), כך שאין 'לבנות' הרבה על הגיל המיוחס לר' יודל במפקד זה.

אהבת חסידים

הרה"ח ר' אליעזר סאוויצקי שליט"א

אל תחכה לדין שיגיע – תדון עכשיו לכף זכות!

במקום לחפש תירוצים - אל תיכנס לקושיות

בנוהג שבעולם, אם אומרים לאדם שצריך לדון את חברו ראובן לכף זכות, הוא מתחיל מיד לחשוב מה בעצם עשה ראובן שבגללו צריך לדון אותו לכף זכות. עצם ההחלטה שעלינו לדון מישהו לכף זכות מלמדת כי בלבו של המסתכל כבר התעוררה איזו טענה או ספק לגביו; שהרי אדם שמתנהל כשורה אינו זקוק לצאת 'זכאי'.

כל זה נכון כאשר המושג "לדון לכף זכות" נתפס ככלי לתרץ את מעשיו של החבר - דהיינו, שכאשר יש קושיא על התנהגותו, עלינו לחפש לה תירוץ מקל. אולם, ישנה דרך עמוקה ופנימית יותר: להרגיל את עצמנו להסתכל על הסובבים אותנו באופן שכלל לא יעלו בדעתנו קושיות וחשדות.

ידוע ומפורסם אהבת ישראל היוקדת של ר' אפרימ'ל, בעל "עונג שבת". פעם אחת הגיע ידידו ומקורבו, ר' ישראלקי מיכאליץ, לבקרו, ושם לב שמעילו החורפי של ר' אפרימ'ל נתבלה לחלוטין. מיד שלח לרכוש עבורו מעיל חדש, יקר וטוב.

בבוא האביב, כאשר בני ביתו של ר' אפרימ'ל ניקו את הבית לקראת חג הפסח והוציאו את הבגדים מן הארונות, התברר שהמעיל החדש אינו בנמצא. הם שאלו את ר' אפרימ'ל שמא הוא יודע היכן המעיל, אך הוא שתק ולא השיב. כשחזרו ושאלו הוא המשיך להתחמק, עד שהיה ברור לכולם שמשהו עלה בגורלו של המעיל ושר' אפרימ'ל מעדיף לשמור זאת לעצמו.

לאחר חג הפסח שב ר' ישראלקי לביקור נוסף, ובני הבית שיתפו אותו בתעלומה. ניגש אליו ר' ישראלקי ואמר: "ר' אפרימ'ל, אני שלחתי לכם את המעיל במתנה, ולכן זכותי המלאה לדעת מה נעשה בו". ר' אפרימ'ל השיב לו בחיוך שעל פי שורת הדין אינו מחויב לפרט, שהרי המעיל ניתן לו במתנה גמורה, ומרגע שהוא ברשותו אין הוא חייב דין וחשבון לשום איש. עם זאת, הוסיף כי כיוון שראוי להתנהג לפנים משורת הדין, הוא מוכן לספר את האמת: הוא פגש באותו זמן באדם בשם נחמן, אשר החל לעבוד כ"שומר לילה" ונדרש להסתובב באישון לילה בקור העז כשהוא לבוש בגד דק ורועד מקור. נחמן אמר לו שאין ברשותו מעיל, ולכן הוריד ר' אפרימ'ל את מעילו החדש ונתן לו אותו. וטעמו ונימוקו עמו - אותו פועל הזדקק למעיל הרבה יותר ממנו, שכן תפקידו חייבו לשהות שעות ארוכות בקור הלילי.

אולם בכך לא תם הסיפור. כאשר יצאו בני הבית לחפש את נחמן ואת המעיל, התברר שהמעיל כבר לא היה ברשותו משום שמכרו. כששמע זאת ר' אפרימ'ל, לא עלה כעס בלבו כלל, אלא הוא הגיב ברחמים: "רחמנות עליו, בוודאי היה זקוק מאוד לכסף!". ר' אפרימ'ל לא ניסה לתרץ את המעשה של מכירת המעיל - שהרי כלל לא הייתה לו עליו טענה שדרשה הצדקה - אלא פשוט כאב את צערו וחשב על גודל הרחמנות של אדם המוכר את כסותו ונאלץ להסתובב בקור מחמת חוסר כל.

להסתכל בעין יפה - לחיות בעולם טוב יותר

כל העולם יודעים שבברסלב מרבים לדבר על מציאת נקודות טובות, ורבים מכירים את הקוד 'רפ"ב' ואת עניין "אזמרה" המעוטרת על גבי שלטים ומדבקות. אך השאלה הגדולה היא איך זוכים לחיות את הדברים הללו בפועל? איך מגיעים למצב שבו במפגש עם כל אדם אנו רואים מיד את מעלותיו הטובות, בלא שמץ של מבט שלילי?

על כך עונה רבינו בחלק ב', תורה י"ז: "דרך השם יתברך להביט על הטובות שעושין, ואף שנמצא בהם גם כן מה שאינו טוב - אינו מסתכל על זה.... מכל שכן שהאדם אסור לו להביט על חבירו לרעה". כאשר מרגילים את העין להסתכל על הזולת בטוב, ממילא מוצאים את הנקודות הטובות, ומשכך - כלל אין נתקלים בקושיות ואין צורך בתירוצים דחוקים.

כך גם כתב מוהרנ"ת בתפילתו על תורה זו: "ותרחם עלי ועל כל ישראל, ותתן לי דעת שלם דקדושה, באופן שאזכה להתדבק בדרכיך הקדושים לבל אסתכל ואביט על הרע של שום בר ישראל שבעולם... רק אזכה לדון את כל אדם לכף זכות ולהסתכל רק על הטוב...". מדבריו עולה בבירור כי עצם ההסתכלות המאירה היא המזכה את האדם לדון לכף זכות ולסלק מעליו את הקושיות והטענות על הבריות.

כשאדם מרגיל את נפשו להביט על זולתו בטוב, מציאות חייו נעשית טובה ומוארת יותר. המושג "דן לכף זכות" אינו מתמצה בעשיית טובה פורתא לאחרים על ידי המצאת תירוצים להצדיק מעשים שבלב פנימה אנו סבורים שאינם הגונים; אלא מי שזוכה לראות את הטוב האמיתי שבכל אחד מישראל - רואה את העולם כולו כמקום טוב יותר, וממילא שוהה בעצמו במקום נפשי גבוה ומתוקן יותר.

דברים אלו מתבארים היטב בסיפור המובא ב"כוכבי אור" (חלק א', שיחות ממוהרנ"ת, אות יח) כששוחח רבי מאיר מטעפליק עם מוהרנ"ת וזה שאלו אודות אחד החסידים בעירו. ר' מאיר השיב כלאחר יד, כאומר שאין ממי לדבר, ואף אל עצמו התייחס בזלזול.

ענה מוהרנ"ת בלשון תימה: "גם אתה אינך איש כשר?! אם כן מי הוא האיש הכשר? אבל כשתביט בעין יפה, אזי גם כשתביט היטב בהגרוע שבגרועים - תמצא בו איזה דבר טוב, ומכל שכן במי שאינו גרוע כל כך, וכן בכל אחד ואחד, וגם בך נמצא טוב, ובדרך זה יכולים לזכות את כל העולם".

זו הייתה דרכו המאירה של רבינו ז"ל, ואותה הנחיל מוהרנ"ת אחריו: לחיות בעולם טוב מתוך אמונה בעצמנו ובזולת. כל פעם שאנו מחזקים את האמונה בניצוץ הקדוש הטמון בכל יהודי ויהודי, אנו זוכים לראות בחוש את טובו הפנימי. ואף למעלה מכך מלמדנו רבינו, כדבריו בתורת "אזמרה": "ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב ודן אותו לכף זכות - על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות". מתוך מבט זה אנו מכריעים את עצמנו ואת זולתנו לכף זכות באמת, כלומר מחזקים את כוח הטוב שבכל נפש, וחיים בעולם מתוקן ושלם יותר.

לעובדא ולמעשה:

הדרך האמיתית לקנות את מידת "דן לכף זכות" אינה ממתינה לרגע שבו תעלה בלב תחושת חשד כלפי החבר כדי לבנות סביבה פלפולים המתרצים את המעשה. ההפך הוא הנכון: עוד בטרם פוגשים משהו מעורר סימן שאלה, על האדם להרגיל את עצמו להתבונן בטובתו של חברו, וכך לא יבוא כלל לידי חשד או מבט שלילי מלכתחילה.

הוא היה איש של ניגודים מופלאים; הוא קירב וגם ידע לרחק. נפשו בערה עד כלות ועם זאת היה מיושב להפליא. כאבו היה בלול בתקווה גדולה. שמחתו לא האפילה על יראתו הקודמת לחכמתו. גאונות בליקוטי מוהר"ן, לצד פשטות לומר את המילה הנכונה לכל יהודי באשר הוא. מאות ואלפי אנשים התקרבו לרבינו הקדוש על ידו, ידים רפות חיזק ורגליים כושלות אימץ.

יריעה נדירה מקיפה מרתקת ומרגשת

אמן הנפשות

גיליון 'אבקשה' ביריעת חיים מקיפה על דמותו של המקרב, המחזיר בתשובה והמפיץ הגדול
הרב החסיד רבי ישראל יצחק בזאנסון זצ"ל שהלך לעולמו בחודש האחרון | ויאחז צדיק
דרכו וטהר ידים יוסיף 'אומץ' | נחמן כ"ץ

ים של תמימות

הרחוב היה סואן כהרגלו. לא מפסיק לרגע מתנועתו.

העצים השילו כבר את עליהם לקראת בא החורף. והכניסה אל הבית הפשוט, הייתה זרועה בהם לכל מלא העין.

בניגוד לסער ולסערה שהתחוללו בחוץ. בבית פנימה ישב אדם אחד. כיפה לבנה גדולה הייתה חבושה לראשו. פניו בהקו באור פנימי. וניצוצות ממנו האירו דרך עיניו הגדולות, כעין תמיהה גדולה ותמידית ממלאה אותם, ים של תמימות ופשיטות, שאינו ניתן להבנה אצל בני דורנו מלא ה'חכמה', ויודע כל.

התיישבנו לידו בבושה. הוא כבר היה בשנתו האחרונה לחייו. מעל לגיל גבורות. על מצחו נקמטו משברי חייו. אלו חישלו גיבשו ועיצבו, את צורת מחשבתו וכתיבת ספריו של האיש שהקדיש את ימיו ולילותיו להאיר את אורו של רבינו הקדוש, במקומות בהם איש לא היה לפניו.

ביקשנו לשמוע וזכינו להאזין. חיפשנו אחר הנקודה הייחודית, והוא הראה לנו 'מראה מקום', כשהוא מגלה טפח ומכסה טפחיים.

הדיבור היה קשה עליו. ובכל זאת הניגון שהזדמר מפיו, סיפר את הסיפור כולו.

ר' ישראל יצחק בזאנסון חיפש וביקש כל ימיו, לגלות עוד ועוד מהאור הגדול השוטף את העולם, לדלות לעצמו את פנימיות תורותיו של הצדיק האמת מתקן כל העולמות, ובדרכו שלו, להזריח מעמקי דליית מעייניותיו גם על אחרים. לא על מנת להיות משהו חלילה, אלא להיות תלמיד העושה תלמידים.

וכשיצאנו משם, הוא נתן לנו מתנה...

חסיד שכל ימיו נשאר חסיד...

לא דבר פשוט הוא להתחקות אחר מסע חיים של שמונה עשורים. מסע חוצה יבשות וימים. צרפת, ארה"ב, ארץ ישראל ושוב צרפת. עד העלייה לארץ ישראל.

בניסיוננו לשרטט קווים אחדים לדמותו רבת ההוד של הרב ישראל יצחק בזאנסון זצ"ל, שוחחנו עם מספר תלמידים ועם בנו הקטן, ר' שמואל צבי שיחי'.

"אני ניגש לכתבה זו בדחילו ורחימו", הוא פותח. "דמותו של אבא זצ"ל, הייתה רבת גוונים, כיצד ניתן להכניס למסגרת של מילים דמות כה עשירה?! כל חייו הסתיר עצמו וברח מפרסום כמו מאש, איך ניתן לספר כעת בריש גלי מעלותיו הטהורות במטרה לעורר חיזוק והשראה לעבודת השם ובהתקרבות לרביז"ל, מבלי להיכשל בדבר שהוא כל כך ברח ממנו - הפרסום"

הרב באזנסון עם הכרוז מבית 'אבקשה'.

"מאידך, כיצד אפשר להימנע מלספר בשבחו של אדם עתיר זכויות, אשר חייו היו מסכת מופלאה של עשייה ברוכה וקירוב לבבות, איש שדיבוריו ומעשיו כאבן פנת יקרת, מעיין המתגבר בתורת רביז"ל, בעל אוצרות של חכמה שקיבל טעם זקנים מדורות עברו, ופנינים שכאלה, מן הראוי שלא יישארו רק בזיכרון, אלא יועלו עלי גיליון נכבד זה לתועלת הכלל ולנחלת כל אנשי הנחל."

פיתולים לא פשוטים עברו על רבי ישראל יצחק. קשיים גדולים שנותבו לכתיבת ספריו המפיצים את משנתו של רביה"ק בטהרתה, בפרט לעם שבשדות. מאות מקורבים חסידי ברסלב ובני משפחותיהם המונים כבר דור שלישי ורביעי, חבים לו את חייהם הרוחניים.

והוא... נשאר באותה פשטות אופיינית, ללא בקשת כבוד ושררה, ללא רצון בהנהגה וראשות. הכל למען תיקון העולם והתקדשותו בגילוי אורו הזך של הצדיק האמת, ולקראת התגלות משיח צדקנו במהרה בימינו, לתקן עולם במלכות ש-ד-י.

נשמה 'חסידית'

רבי ישראל יצחק ז"ל נולד בכ"ז כסלו אור לנר שלישי דשנת תש"ה, בעיר ניס שבצרפת ערש הקידמה והנאורות של אירופה. אמו הייתה ניצולת שואה שחוותה את אימי מלחמת העולם שהשמידה שליש מהעם היהודי.

רבי ישראל יצחק הבחור גדל בידיעה שהוא יהודי, אך ללא משמעות מעבר לכך. עם זאת סבו, אבי אמו, ששמר תורה ומצוות, הכיר לו את היהדות, וכבר מגיל צעיר ממש, החלו לפעפע בקרבו הרצונות להיות יהודי כשר ואמיתי. רגש נקמה התעורר בליבו כלפי אותו צורר נאצי, הוא רצה לנקום בו ולהוכיח כי נצח ישראל לא ישקר. עד יומו האחרון, היה ר' ישראל יצחקחוזר על כך שאכן זכה ונקם את נקמת עמו באותו עם עמלקי. בכך שהעמיד משפחה ברוכה של עשרות צאצאים ואלפי תלמידים ההולכים בדרך ישראל סבא.

בגיל חמש עשרה, במסגרת חיפושיו הגיע לישיבתו של הגאון הגדול ר' ישראל יצחק דוב קופלמן זצ"ל ראש ישיבת לוצרן שבשווייץ. שם החל ללמוד בהתמדה ובחשק את תורת ה'. אלא שראש הישיבה שהיטיב להכיר בנבכי נפשם של תלמידיו, שלחו לאנטוורפן באמרו שנשמה חסידית שוכנת בקרבו, וראוי לו לחפש מקום אשר ייטיב לנתב את כישרונותיו הברוכים של הנער שלפניו, בצורה המיטבית ביותר.

כך מצא את עצמו הבחור הנע ונד, בהיכלו של רבי איציק'ל מפשעוורסק זצ"ל. רבי איציק'ל שרוב משפחתו נספתה בשואה, הבין יותר מכל אחד אחר לנפש הדור של אחר המלחמה, קירב רבים מצעירי הצאן שהסתובבו ביבשת שספגה את דמם של מיליוני היהודים שנרצחו והושמדו, וחיפשו את עצמם ואת חייהם הרוחניים. וכמו נר בחושך, היה רבי איציק'ל מקרבם במאור פניו ליהדות, ומדריכם בעדינות נפשו וברוחב לבבו, לפתוח שערי רוחם ונשמתם לבא בגנו של אביהם שבשמים.

המקרב - ר' אליהו אליוביץ ז"ל

'נער בעל נפש רגישה כמו ר' ישראל יצחק, לא ראה מעודו', כך העידו תלמידיו של רבי איציק'ל בשמו. קירבה יתירה הראה לו, ותקופה ארוכה אף זכה ר' ישראל יצחק לישון בביתו ולהיות בן בית של ממש. למד אתו והתפלל עמו,

למד ממנו כיצד להיות 'חסיד', להתחדש, להתחזק, לא לוותר לעצמו, לרצות יותר טוב, להמשיך לכסוף למעלה, לא להרפות מבעירת הלב. באותם שנים מילא ר' ישראל יצחק את כריסו בש"ס ופוסקים, מה שהיווה בסיס ויסוד איתן להכין את עצמו לקלוט את תורתו הקדושה של רבינו הקדוש.

לאחר עליות וירידות, ובקשה וחיפוש בלתי נלאים אחר המטרה שלשמה נשלח לעולם העכור, גלגלה ההשגחה העליונה את תחילת ידיעתו של רבי ישראל יצחק מרבינו הקדוש. היה זה יהודי, חסיד ברסלב שהתגורר באקס לה בן ורבי אליהו אליוביץ ז"ל שמו, הוא שימש כר"מ בישיבה של הרב חייקין ועל ידו התגלגל המעשה. באופן גלוי הגדיר עצמו כחסיד סאטמר ופשעוורסק, אך במסתרי ליבו, היה חסיד ברסלב בלב ובנפש. אותו יהודי היה מפיץ בסתר את עניינו של רביז"ל. ובראותו את הנער המתחבט בבקשת תפקידו עלי אדמות, דחף לידיו קונטרס דק, 'תיקון הכללי' שמו, מבלי להוסיף מילים.

רבי ישראל יצחק שכבר החל להיות 'מבין' התלהב מהספר הקדוש שמבעיר בליבו חיות דקדושה והחל אומר את הפרקים המעוררים לעתים קרובות. אך עדיין לא זכה להכיר ולגלות את האור הגדול הצפון אצל בעל התיקון.

בשלב זה עודנו חסיד של הרב מפשעוורסק, המזלף טללי רוח על מוחו וליבו. וכך עוברות השנים וחולפים הימים. הנער צומח וגודל בתורה, עבודה וחסידות. אך לאחר שהוא מתקשה במציאת זיווגו, הוא מחליט לעבור לתקופת מה, לניו יורק שבארה"ב. ודווקא שם בארץ חמדת הזהב, בכרך גדול של רומי, משכו הצדיק הגדול, תפסו בשקו וקשר את קשריו לעד.

להיות חסיד ברסלב, זה לא כזה דבר גרוע...

וכך היה המעשה:

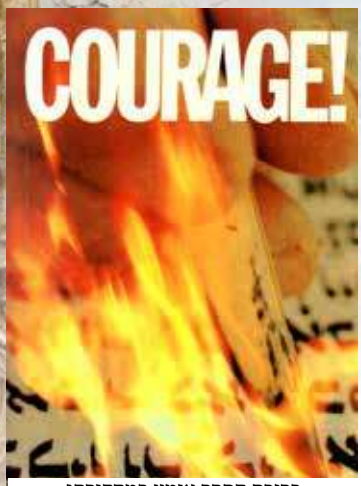
הולך לו הבחור המתבגר ברחובות בורו פארק החרדית, והנה בשדרה המרכזית ה13, צד את עיניו שלט ובו הכיתוב הבא 'בית הכנסת שומרי שבת - אנשי ספרד'. ומן השמים 'מושכים' אותו פנימה.

שם, ליד אחד השולחנות, ישב לבדו יהודי בעל לב פתוח ונפש טהורה, להכיר לעם סגולה את סגולתם אשר זכו לספריו של הרבי הגדול שיהיו בעולם, ורבי משה גרומן (ליקווער) שמו. משאריות הפליטה שניצלו מהעיר אומן, העיר שבה איווה לו רבינו למשכן. והיה האיש מוסר את נפשו וכל אשר לו להפיץ את הספרים הקדושים, ולעשות נפשות לאור תורתו של רביה"ק.

בכניסתו של הבחור ישראל יצחק לבית המדרש, הביט רבי משה בעיניו והבין בחכמתו כי עיניו של הבא משדרות מצוקה, כאב הנפש העמוק של יהודי הרוצה לחיות חיי אמת ושמחה, אך מלך זקן וכסיל, לא מניח לנשמתו, להגיע לתיקונה.

באותם רגעים קריטיים של מבוכה, מגיש רבי משה את הספר 'ליקוטי תפילות' לידיו של ר' ישראל יצחק. ועם פתחו את הספר הקדוש, וכשהחל לומר את מילותיו הלוהטות של התלמיד הגדול, החלו לצוף לנגד עיניו כל ימי חייו, "לא האמנתי שיכול להיות כדבר הזה" יספר לימים ר' ישראל יצחק על אותם רגעי התקרבות "עמדתי רוטט ורועד בכל גופי, לא יכולתי להאמין שספר שאיני מכיר מימיי, יוכל לטלטל את נשמתי מצד לצד...".

לאחר ששוחחו מעט, הזמין המקרב את המקורב במאור פנים, לארוחה בביתו. היה זה בית פשוט, ללא פאר וללא הדר, כיאה לאנשי הצדיק, המתפארים בבית העתיד להם למשכן נצחי, ולא בזה הארעי, בעולם החולף כצל. במהלך שיחתם, הציע רבי משה לאורחו לקנות את הספרים הקדושים של הרבי, בכדי שיאיר בהם את נשמתו. האורח נענה בחפץ לב, ובעיקר מתוך רצון לסייע ביד מיטיבו.

כריכת הספר אומץ במהדורתו הראשונה בצרפתית

עם צאתו מהבית, ובלהטו הרב מדיבורים אלו, חילק ר' ישראל יצחק את הספרים הקדושים שקנה בכסף טבין ותקילין, לכל מאן דבעי.

"צו זיין א ברסלעבער חסיד איז ניט קיין שלעכטע זאך..." [להיות חסיד ברסלב, זה לא כזה דבר גרוע...").

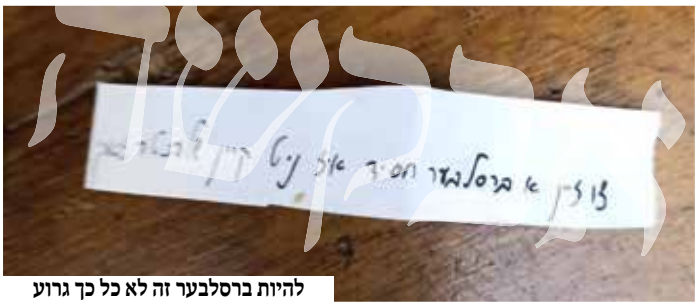
הייתה זו ההפצה הראשונה של אחד המפיצים הגדולים שקמו לה לחסידות ברסלב.

תחזור לצרפת, תקים קהילה.

האש שהחלה לבעור בליבו שוב לא כבתה.

רבי ישראל יצחק מתחיל לכוון את חיפושיו, לעבר מקור האמת - רבינו הקדוש, אנשיו וספריו הקדושים. כך הוא פוגש ביום מן הימים את החסיד רבי שלמה אהרן גוטליב, מגדולי תלמידיו של החסיד הגדול רבי גדליה קעניג ז"ל, ומראשוני העוסקים בתורות הקדושות של רבינו הקדוש בעמקות ובהבנה בלתי נדלית. רבי שלמה אהרן שהסתובב באותם ימים בארה"ב, ועשה נפשות לתורתו של רבינו הקדוש, ראה את ר' ישראל יצחק באחד מסיבובי הפצה אלו, ויחד הם קובעים חברותא, ובה מלמד רבי שלמה אהרן את רבי ישראל יצחק לראשונה את רזי תורותיו של רבינו הקדוש, ופתח לו צוהר ושער ללימוד הספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן".

רבי ישראל יצחק בגודל חריפות שכלו, יחד עם תמימותו הגדולה, מתבונן ונדהם לגלות כיצד גם אדם פשוט בתכלית, יכול לחיות חיים טובים ונצחיים ע"י תורותיו של ראש בני ישראל. ואת האור הזה שספג

להיות ברסלבער זה לא כל כך גרוע

הנסיעה לאומן בשנות הצר:

עשרות שנים היה ציון רבינו הקדוש, מאחורי מסך הברזל של משטר האימים הנורא של רוסיה הקומוניסטית, ואיש לא יכול היה להגיע, למעט תושבי רוסיה עצמה שמיעטו להגיע למקום.

מובן הדבר, שכאשר זכה ר' ישראל יצחק יחד עם כמה מהחברים שהתגוררו עמו באקס לה בן להשיג אישורים לנסוע לקייב, וכן להיות על הציון הקדוש, ציין זאת ברוב התרגשות בכתב ידו המצוייר, כשהוא מגלה מעט מרגשותיו, ומאחל לעצמו שיזכה בזכות זה לכל התיקונים ולתשובה שלימה.

הנסיעה הראשונה התקיימה בחודש אייר שנת תשל"ז, ור' אלחנן לפק מתלמידיו הראשונים באקס לה בן, שנסע עמו בנסיעות אלו יחד עם ילדיו, מתאר לנו את ההתרגשות הגדולה שהייתה כל הדרך, כאשר ר' ישראל יצחק הכין והדריך אותם על אמירת התיקון ונתינת הפרוטה לצדקה.

"הגויה שדרה במקום לא הסכימה לנו להיכנס, כפי שעשתה לכל החסידים שהגיעו בדרך לא דרך, אך היות שהגענו באופן חוקי, לא הסכמנו ללכת מהמקום עד שהיא נכנעה ונתנה לנו לגשת למקום מנוחתו של רבינו הקדוש.

ברגע שניתן לנו הדבר, השתטחנו על חלקת הציון הקדוש, ברגשות הומים ובבכיות של געגועים עזים של ילדים שמצאו את אביהם. מייד לאחר מכן התחלנו באמירת פרקי התהלים של התיקון הכללי, ונתינת הפרוטה לצדקה.

שהינו במקום זמן קצר של כעשרים דקות, אך זכינו להיות, מה שלא זכו רבים באותה העת. בדרך חזור היינו בשמחה גדולה, ור' ישראל יצחק היה מרוגש שלא כהרגלו".

ר' ישראל יצחק מפרט מילה במילה את הזכות הגדולה: "בס"ד ביום חמישי פ' [בה"ב] תשל"ז, הוא יום ל"ט לעומר לחדש אייר, זכינו אני וחברי להיות על ציון רביז"ל באומן ולומר היו"ד קפיטיל תהלים וליתן פרוטה על שמו ולעמוד שם בחנינות השי"ת כעשרים דקות ולחזור לשלום ת"ל [תודה לקל], כן יזכנו השי"ת לציית רצון בחיריו כל ימי חיינו, כדי שנזכה לתשובה שלימה ולתקן בזה את אשר פגמנו, להתקרב אליו ית' באמת ובתמים עד ביאת גואל אמונים אכ"י [אמן כן יהי רצון]".

בחודש אב של שנת תשל"ט, שוב זכו בני החבורה להיות על הציון הקדוש. ועל אותו דף שבו כתב את רישומי נסיעתו הראשונה, מציין ר' ישראל יצחק את נסיעתו השנייה במילים קצרות יותר; "ת"ל [תודה לקל] זכינו עוד פעם להיות על ציון ק' [קדשו] בחודש מנחם אב תשל"ט. יהי רצון שנזכה לקבל כל התיקונים השייכים לזה ולא יצא שום תקלה מעבודתנו השפלה וה' הטוב ירחם עלינו ועכי"א".

הנסיעה לאומן בשנת תשל"ז - הרב בזאנסון נראה יושב בחזית התמונה מצד ימין

באותם שעות וימים, לקח עמו כצידה עד יומו האחרון, כאשר בכל תהפוכות חייו, המשיך לדבוק בהליכה עם התורות כדרך חיים, שביל סלול, סקול מאבנים ושאר מכשולים, להתהלך בו כל הימים.

האור החל להתנוצץ אי שם בגולת ארצות הברית. ומאז המשיך להאיר בלי הפסק, שהרי הבטיח רבינו "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח".

רבי ישראל יצחק החל להתקרב לחסיד הגדול רבי הרשל וואסילסקי ז"ל, שהקים אז את החבורה הראשונה של חסידי ברסלב באיסט סייד של אמריקה. והוא החל להדריכו בעבודת השם, עד שביום מן הימים אמר לו, כי מן הראוי שייפגש עם ראש חבורת חסידי ברסלב בירושלים, הלא הוא החסיד המופלא ר' לוי יצחק בנדר ז"ל.

כך הוא מוצא את עצמו עולה על מטוס לארץ ישראל. שם נפגש עם מי שעתיד להיות מורו ורבו במשך כעשרים שנה עד לפטירתו, כשבמשך כל השנים הללו, לא זזה ידו מתוך ידו של רבי לוי יצחק, ועל כל דבר קטן כגדול היה שואל לדעתו, לקבל את ההדרכה, ולקבל מראה מקום ושיחה בדבריו של רבינו הקדוש לכל דבר הנצרך.

רבי לוי יצחק הדריך את רבי ישראל יצחק לחזור לצרפת, ולהקים קהילה שבה יוכלו להשמיע את דבר רבינו הקדוש, כשהוא מדגיש לו שלאנשים אלו, עימם הוא עתיד להתעסק, עדיף לעת עתה שלא לעלות לארץ ישראל, עקב אי ידיעת השפה וקשיי ההתאקלמות.

לאחר תקופה, בה ינק רבי ישראל יצחק רבות משיחותיו, סיפוריו, ושיעוריו הבהירים ומלאי דעת הצדיק של רבי

תיאור נסיעותיו לאומן בזמן הקומוניסטים

תלמידי אקס לה בן בנסיעה בשנת תשל"ט

לוי יצחק, חזר רבי ישראל יצחק לאמריקה, שם נשא לאשה את זוגתו הראשונה.

מעניין לספר, כי באותה העת בה שהה בארץ ישראל, נפגש ר' ישראל יצחק אף עם רבי עמרם בלוי, מנהיג נטורי קרתא, ממנו קיבל את הקנאות ששימשה אותו לאחר מכן בעת הקמת והחזקת המוסדות בארץ ישראל, לבנות את הבניין אך ורק על טהרת הקודש.

הקירוב בעומק הישיבה הליטאית

עם שובו לצרפת, החל להתגורר בעיר אקס לה בן. ליד הישיבה שהתקיימה במקום.

באקס לה בן, הוקמה מחדש הישיבה המפורסמת 'חכמי צרפת' על ידי תלמידו של מרנא החפץ חיים, הגאון הגדול רבי חיים יצחק חייקין זצ"ל.

ייחודיותה של ישיבה זו, הייתה בכך שקיבלה לשורותיה ניצולי שואה רבים, למרות אי התאמתם לגיל ולרמת הישיבה, כמו"כ התייחדה בכך שבעלי תשובה רבים מצאו בה את מקומם, בניגוד למקובל בעולם הישיבות הליטאיות.

במסגרת שינויים אלו, איפשר הרב חייקין זצ"ל להעביר שיעורים גם בחסידות ברסלב בהיכל הישיבה. כך זכה ר' ישראל יצחק, ובהיכל הישיבה, היה מלמד לרבים ליקוטי מוהר"ן וסיפורי מעשיות, מנחילם דעת רבינו הקדוש.

במתיקות שפתיו ובעדינות אמריו, הצליח ר' ישראל יצחק לחדור את שכבות הלבוש החיצוני שהולבשו נשמות רבות שהיו רחוקות מרחק רב מתורה ומצוות, ולהלבישם 'בגדים נאים ומהודרים'. הנהגה זו של ראש הישיבה שלא היה כלל חסיד, שגילה אורך רוח, והעניק לכל מקרב את האפשרות והיכולת למסור את שיחותיו, הייתה נר לרגליו של ר' ישראל יצחק בכל חייו, בהתרחקות מכל מחלוקת שהיא ללא חילוק והבדל, ושמירה על איסור לשון הרע מכל משמר.

באותם ימים המשיך להתחזק יחד עם מקרבו הראשון, הגאון רבי אליהו אליוביץ ז"ל, מי שפתח לו את השער להכיר את שמה של חסידות ברסלב. מחליפת המכתבים שנמצאת בידי המשפחה וזכינו לראות בעינינו, אנו רואים כיצד מחזק ר' אליהו את ר' ישראל יצחק, בדברי התחזקות מתוך ספריו של רבינו.

כשנמצאים בגן עדן, לא זוכרים שיש גיהנום

ר' ישראל יצחק עוד בהיותו באקס לה בן, וגם לאחר מכן בעשרות שנותיו בעיר תל אביב, הקדיש את חייו לקירוב רחוקים בדרך רביה"ק, כשהוא מוסר את נפשו, גופו, ממונו, וכל אשר לו לכך. יכול היה לצאת למסעות חובקי עולם, בכדי לקרב עוד כמה נפשות שיזכו לידע על קיומו של הבורא יתברך, אביהם שבשמים.

עניין הקירוב רחוקים בער בכל נימי נפשו. תלמידו ר' דן לוינזון מספר לנו שעצם התקרבותו לרבינו על ידי ר' ישראל יצחק הייתה בזכות כך שראה כיצד הוא מוכן להשקיע מסירות רבה כדי להאיר את האור בליבו של עוד יהודי. וכל זאת ללא ניסיון של דחיקת השעה, אלא כרצון איש ואיש במקום בו חי, וכפי דרגתו. "כשפגשתי אותו, מצאתי לראשונה אדם שהסכים לתת, אם מי שלפניו רצה לקבל. ואם אינו מוכן לכך, אז הוא היה מוכן לוותר. העיקר לא לדחוק את השעה".

אחד מציוריו המופלאים המכונה 'תיקון חצות'

"באחד הפעמים שהיה אצלי ביישוב תקוע, ראה את הנוף והתפעל מנפלאות הבורא, עד שאיווה למושב לו את המקום. באומרו שזה ממש גן עדן...

דקות אחדות לאחר מכן, עברו במקום קבוצת צעירים רחוקים מיהדות, והוא ביקש ממני ספר התחזקות לתת להם. אך לא היה לי תחת ידי. אז הוא אמר לי "כשגרים בגן עדן שוכחים שיש גיהנום...". כאומר; בלי רבינו ועצותיו הקדושות חיים בגיהנום, ולאנשים אלו צריך להמשיך להשפיע את האור הגדול.

"פעם שאלתי אותו" מספר ר' דן "מה ללמד אנשים שרוצים להתקרב ליהדות"? ותשובתו המפתיעה הממה אותי "לא משנה מה תלמד, העיקר שתעשה התבודדות ותשפוט את עצמך, וזה הדבר שהכי יועיל לך לקירוב רחוקים, שהרי כך אומר רבינו בתורה נ"ט"...

או אז היה נכנס לעומק מכמני קשרי התורות של הרבי. היה מניח את ה'קטר' על ה'מסילה', ומתחיל לנסוע עמה בתוך ה'קשרים'. גידיו היו נהפכים למול עיניו, והוא היה מברר את שאלתם מול כל פיסקה ופיסקה הכתובה בתורה הנוכחית אותה למד יחד עם תלמידיו.

לא לנטות ימין או שמאל

וזאת למודעי, ר' ישראל יצחק, למרות אהבתו האינסופית לכל יהודי באשר הוא, ועם כל רצונו לקרב כל נפש אשר בשם ישראל יכונה, הקפיד שלא לנטות ימין ושמאל. ובמקביל לשיחותיו ושיעוריו שנאמרו בלא תביעה וללא שמץ של חיוב. הקפיד שאנשי קהילתו הקרובים ישמרו על מראם כחסידי ברסלב מקדמת דנא, וילכו בדרך המסורה לישראל מדור דור.

זו גם הסיבה שלמרות שפעמים רבות היה נוסע למקומות שבהם חיים אנשים הרחוקים לגמרי מתורה ומצוות, לא היה לוקח עמו איש למקומות בהם היה מפיץ את תורתו של רבינו הקדוש עם ספריו ושיעוריו. הוא לא רצה שאיש ייכשל בגללו, שלא לגרום למצווה הבאה בעבירה.

גם בשיעוריו המופלאים שמשכו מאות רבות של יהודים, מכל הסוגים, הקפיד הקפדה יתירה להפריד בין השיעורים שנאמרו לאלו הרחוקים לגמרי מהדת, בהם לא התיר ליהודי שומר תורה ומצוות להיכנס. ביראת השמים שבו, התמלא יראה ופחד, שמא יהודי שכבר זכה להכיר את אור האמת והאמונה, ישמע דברים שאינם ראויים לו. כך גם לא הסכים להקליט את אותם שיעורים, שלא יתגלגלו למקום שאינם ראויים להישמע חלילה ולגרום קלקול ח"ו.

רק בשיעוריו הכלליים, היה מאפשר כניסה חופשית לכלל הציבור.

או אז היה נכנס לעומק מכמני קשרי התורות של הרבי. היה מניח את ה'קטר' על ה'מסילה', ומתחיל לנסוע עמה בתוך ה'קשרים'. גידיו היו נהפכים למול עיניו, והוא היה מברר את שאלתם מול כל פיסקה ופיסקה הכתובה בתורה הנוכחית אותה למד יחד עם תלמידיו.

אך את העומק הזה, לא היה משאיר 'למעלה', במוח ובמחשבה, אלא היה

פורס את מרכולתו כרוכל, המציע את פריטיו אחד לאחד לכל רוכש, ובלבד שיתאים לעצמו את הנרכש כרצונו שלו. מעביר את הדברים לשטח המעשי, לחיי היומיום, להצמיד כל עצה ועצה של רבינו, להבין ולהפנים ביתר שאת שבכל מעשה ופעולה, טמון קירבה לה' יתברך, חיות והתחזקות, התעוררות ושמחה.

הליכה עם תורה

באותם ימי בנייה באקס לה בן, כבר החל ר' ישראל יצחק לסלול את הדרך שבה ילך כל ימי חייו יחד עם בני קהילתו - הליכה עם תורה זמנית במשך תקופה ארוכה. בנו ר' שמואל מספר לנו שבמשך כשש שנים התהלכו יחד כל החברים סביב תורה ו'. כל שיגם ושיחם היו למצוא את התורה וקשריה בתוך נפתולי החיים וסיבותיהם.

הוא היה מדפיס בקונטרס מיוחד את כל הליקוטי הלכות על התורה, שנים רבות בטרם יהפוך הדבר לנחלת הכלל על ידי הארגונים העוסקים כיום לעידוד הלימוד בתורה הזמנית, וכך היו יכולים לתאם הלכה אחר הלכה בהתאם לדבריו של הרבי לעומת הסבריו הקולחים של התלמיד.

את הסיעתא דשמיא המיוחדת שלה זכה בהתבוננות בעמקות תורותיו של רבינו, תלה במצווה כלשהיא שעליה מסר את נפשו, כשמיד לאחר מכן הרגיש ששבילי חדרי תורותיו של רבינו הקדוש, נפתחו לפניו כאולם. בהזדמנות נוספת ייחס את זה גם לכך, שזכה להמריץ את בני הקהילה לתרום להדפסת הספר הקדוש 'ביאור הליקוטים' - מהחסיד הקדוש רבי אברהם ברבי נחמן זצ"ל, שהיה עד אז כמעט בבחינת 'יתום', כשהחסיד הגדול רבי שמואל הורביץ זצ"ל, הדפיסו לראשונה ומאז לא הודפס כלל.

ר' ישראל יצחק היה מחלוצי הלימוד של ליקוטי מוהר"ן בעיון, בדור שלאחר השואה האיומה. ובפרט בהליכה עם תורה. ספרו 'מסילת הקשרים' [עיין מסגרת על השתלשלות כתיבתו] הוא הספר הראשון שנכתב על הח"י כללים של ראבר"נ זצ"ל, שמבאר את עניינם של הכללים ודרך הלימוד של ליקוטי מוהר"ן על ידם.

גם בשיחותיו לקירוב רחוקים, היה בולל את עמקות לימודיו בתורות הקדושות, ומעלה נפשות תועות בכוחו של הצדיק, כשהוא מוריד את הדיבורים, ככל יכולתו לשפת שומעיו. ואורו הקדוש של רבינו היה נשפע ומאיר על נשמתם, עד יזכו להתקרב אליו יתברך.

קהילת ברסלב המפוארת באקס לה בן

הקהילה באקס לה בן החלה לפרוח וקול דבריו של רבינו הקדוש נשמע במקום אשר לא היו בו חסידי ברסלב מעולם. עשרות משפחות מיקירי אנ"ש דהיום חבות חוב קדוש לאותה קהילה שהוקמה בדם וביזע תחת עינו הפקוחה של ר' ישראל יצחק והכוונתו הישירה של רבי לוי יצחק זצ"ל. ביניהם אנו מכירים את הרה"ח ר' אשר מנה, הרה"ח ר' אשר בנשעיה, הרה"ח ר' אלחנן לפק, הרה"ח ר' אהרן שישפורטיש, ועוד ועוד.

ר' אלחנן מספר לנו על התקרבותו באותם ימים כאשר מז'נבה שבשווייץ, הוא שמע את השמועה על הקהילה המפוארת ההולכת ונבנית באקס לה בן. יחד עם בני ביתו היה עושה את פעמיו לעבר המקום מדי פעם בפעם באופן קבוע, להשתתף ולשמוע דברי אלוקים חיים מנביעות דליו של רבינו. הדברים שחדרו לנשמתו, על ידי הסבריו הקולחים והמרתקים של ר' יצחק, קירבוהו לרבינו הקדוש, כשלאחר כשש שנים שבהם המשיך להתגורר בז'נבה שבשווייץ, החליט לעקור סופית ולקבוע את מקום מושבו באקס לה בן סמוך למושב החברים.

"בתחילה הוא לא גילה שדבריו המרתקים והמופלאים לקוחים מתורת הנחל הנובע, רק לאחר שהתקרבנו כבר, הוא גילה שיש רבינו בעולם וממנו כל דבריו ושיחותיו. כל היהדות הפשוטה שהוא דיבר הייתה מרבינו הקדוש.

בהמשך הבנו שאין בז'נבה, מוסדות מתאימים לחינוך שאותו רצינו לילדינו, ועברנו לגור לידו".

סביב בית המדרש השוקק, נבנתה קהילה ברסלבאית, עם תלמוד תורה ושאר צרכי הקהילה, וספריו של רבינו ודעתו הקדושה הופצו לכל עבר.

בשנותיו אלו זכה ר' ישראל יצחק למשוך את בני חבורתו להיות על הציון הקדוש באומן, שני פעמים, למרות מסך הברזל שעוד התנוסס בכל עוז [תיאור על כך, ראה מסגרת].

חמישה ילדים נולדו לר' ישראל יצחק ולזוגתו באותם שנים.

ואז ארע האסון.

כך, בנשימה אחת, היה רבי יצחק מסוגל לומר את המילים 'מורי ורבי', על רבי לוי יצחק ועל רבי ישראל בער. משלב בשילוב נדיר ומוצלח את משנתם הטהורה לטובת המקורבים הרבים שזכו לקבל סולת נקייה ובלולה, מסוננת ומדודה לפי דרגתם וערכם.

בצר הרחבת לי: השבר והאור שבא בעקבותיו

זוגתו שליוותה אותו בכל פעולותיו להפצת אור התורה והמצוות, ולהאיר את אורו של רבינו הקדוש בעולם, נסתלקה לה לעולם שכולו טוב בחטף, ללא הכנה.

האסון הכה בר' יצחק. והוא התקשה להתאושש. חמישה ילדים קטנים ורכים שאחד מהם תינוק עולל בן יומו, השאירה לו זוגתו ע"ה, והוא לא ידע כיצד יסתדר ואיך יוכל להמשיך בעשייתו הענפה. אנשי שלומינו מארץ ישראל השתדלו לחזקו ולעודדו.

אך דווקא מתוך הקושי והצער, מתוך עומק החשיכה, בצבץ אור גדול, שהזריח אור גדול לאורך ימים ושנים. ר' ישראל יצחק התיישב וכתב את הספר 'אומץ', שאז נכתב בצרפתית. רבי הרשל וואסילסקי הוא שעודדו לכתוב את הספר שמתבסס על ספרו של רבי אלתר טפליקער הי"ד - משיבת נפש. הוא גם זה שהפציר בו לתרגם את הספר שוב ושוב. ואמר שאם יעשה זאת הוא מקנא בגן עדן שלו.

בספר זה שנחשב לספרו המפורסם והנפוץ ביותר (לפי ההערכות מדובר על כך שבשלל השפות, אליהם תורגם, הופץ הספר עד כתיבת שורות אלו, בלמעלה ממיליון עותקים בכל רחבי תבל). מהדהד ר' ישראל יצחק בשפתו הייחודית את זעקתו ושאגתו של תקוות כל ישראל, "אין שום ייאוש בעולם כלל". דווקא מהמקום הקשה והבלתי ניתן להבנה שבו שהה במסגרת אסונו הנוראי, הצליח ר' ישראל יצחק להפוך את היגון לשמחה, ליסוד התקווה, להמשיך בחיים למרות הקושי וההסתרה.

ספר זה, עשה נפשות רבות מאלו שזכו לקרא אותו, קירב רבים לאור היהדות, ונתן להם תקווה שגם במקומם, היכן שהם, ולמרות מה שהם, הם יכולים להתחיל מהתחלה. להתחיל מחדש. לא להתייאש. מילים מחיות ומחזקות המרעיפות טללי אמונה וחיות על קוראיהם. אחד ממפיצי הספר בשנים המאוחרות היה מייסד הישיבה של הקהילה בתל אביב והעומד בראשה הרב דורון יצחק שטרן שליט"א.

ללכת עם ליקוטי מוהר"ן

כבר בתחילת התקרבותו, הפך ר' ישראל יצחק את עניין ההליכה עם התורות והלימוד של ליקוטי מוהר"ן בעיון לדרך חיים, עבורו ועבור בני משפחתו, וכל תלמידיו במשך כל השנים.

בנו ר' שמואל צבי מנסה לתאר לנו את העבודה הלא פשוטה שהיה עובד בשלבים כדי לזכות להגיע לביאור דבריו של רבינו בדרגתו; " הוא היה יכול לתפוס שלוש שורות של ליקוטי מוהר"ן ולדבר עליהם שעה וחצי, שעות על גבי שעות היה עמל להבין כל מילה, כל פסוק וכל אמרה, חיבור ודרש של הרבי, בכדי לחברם יחד הדק היטב".

ממאמץ אדיר זה של עשרות שנים להבנת דבריו של רבינו הקדוש ככל יכולתו, זכה ר' יצחק לשני מתנות, כפי שהוא קרא להם.

ר' דן לוינזון שזכה לעסוק בכתיבת ועריכת שני החיבורים מתאר לנו כיצד התגלגל החיבור של כל אחד מהם:

קשר ומסילה: מסילת הקשרים

הרב בזאנסון חלם שנים רבות לכתוב ספר על הח"י כללים של ראבר"נ, אלא שהדבר לא יצא לפועל מסיבות שונות. לכן הוא שמר לעצמו את כל המפות שבהם הוא צייר את התורות, וחיכה לשעת כושר. הוא היה מצייר מפה של התורה, לעתים בגודל כמה מטר על כמה מטר ויושב כמה שעות ואפילו כמה ימים מול זה ומתבונן ומתבונן עד שהיה מצליח לקשר את הכל בשכלו החריף כפי הבנתו.

באחד הימים התחלתי ללמוד על הכללים של ראבר"נ ולצורך כך הקשבתי להקלטות בהן הוא לימד את הכללים ומבאר אותם בטוב טעם ודעת.

כתבתי לעצמי את הסיכום, ונתתי לו עותק ממה שכתבתי. לאחר שעבר על זה, הוא התקשר אליי בהתרגשות ואמר לי "אני חולם שנים לכתוב ספר כזה, והנה התחלת אתה, בא נעשה את זה יחד".

כשהתחלנו להפיץ את הספר, התחלנו להבין במקצת, עד כמה הוא היה חסר בעולם. כמעט תמיד לאחר מכן נוצר במקום ההפצה, חבורה של לימוד ליקוטי מוהר"ן חדשה, והיינו הולכים ללמוד שם עם הבחורים. הספר הזה עשה לבלי כל ספק הפצה גדולה בעניין הלימוד של ליקוטי מוהר"ן בעמקות ובהבנה. בזמן שרק היו בודדים שלמדו בצורה כזו.

כמו גמרא: פאר הליקוטים

לפני כמעט עשרים שנים הוא ביקש ממני ומר' ישי פרידמן, בשביל סדרת שיעורים שהוא היה צריך לומר, לסדר לו את כל הנתונים של הליקוטי מוהר"ן, מתוך הליקוטי הלכות, וכל המקורות האחרים, ובשביל שזה יצא בצורה הכי טובה שיכולה להיות, הוא אמר שהוא ישלם לנו שנסתגר בחדר כל יום במשך כמה שעות, וששום אדם בעולם לא יידע מזה, בכדי שהדבר יצא הכי טוב שניתן.

הוא הסביר לנו בדיוק מה לאסוף, איך לעשות את זה, ובאיזה צורה להרכיב את הכל יחד שיהיה מסודר דבר על אופנו, ויצאנו לדרך.

אחרי תקופה שישבנו על העניין, וכבר התחלנו לסדר את הנתונים. הגענו אליו, והוא לא האמין למראה עיניו, שמחתו הייתה עצומה. הוא גילה לנו שסדרת השיעורים לא תצא לפועל מסיבות שלא היו תלויות בו, אבל מכיוון שכבר הצלחנו לאסוף כל החומר, נעשה ספר שייתן ללומד ליקוטי מוהר"ן אפשרות ללמוד את הכל בבת אחת בצורה מקובצת.

הוא הסביר לנו איך בדיוק לסדר את הדף כצורת הגמרא, גוף הספר באמצע, ומסביבו כעין רש"י ותוס', הסבר, עיון, תפילות, ביאור היאך נאמרה התורה וכך הלאה כל הטורים והמדורים.

כשהגענו לתורה ו', הוא שלח אותנו לכמה ממשפיעי ברסלב שייתנו את חוות דעתם על הספר, כשכמובן כולם הביעו את שמחתם הגדולה שיהיה כזה הפצה לדעת רבינו בעולם.

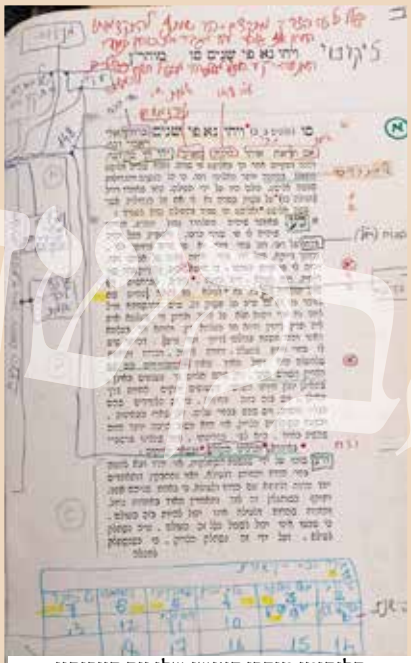
כשהגענו לר' אליעזר חשין, הוא הוציא את הספר יעלת חן של החסיד הגדול רבי שמואל הורביץ, והראה לנו שהוא מביא שיחה מרבינו, שעוד יהיה זמן שידפיסו כך את ספרו, כלומר בצורת דף גמרא עם פירוש כמו רש"י ותוס' מסביב. וכשסיפרנו את זה לר' ישראל יצחק הוא התלהב ואמר " ידעתי מהשיחה הזאת ושכחתי, אבל ב"ה שזכינו בחסדי שמים שזה יהיה דרכנו.

פעם אחת, נשמט מפיו, שאם יש משהו אחד שהוא יודע שבו התכוון אך ורק לטוב בלי שמץ של פנייה, הרי זה פאר הליקוטים...

כשסיפרו לו שקמו ארגונים המעודדים את ההליכה עם התורה הזמנית, התבטא שהנה הגאולה תהיה במהרה, שהרי הרבי אמר שהלימוד בספרו הוא אתחלתא דגאולה.

דבר מעניין שראוי לציון הוא, שבכל תורה היה מחפש על הקשר שיש בזה לעניין שמירת הלשון, עקב חוזקו בדבר זה.

כך בכל דבר הוא חיפש את ההשתזרות של התורה עם החיים בכל נושא ודבר שקורה עם האדם.

הליקוטי מוהרן האישי שלו עם הערותיו

מפה של תורה ה הרב בזאנסון

ברבות הימים העיד ר' ישראל יצחק בעצמו, שמכתבים רבים יש באמתחתו, ובהם עדויות רבות על יהודים שהודו לו שזכו לחזור לכור מחצבתם, או לצאת ממקום ייאושם, בהשפעת הספר הנפלא.

פטירתו של רבי לוי יצחק

תקופה קצרה לאחר מכן נישא לרעייתו בזיווג שני. את השידוך שידך רבי לוי יצחק. ממנה נולד בנו איש שיחנו ר' שמואל צבי. היא גידלה במסירות אין קץ ובאהבה את ילדיו, ושוב כבתחילה יכול היה רבי ישראל יצחק לשוב לעבודתו הנשגבת, לגלות לילדים שיש להם אבא בשמים. עד לפני כשלוש שנים, אז הלכה לעולמה, עמדה לימינו בכל מעברי החיים ופעלה בסתר ובהשקט לצידו, לטובת אנשי הקהילה בצרפת ואח"כ בבית שמש ובתל אביב.

כאמור, בשנותיו אלו, קיבל את עצתו של רבי לוי יצחק שלא לעלות לארץ ישראל, כי אין הדבר טוב לאנשי הקהילה שתחת אחריותו. בימי ראש השנה היו כלל החברים עולים על מטוס ונוסעים לשהות עם אנשי שלומינו בקיבוץ הגדול בבית מדרשינו השוהל שבירושלים, ובימים אלו היו ר' ישראל יצחקיחד עם תלמידיו, שואבים מלא חופניים מאווירה הטהור של ארץ הקודש ומתבשמים בחברתם של העובדים הגדולים שהקדישו חייהם לתורה ועבודה בירושלים. במיוחד היה מקורב לאחיו של ר' שמואל שפירא - ר' אריה לייב שקירבו בלבביות יתר. אך בכל הקשור להלכה למעשה, היה הולך בעצתו של רבי לוי יצחק, כשהוא נהנה מהיישוב הדעת המופלא של החסיד שהקים עולה של חסידות ברסלב מעפר, וקוממה לתפארה בצורה המקורית ללא סטיות.

פטירתו של רבי לוי יצחק, יצרה שבר עמוק אצל ר' ישראל יצחק. הוא, שהיה רגיל שלכל שאלה וספק, ישנה כתובת מדויקת וברורה, עם תשובה מובהרת ומכוונת מתורתו של רבינו הקדוש, לא יכול היה לעמוד בקושי העצום שהותיר החלל שנפער לעומתו בהילקח ממנו מכוון דרכו וסולל נתיבתו.

בצערו כי רב, חיפש ר' ישראל יצחק אחר האדם שיוכל להמשיך ולהתוות את דרכו ודרך התלויים בו. אמנם במשך שנים ספורות, לא מצא ר' ישראל יצחק מרגוע לנפשו, ורק בשנת תשנ"ה - שנת פטירתו, לאחר שכבר פגש אותו מספר פעמים באומן על ראש השנה, ואף שוחח עמו מעט. החליט ר' ישראל יצחק לקבל על עצמו את החסיד הנלבב רבי ישראל בער אודסר זצ"ל למכוון נתיבותיו.

ישיבת 'נצח ישראל' בתל אביב

רבי לוי יצחק ורבי ישראל בער

בכדי להבין את גודל המיזוג שנפשו הגדולה של ר' ישראל יצחק הוצרכה לה, בקבלו למכוונו דרך את שני האנשים הללו, עלינו לנסות להבחין במעט מרחוק את מבנה חשיבתם וצורת חייהם השונה כל כך, ועם זאת דומה כל כך של שני חסידים גדולים אלו, וההבדל הנראה לעינינו, שלא קרב זה אל זה כל הלילה.

כשהיה שומע יהודי מדבר על יהודי אחר, היה שם את ידיו בתנועה עדינה על שפתיו, כאומר; אין לנו רשות לדבר לשון הרע. כך הדריך לאורך כל שנותיו, את כל מי שבא עמו במגע. הוא ברח כמו מאש ממחלוקת וממריבה.

פארה של חסידות ברסלב רבי לוי יצחק ז"ל היה התגלמות היישוב הדעת בעולם כולו. אמרו עליו, שמעולם לא ראוהו ממהר, משום שמעולם לא נצרך לכך. כל דקה הייתה מחושבת מלכתחילה עד דקי דקות. זקני ירושלים היו מתבטאים שאם אדם רוצה לדעת את הזמן כעת, אינו צריך להביט בשעונו, אלא לראות היכן רבי לוי יצחק שוהה והיכן עומד הוא בלימודו. החל מקימת חצות בשעת נקודת חצות בדיוק, הליכה למקווה, וסדרי לימודו שכללו את כל מקצועות התורה מש"ס ופוסקים, שו"ע ונושאי כליו, תנ"ך, זוהר, מדרשים, משניות, וכמובן ספרי רבינו הקדוש.

אבר אחר אבר היה פורס רבי לוי יצחק על כף ידו, מדי שעה בשעה, מחשבן חשבונו של עולם מול בוראו ויוצרו. דקדוק בכל נימי הנפש, הרוח והנשמה, ללא רבב על בגדו וללא כתם על מגבעתו, שהרי שמו של רבינו הקדוש נקרא עליו. אכילתו הייתה במשורה ובמדידה עצמית עם דרך ארץ שאין שני לה. והכל תחת ענווה וצניעות האופייניים למי שגדל על ברכי העובדים הגדולים של אומן של מעלה.

יישוב הדעת המופלג שלו בא לידי ביטוי בכל דיבור שיצא מפיו. מימיו לא התחרט על אמירה שאמר, ולא התחרט על דבר שלא אמר, משום שלא היה צריך לכך. ["פעם התבטא לפני אבי זצ"ל ואמר בענוותנותו" מספר רבי שמואל צבי, "אולי אינני חכם גדול אבל אם אני מגלה שעשיתי טעות, לעולם לא אחזור עליה"]. פלס חייו הוצמד לכל פעולה שביצע בכל זמן ושעה, ובוודאי לשיעוריו המפורסמים והמדוקדקים בלשונם ובהטיית אמרתם, לבל יטה כחוט השערה מהדרך בה נאמרו ונהגו בפי אומרם. להטו הגדול ואשו הבוערת של רבינו ששלהבו את נפשו עד יומו האחרון, היו מכונסים במסגרות קודש של גדרות הזהב - האמת והקדושה, עליהם שמר מכל משמר.

תכונות אלו אפיינו את מי שבנה את ברסלב מעפרה, כמעט לבדו בעשר אצבעותיו. אמנם עובדי השם היו במעט הולכים וסובבים בבית מדרשינו. אך את אורו של הרבי הגדול, והפצת המעיינות לכל עבר, עשה המקרב הגדול שעשה תלמידים שעשו תלמידים שעושים תלמידים, רוב מניינה ובניינה של חסידות ברסלב עד ביאת ינון.

לירוק בפרצופו של העולם

לעומתו, למעלה ממאה שנות דור, עוד מימות החסיד הקדוש רבי ישראל קרדונר, היה המפיץ הגדול, רבי ישראל בער, איש של בעירה יוקדת ובלתי נגמרת. שעות על גבי שעות היה יכול לרקוד בליל שבת בשמחתו הגדולה על אשר זכה להיות יהודי. יורק היה בפרצופו של עולם, שכבר בצעירותו דחק אותו החוצה, לעבר העולם הבא, בדרכו לקיים רצון בורא העולם.

קורא היה תיגר על סדרי בראשית. פעמים מצאוהו בפינה מסוימת, בוכה בדמעות שליש באמירת ליקוטי תפילות, ובחלוף שתים עשרה שעות,

עמד באותו מקום, זועק את אותה תפילה, ודמעותיו עדיין על לחייו. הוא כאב את כאבם של האנשים סביבו, ולימדם מתוך ניסיונו העשיר, להפוך כל ניסיון ומצוקה לסולם נוסף בדרך העולה להתקרב שוב להשי"ת.

ביקש לנתץ כדי לחבר. להרוס כדי לבנות. לפזר כדי לאסוף. לתקן עולם במלכות ש-ד-י. לתקן ככל היכולת. להמליך. לפאר.

הפצה חובקת עולם. לגלות לכל העולם שיש תיקון ויש מתקן. עם כל הברען והלהבה. ללא שהיות ומענות. להכריז מלחמה של ממש על היצר, ללחום בו עד כלות, לא להעניק שהות למסית להיכנס בלב האדם. לחתור ללא הרף למעלה, שלא תרפה האש חלילה ותחדל מללחוש את לחישותיה...

שני קטבים. שני ניגודים שנפגשו באותו מקום, באותו בית מדרש, וכל אחד מהם בטבעו ובסגנונו, פרסמו את שם רבינו הקדוש בעולם. שניהם חתרו לאותה תכלית ולאותה מטרה, ברצונות שונים ובדרכים כביכול מנוגדות. אך שניהם חסו תחת צילו של האילן הגדול שכל ענפיו תלויים בשרשיו. ובדרכם הפרישו לעולם דרכים שיעניקו לכל אדם באשר הוא, את השביל המותאם לו בדרכי הצדיק הקדוש שהעניק לעולם תקווה נצחית ואינסופית.

לאהבה וליראה את שמך

ר' ישראל יצחק, שהיה מקורב לרבי לוי יצחק כעשרים שנה. הצליח למזג בנפשו המחושלת והחסונה לאחר כל מעברי חייו, את יישוב הדעת המופלג של רבי לוי יצחק, השמירה על המסגרות בכל מחיר, וההיצמדות למסורת עד גמירא. ומן הצד השני, לקבל את רוח השמחה, החיות וההתחדשות שכל כך אפיינו את רבי ישראל בער, להחיות נפשות שנמצאות בשאול תחתיות ולומר להם את המילה הנכונה במקומם שלהם. ללהטט בין הבנה עמוקה בליקוטי מוהר"ן, לציוריו המופשטים משהו בכדי להוריד את זה על גבי הכתב. בין קירוב נפשות ישראל בכל מחיר כמעט, אך תחת עמידה על קוצו

הנסיעה לאומן בשנת הקורונה

בשנת הקורונה זכה ר' ישראל יצחק, ויבלחט"א בנו שטיפל בו העלה אותו עם קבוצה של 5 אנשים על אחד המטוסים האחרונים שיצאו מארץ ישראל לאוקראינה באותו יום רביעי בערב.

דא עקא, שהאוקראינים החליטו לעצור את החסידים בשדה התעופה באודסה ולא לאפשר להם לנסוע לאומן. כשבכוונתם היה להחזירם לארץ ישראל.

בנו, ניסה להסביר להם על מצבו של אביו שהיה לאחר אירוע מוחי, ובגילו המבוגר בסה"כ רצה לבוא לנוח ולהנות מאוויר הים של אודסה. אך הקצינים לא הרפו את ידיהם, ולא הסכימו לשמוע דבר במשך כמה שעות.

אדהכי והכי, ר' ישראל יצחק ראה את המהומה שנוצרה, ושאל את בנו, במה הוא מנסה לשכנע את הקצינים להכניסם לאומן? הבן ענה לו שהוא מנסה 'להסביר' להם שאנחנו רוצים לקחת אותו כאיש מבוגר ולא בריא שיוכל לנוח מהאירוע שעבר. הוא הזדקף כמו משום מקום, "אני לא משקר בשביל להגיע לאומן" ודרש מבנו לומר לקצין באופן ברור את האמת, שהם נוסעים לאומן ויהי מה.

בחשש גדול, בהבינו את משמעות הדבר, ניגש בנו מתוך רצון לקיים דברי אביו כפשוטו, אל הקצין וביטל את כל הדברים הקודמים ואמר בפשטות: "אבא רוצה להגיע לאומן!"

והנה הבלתי ייאמן קרה. הקצין הקשוח התרכך. והתחיל לשאול איפה יהיו באומן וכל מיני שאלות שהראו את רצונו לתת להם להיכנס ... כעבור מעט זמן ביקש את דרכוניהם הביא אותם לבקרת הגבולות ונתן להם הוראה לתת להם לעבור את הגבול. כעבור כמה דקות היו ר' ישראל יצחק ושאר מלוויו (6 אנשים) ליד מסוף המזוודות. ויהי לנס...

שם, ביושבו מצונף על כיסא הגלגלים, בכה ר' ישראל יצחק בכי נרגש והודה להשי"ת על חסדיו שזכה להגיע שוב לרבינו הקדוש...

אבקשה מגיש באופן בלעדי תמונה, מבכי השמחה של ר' ישראל יצחק באותם רגעים מופלאים ומרגשים.

בוכה בדמעות ביציאה מהטרמינל בשנת הקורונה

החוסר מורגש בכל פינה
זה הזמן להפיץ את האור!
בין אם בחרת לצאת ולמסור שיעור, להתחבר אל שיעור קיים,
או לחפש מקום שבו תוכל להתחזק- אנו כאן לחבר ולתווך.
פרוייקט השיעורים
אור חדש
מבית אבקשה
לכל פנייה, התקשרות ועדכון חייגו: 09-313-2373 שלוחה 2

של יו"ד בגדרי ההלכה.

ר' שמואל צבי מספר לנו, בהקשר לכך, שבשמחת הבר מצווה שלו שנחגגה כשלושה חודשים לאחר שעלו לארץ ישראל, הגיע להשתתף הגאון החסיד רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, ובהתיישבו בשולחן המזרח בשמחה זו, ואל מול הריקודים ששרו זמירות שלא היו מוכרות לו, הבין אז שר' ישראל יצחקבחר לו לרב ומנהיג, חסיד ברסלב שרוחו ומזגו שונים בתכלית מצורת ההסתכלות של רבי לוי יצחק. ועל אתר התבטא באזניו כדי לחזקו ולעודדו, את מאמר הגמרא בעירובין (צ"ה ע"ב): "מקום יש בראש להניח שני תפילין...".

דא עקא, שרבי ישראל בער הלך לעולמו כשבועיים בלבד לאחר עליית ר' ישראל יצחק לארץ ישראל. עלייה שנעשתה לפי עצתו של רבי ישראל בער. אך דבריו של רבי ישראל בער בעל פה ובכתביו שימשו לו לר' ישראל יצחקשנים רבות לאחר מכן למצפן בנושאים רבים.

כך, בנשימה אחת, היה ר' ישראל יצחק מסוגל לומר את המילים 'מורי ורבי', על רבי לוי יצחק ועל רבי ישראל בער. משלב בשילוב נדיר ומוצלח את משנתם הטהורה לטובת המקורבים הרבים שזכו לקבל סולת נקייה ובלולה, מסוננת ומדודה לפי דרגתם וערכם.

בניית קהילת 'שיר חדש' בתל אביב

עם עלייתו, התגורר רבי ישראל יצחק בירושלים עיר הקודש. ותקופה קצרה לאחר מכן עבר להתגורר בעיר בית שמש. בכל מקום בואו המשיך להפיץ את אורו של רבינו הקדוש ולקרב נפשות לאביהם שבשמים.

אך השם יתברך החושב מחשבות לבל ידח ממנו נידח, הובילו צעד אחר צעד להקמת מרכז רוחני נוסף בכדי לקרב עוד ועוד נשמות ישראל לצדיק האמת, שיזכו לתכליתם הנצחי. ולאחר שנים בודדות, עבר רבי ישראל יצחק לעיר תל אביב.

בתחילה היה ר' ישראל יצחק נוסע במסירות למסור שיעורים כשלעיתים היה נשאר לישון על ספסל בביהמ"ד כדי למסור למחרת שיעור נוסף. אך ברבות הזמן, ולאחר בקשת מקורבים רבים שיעקור את דירתו לתל אביב, נעתר ר' ישראל יצחק לדבר, וקבע את מקומו בעיר החולין, בה זכה לגלות שהשם יתברך נמצא בכל מקום, ומאות ואלפי יהודים זכו להתחיל לחיות את חייהם מחדש.

לא בלי היסוסים עבר ר' ישראל יצחק לעיר שהווייתה רחוקה מרחק רב מכיסופי נפשו של כל חסיד ברסלב. אך מכיוון שכל חייו הקפיד מאד על שמירת הלשון, ובמעברו לעיר הרחוקה מריכוזי אוכלוסיה קהילתיים הרגיש שבכך יוכל להתרחק לגמרי מוויכוחים שהתעוררו לעתים בתוך הקהילות, והיה אומר שאם הוא היה יכול, הוא היה מחפש להתרחק אף יותר מערבה.

ר' שמואל צבי אף חושף לנו, שר' לוי יצחק ז"ל - בניגוד לטבעו - התבטא באורח נדיר ביותר, בתגובה לשאלת ר' ישראל יצחק, מה יהיה עם חינוך ילדיו בגולת צרפת ובמקומות הקירוב? שהוא, רבי לוי יצחק, לוקח על עצמו את האחריות שיגדלו לתורה ולתפילה וליר"ש...

ר' דן לוינזון מספר, שבכדי שלא להרגיל את עצמו למגורים בעיר, היה כביכול 'מייצר' חיפוש חדש בכל זמן, הוא היה שולח אברכים שיחפשו מקום חדש, "כי כאן אי אפשר לחיות"... ואחרי שהיו חוזרים ואומרים שאין מקום מתאים, היה אומר העיקר שנזכור שאנחנו כאן, כי כרגע זה רצון השם, בכדי שנוכל לקרב, אבל לזכור שזה לא המקום המתאים

עם הגרי"מ שכטר שליט"א

מלכתחילה ליהודי ירא שמים.

גם מבחינה גשמית, לא היה הדבר פשוט כלל ועיקר. אמנם תושבי המקום, בעלי הלב היהודי החם, פעלו ככל יכולתם לתמוך בעסק דקדושה שהומצא להם, אך בפועל, הקמת בית המדרש ושאר הפעילויות נדרשו מן היסוד. בפרט שר' ישראל יצחק - כאמור לעיל - התנגד בכל תוקף לקבל כל תקציב לפעילותו מאיזה שהוא גוף הקשור לרשויות.

"רוב הפסיכולוגים מסתכלים על העבר וההווה של הבן אדם, אני לעומת זאת, מסתכל על העתיד שלו. אני רואה מולי אדם, אני לא רואה אותו כפי שנראה כרגע, אלא יש לי חזון איך הוא ייראה בעתיד. אני רואה את הפוטנציאל שלו ואליו אני מדבר..."

שנים ארוכות היו ר' ישראל יצחק ורעייתו עורכים את סעודות שבת בביהמ"ד עבור אורחים ומקורבים שלחלקם זו הייתה ההיכרות הראשונה עם שולחן השבת, כך גם בליל הסדר, כשאת הנוחות להיות בבית לבד עם המשפחה הוא מותיר לאחרים, ובמסירות נפש כפשוטו ועול כלכלי גדול היו עורכים הכל בטוב טעם, העיקר שיהיה לעם שבשדות זמירות שבת, דברי תורה, ודלת פתוחה להכיר את נועם השבת.

בשלב מסוים, מסיבות שונות, הביע ר' ישראל יצחק את משאלתו לחזור לאחת הערים החרדיות. אך פוסק הדור הגר"ש וואזנר זצ"ל שאליו הפנו את השאלה, ע"י תלמידו והרב הפוסק של הקהילה, הרב אברהם יהודה הלפרין שליט"א, פסק שעליו להישאר בכדי שגבולות הקדושה ימשיכו להתרחב ולהתפשט, למרות ההתמודדויות הלא פשוטות. שמחה גדולה פרצה ברחבי השכונה עם היוודע הבשורה על הישארותו במקום.

שם בקהילת 'שיר חדש' הידועה בטוב בניה, הוקמו עם הזמן, תלמוד תורה על טהרת הקודש (עיין מסגרת), ישיבת 'נצח ישראל', וכוללים קדושים. כשכל בניית המוסדות נעשים ע"י הפעילות שסביב שיעוריו הסוחפים והעמוקים של ר' ישראל יצחק מתוך תורותיו של רבינו הקדוש. אלפי בני נוער וסתם עמך שזכו 'ליפול' לשיעור אחד שלו, היו מתלהבים מהעומק לצד הפשטות בה נאמרו הדיבורים, וכך היו נתפסים ב'רשתו' של רבינו הקדוש וממשיכים להרוות גרונם מהיין ההונגרי.

וכמעשהו בראשונה - באקס לה בן, כך גם בתל אביב, הקפיד בכל שיעור לראות שלא ישמע אדם את מה שאינו נצרך לו, כשהוא מפריד בין הרחוקים לחלוטין לבין אלו שבאו לשמוע התחזקות והתעוררות מתוך מקומם שלהם.

היה בורח מפרסום וכבוד עד הקצה האחרון. הוא היה ממש גאון בזה. עושה תחבולות של ממש, ואפילו ניתן לומר בזהירות, לפעמים עושה פעולות מוזרות, כדי שלא יחשבו לרגע שהוא הוא המנהיג או הצדיק.

באחת הפעמים, מספר ר' שמואל צבי, הביאו לו כיסא מפואר לראש השולחן בבית המדרש. מייד הוא אמר "זה יהיה הכיסא של אליהו הנביא..." ולא הסכים לשבת על זה.

לצייר כיסופים והשתוקקות

לפרנסתו היה ר' ישראל יצחק מצייר ציורים באמנות מיוחדת. מגיל צעיר החל באומנות נקייה זו, ובעצת ר' לוי יצחק, לא עזב את התחום, באומרו כשאתה מצייר זה כמו שאתה מתבודד, ציוריו מלאי הכיסופים והגעגועים שימשו אצלו להבעת מסר, ולמרות שנמכרו בתערוכות גדולות ובינלאומיות בכל העולם, הוא התעקש להעביר דרכם את נראות העולם כפי שנראו דרך העיניים שלו, כפי שהוא חזה בו, בדרכו של רבינו הקדוש.

כאמור, ר' ישראל יצחק השתמש בכישרונו הגדול, גם בכדי לצייר את קשרי התורה במפות שנתנו פרספקטיבה נפלאה לכל מעיין בתורה המדוברת. הציור מתחיל עם המושג הראשון המוזכר בתורה, ומשם מתחיל להסתובב סביב עצמו למושג הבא לאחריו, כשבין לבין יורדים חיצים המשקפים את כל הבחינות של הדברים, הפסוקים, והעצות היוצאות מכל מושג ומושג בפני עצמו. כשבסיום הדברים מחוברים בקשר אמיץ ובלתי ניתן להפרדה [ראו דוגמא על תורה ה'].

קימת חצות

כחסיד ברסלב הקפיד על קימת חצות בכל לילה ולילה. הוא קיבל מרבי לוי יצחק, את ההקפדה המיוחדת על שמירת הקימת חצות בכל מצב וללא וויתורים.

גם את השיעורים העמוקים על ליקוטי מוהר"ן עם בני החבורה, היה דוחה לשעות שאחרי חצות לילה. הוא לא הסכים בשביל זה לדחות את עיקר עבודת איש הישראלי. רק את השיעורים של קירוב הרבים היה מקיים בשעות הערב, היות וזהו הזמן בו היו בני הנוער מגיעים לשמוע את דיבוריו. אבל בכל לילה שלא התקיים שיעור, היה הדבר קודש קדשים.

היה מזכיר לעיתים רבות את הראשי תיבות של "שמחה" - ש'ולחן ערוך, מ'קוה, ח'צות, ה'תבודדות. שהם העצות העיקריות והחשובות ביותר שעליהם חסיד ברסלב צריך להקפיד בכל כוחו.

בנו רבי שמואל צבי מספר שתמיד הדגיש שעניין חצות שייך לכל אחד ואחד גם בדור הזה. כמו כן, סיפר שר' לוי יצחק היה אומר, שמה שרבינו אומר בספר המידות; "יֵשׁ לְהָקֵל אֶפֶן הַתְּשׁוּבָה עַל הַחוֹטְאִים" (תשובה י"ט) - זה חצות. וכשהיו שואלים את רלוי"צ האם זה נחשב 'להקל'?! היה משיב שאכן...

ר' דן: "הוא היה מדגיש לי, שחצות חייב להיות לפני כל דבר אחר, ואפילו לפני שיעורי התקרבות בערב. באומרו; מי אמר שזה יותר חשוב, מאשר העבודת השם שלך...?

גם היה אומר לנו שלילה בלי חצות זה ממש עולם התוהו...".

כוח הנגינה

גם בנגינה זכה וכוחו היה גדול. כמאתיים ניגונים פרי יצירתו השאיר ר' ישראל יצחק אחריו. רבים מהם קובצו בסדרת הדיסקים 'קולמוס' שהופקו ע"י תלמידו ר' דוד הרסון, הניגונים שבקעו מליבו הטהור ומלאי הערגה לבורא עולמים, זכו אף הם לגרום להרהורי תשובה לשומעים אותם, ולמשוך יהודים נוספים להיכלו של רבינו הקדוש.

שמירת הלשון

אחד הנושאים בהם היה ר' ישראל יצחק חזק ללא פשרות, היה עניין שמירת הלשון, ואי חיפוש אחר נקודות הרעות של החבר. כשהיה שומע יהודי מדבר על יהודי אחר, היה שם את ידיו בתנועה עדינה על שפתיו, כאומר; אין לנו רשות לדבר לשון הרע. כך הדריך לאורך כל שנותיו, את כל מי שבא עמו במגע. הוא ברח כמו מאש ממחלוקת וממריבה. ואף חיבר על כך ספר מיוחד. בהליכתו עם התורות היה מוצא את עניין זה תמידין כסדרן בתורה הזמנית, ומעורר על כך שוב ושוב.

באחת ההזדמנויות סיפר כיצד זכה לכך בסייעתא דשמיא גדולה. כאשר הלך עם בני חבורתו באקס לה בן עם תורה ו', נכנס בליבו כמו חץ, דבריו של מוהרנ"ת בהלכות שבת הלכה ז', בה מרחיב רבי נתן על עניין זכירת מעשה מרים, ועל חומרת עוון לשון הרע ששקול כנגד שלושת העבירות החמורות שבתורה.

ספר כתב איש שיחי

עשרות ספרים וקונטרסים כתב ר' ישראל יצחק. הבולטים שבהם, הם כאמור אומץ, התבודדות, וכמובן מסילת הקשרים (ראו מסגרת). כמו כן חיבר את הספר מרפא לשון על עניין שמירת הלשון, ועוד ספרים רבים על תורות בליקוטי מוהר"ן, התחזקות, ציון רבינו באומן, וביאורים על חלק מסיפורי מעשיות.

התחזקות: מומחה להרנין לב בנים על אבות

"הוא היה ספציאליסט בהתחזקות, מחזק שבורי לב ומחבש לעצבותם", מספר לנו ר' שמואל צבי, הייתה לו יכולת מדהימה להרים נפשות נידחות, להאמין בהם ולהגיד להם: כן, אתה יכול! היה בקשר תמידי עם אסירים בכלא, משוחח איתם בטלפון ומרים את רוחם, תמך באלמנות ויתומים, עזר לכל נפש המבקשת למצוא דרכה, והיה לו כישרון יוצא דופן להגיד לאדם בשעה של קושי את המשפט הנכון ברגע הנכון.

כששאלתי אותו פעם, מהו סודו בכוח ההתחזקות, ענה: "רוב הפסיכולוגים מסתכלים על העבר וההווה של הבן אדם, אני לעומת זאת, מסתכל על העתיד שלו. אני רואה מולי אדם, אני לא רואה אותו כפי שנראה כרגע, אלא יש לי חזון איך הוא ייראה בעתיד. אני רואה את הפוטנציאל שלו ואליו אני מדבר..."

"כשהתחלתי להיכנס לקירוב רחוקים" אומר ר' דן "הוא הדריך אותי, שעלי לעשות את שלי, ואפילו אם הדבר יגרום רק להרהור תשובה לאדם אחד - פעם אחת - הכל שווה, ולא להסתכל על התוצאות. כך למשל כשלמדתי עם יהודי שהיה רחוק משמירת תורה ומצוות, ולא ראיתי אצלו שום תזוזה להתחזק בעניין, הוא אמר לי תמשיך ללמוד אתו, אינך יודע מה קורה לו בלב".

החצות של רבי לוי יצחק

באחד הימים כשעוד התגורר בצרפת, טס במיוחד לארץ לפגוש את רבי לוי יצחק, לשואלו שאלה שהיה צריך בה הכרעה. להוותו, הגיע לירושלים בדיוק לאחר מעריב. כשבלבו תקווה שרבי לוי יצחק ששמר מכל משמר על שעות השינה שלו, כדי שיוכל לקום חצות מדי לילה בלילה, אך כשהוא יראה את האורח שהגיע מחו"ל במיוחד, מסתמא יסכים להקדיש לו כמה דקות.

ר' ישראל יצחק נסע ישירות לביתו של ר' לוי יצחק ברחוב דבורה הנביאה 5. דפק בדלת, רבי לוי יצחק פתח דלתו והכניסהו לביתו אך כעבור דקות ספורות בלבד, קם לפתע ופסע עם אורחו עד לדלת כשהוא מפטיר ואומר "עכשיו צריך לישון, יש חצות".

כל ימיו היה ר' ישראל יצחק מתאר את הסיפור ואת הלימוד העמוק על חשיבות קימת חצות. כשהוא ראה באותה 'דחיפה' החוצה של רבי לוי יצחק, את הדחיפה לקום חצות במשך כל ימי חייו ללא פשרות, ובכך אמר שגם קיבל תשובה לשאלתו.

משונה פריילאך

בשנותיו האחרונות הלך ר' ישראל יצחק עם הסיפור האחרון בסיפורי מעשיות, בו מסופר על שבעת הבעטלערס עד לבעטלער האחרון שהיה בלי רגליים.

בתחילתו של מעשה זה, רבינו מספר על בן המלך שהומלך על ידי אביו בחייו, ואביו אומר לו שהוא יודע שיגיע היום שהוא ירד מהמלוכה. והוא - דהיינו האב - יהיה שמח בכל מצב, הן אם בנו יישאר בשמחה למרות נפילתו, והן אם לאו. אבל אם הבן יהיה בשמחה אזי האב יהיה בשמחה יתירה. רבינו הקדוש התבטא כך בשפת האידיש: "לושמיר אז דו וועסט פריילעך זיין וועל איך משונה פריילעך זיין".

רבי נתן בתרגומו ללשון הקודש, מתרגם זאת במילים 'שמחה יתירה'. אך התרגום המילולי הוא 'שמחה מוזרה'.

רבינו לא מסיים את הסיפור לכאורה, אלא מתחיל בסיפור המעשה של השבעה בעטלערס.

גם בסיום המעשה, רבינו לא מסיים את הסיפור של הבעטלער בלי רגליים.

רבי אברהם ברבי נחמן בספרו 'כוכבי אור', מגלה אור נפלא ועצום הקשור לאי סיום שני החלקים ומחברם זה בזה. וזה לשון קדשו: "כי זה שבלא ידים בנגון ידיו הק' מתקן ומרפא את הבת מלכה, וזה שבלא רגלים במחול וריקוד רגליו הק' מתקן ומעלה את הבן מלך שנפל מהאמונה וזה כל המלחמה עתה. (וכפי המובן שגם מחמת זה לא סיים אדמו"ר ז"ל)" (כוכבי אור, אמת ואמונה).

ראבר"נ אומר בדבריו שהריקוד של הבעטלער ללא רגליים הוא תיקון האמונה, ומקשר את זה לנפילת הבן מלך מהאמונה.

ולכאורה כיצד ייתכן שאדם ללא רגליים יוכל לרקוד ולחולל במחול?

אלא שכמו שהבעטלערס האחרים באמת כוחם העצום נמצא דייקא במקום החיסרון שלהם שנראה כביכול לעין, כך הגאולה תבא ע"י הריקוד של הבעטלער השביעי, שזהו דבר לא הגיוני. כי השמחה המוזרה והיתירה הזו, שלא יכולה להיות מובנת לאדם רגיל, היא היא תיקון העולם.

לשמוח בכל מצב. למרות שזה נראה משונה לגמרי. דווקא אז ראוי לשמוח יותר מתמיד

ה' יזכנו.

ברכה מניצולי השואה הרוחנית

הטכנולוגיה של ימינו היא שואה רוחנית, כך היה אומר. פעם סיפר שכאשר היו מבקשים ברכה מרבי יואל מסאטמר זצ"ל הוא היה מפנה אותם לניצולי שואה באומרו שיש כוח מיוחד לברכה שלהם. ואני אומר, אם אתם רוצים היום לקבל ברכה, תלכו לבקש מאנשים המתנזרים מטכנולוגיה... הם ניצולי שואה רוחנית...

ותשחק ליום אחרון: 'משונה פריילאך'

כחסיד ברסלב שכל שנותיו מביט מעבר לאופק הנראה, ויודע שיום יבא והוא עתיד ליתן דין וחשבון על כל מעשיו, היה מדבר על יומו האחרון עם סובביו, בפרט בשנתו האחרונה.

זכה ר' ישראל יצחק ועד יומו האחרון היה צלול במוחו, אמנם דיבורו היה קשה עליו, ובעיקר היה משוחח בצרפתית, שפת האם שלו, אך בשיעורים הנדירים שהיה מוסר, היה מדבר גם בעברית. עם זאת, עיקר התבטאותו בשנותיו האחרונות הייתה דרך הנגינה. הוא היה אומר ששיר הוא לעיתים יותר ממילים. כך גם בכל ליל שבת היו באים לביתו החברים מהקהילה לשיר אתו בצוותא בהתעוררות.

כשהכל נראה כבוי וחשוך, שאין סיכוי ואין תקוה. דווקא אז יוצא הבעטלער בלי רגליים בריקוד. דייקא בעת הזו שבה המלך יורד ממלכותו, שמח אביו שמחה יתירה.

בשבע שנותיו האחרונות, הלך במסגרת הליכתו עם התורות, עם קטע מהסיפור האחרון מסיפורי מעשיות - המעשה משבעה בעטלערס. שם רבינו נוקט במילים 'משונה פריילאך' - שמשמעותם בלשון הקודש הוא 'שמחה מוזרה'. כשכוונתו היא שבזמן שלא אמורים בכלל לשמוח, זוכים לכך ביתר שאת מתוך הכאב הכי גדול. (ראה מסגרת).

מוסיף לנו ר' שמואל צבי בנימה אישית: "ממש ראו בו, איך שבתוך כל הייסורים שעבר, והקשיים הבריאותיים, החולשה והכאבים, הוא היה מתחזק בשמחה ומילי דשטותא, והשפיע בכך על כל הסובבים, בהדגישו בכל עת שזו העצה האחרונה עד ביאת משיח. ובכל עת שהיה מזכיר את הגאולה ואת ביאת המשיח, היה מתמלא ערגה שקשה לתאר במילים ועיניו היו מוצפות בדמעות, באמרו הלוואי שנזכה..."

הרה"ח ר' אשר מנה שזכה לשמשו רבות בשנים, בפרט בשנותיו האחרונות, סיפר שביום האחרון לפני שנפל למשכבו האחרון ממנו לא קם, כחודש לפני פטירתו, קרא ואמר לו שלוש פעמים את המילים 'משונה פריילאך', שהיוו סיכום מוצלח מבחינתו לכל העניין. מילים אלו אף נכתבו על מצבתו לאחר פטירתו.

ביום כ"ה באלול. יום בריאת העולם, מוצאי יום פטירתו של מחבר ה'חפץ חיים', עליו שמר מכל משמר. הלך המקרב הגדול לעולמו והוא בן שמונים ואחד בפטירתו. כשהוא מוקף בקבוצה קטנה מקרובי משפחתו והמקורבים הרבים שקירב להנחל נובע. כברסלבר חסיד אמיתי זכה, שגם במותו לא הוענק לו הכבוד שכל כך לא חפץ בו, כאשר רבים מאנשי קהילתו ושומעי לקחו יחד עם בני משפחתו שוהים כבר בציון רבינו הקדוש באומן.

ועם ליווי מיטתו. נזכר כותב השורות במילותיו האחרונות. ה'מתנה' שהעניק לנו בפגישתו עמנו; 'משונה פריילאך'...

כשהכל נראה כבוי וחשוך, שאין סיכוי ואין תקוה. דווקא אז יוצא הבעטלער בלי רגליים בריקוד. דייקא בעת הזו שבה בן המלך יורד ממלכותו ובכל זאת שמח, שמח אביו שמחה יתירה.

'משונה פריילאך'.

קברו של הרב בזאנסון

תלמוד תורה 'שיר חדש'

הרב איתי בן ציון בכר הי"ו מנהל ת"ת 'שיר חדש' ברסלב תל אביב מיום היווסדו, בשיחה על הקמת הת"ת ע"י הרב החסיד ר' ישראל יצחק בזאנסון זצ"ל

אחד ומיוחד ממפעלותיו הנאדרים בקודש של רבי ישראל יצחק זצ"ל, היה התלמוד תורה 'שיר חדש' המתנוסס לתפארה כיהלום נוצץ ומבהיק בלב ליבה של העיר בתל אביב.

תלמוד תורה זה ששמו של רבינו הקדוש נישא עליו, היוה אבן פינה ויסוד איתן בביסוס הקהילה, אשר היה מגדל אור רב עוצמה והפריח את השממה בשכונה התל אביבית שהייתה נטולה ודלה מכל סממן של יהדות.

מוסד קודש ייחודי זה, הורתו ויסודו הינו מאז ועד היום על טהרת הקודש, אשר כפי הדרכתו והשקפתו של רבי ישראל יצחק זצ"ל, נמנע הוא כליל מלינוק וליטול מתקציבים ממשלתיים, ומתנהל ברוח ישראל סבא המסורה לנו מאבותינו ורבותינו מדור דור.

החל מראשית יסודו נקרא אל הדגל הרב איתי בכר שליט"א ע"י הרה"ח רבי ישראל יצחק בזאנסון זצ"ל, אשר שם את המשרה על שכמו וביקש ממנו ליקח ניהול התלמוד התורה על שכמו, כשהוא מלווה אותו בליווי והדרכה צמודה לכל אורך הדרך.

בשיחה עמנו מספר לנו הרב איתי הי"ו על היחס האישי שקיבל מר' ישראל יצחק, ועל השתלשלות בניית הבית הגדול לחינוך ילדי ישראל הטהורים.

"כבר מעת שהתקרבתי ליהדות ולחסידות על ידו, זכיתי בחסדי ה' לקירבה יתירה מהרב יצחק זצ"ל. הוא היה כנודע אישיות מיוחדת ומאירה, שבעצם אמרותיו העמוקים על משמעות החיים וטובתו הנצחית של יהודי יכול היה לגרום לכל אחד להרהור תשובה של ממש. עצותיו של רבינו שהוסברו על ידו באופן רהוט עם עומק מיוחד ומלא חן, היו חודרים ללב שומעיו, גם מי שלא היה לו רקע וקשר ליהדות חוללו דבריו מהפך בנפשו. ובכל הנושאים: חינוך. שלום בית. שמחת חיים.

"כדרכו הוא לא דחק ולא תבע להתקדם. רק נתן לי 'להתבשל' ולהפנים לבדי את משמעות החיים הטובים של האדם המאמין בהשי"ת וזוכה לקיים את מצוותיו. כך לאחר תקופה ארוכה שבהם שמענו את שיעוריו, עשינו אני ובני ביתי את הצעד המשמעותי בחיינו, ולאחר מכן אף עברנו להתגורר ליד הקהילה בתל אביב.

"סמוך מאד לאחר זמן הגעתי לתל אביב, פנה אליי הרב וביקשני להקים את התלמוד תורה. אמנם גם לפני כן התקיים פעילות לילדים. אך הדבר לא נעשה במסגרת לימודים מסודרים.

"כך יצאנו לדרך ושכרנו דירת קרקע, שם התקיימו הלימודים. בתחילה היו שתי כיתות, כאשר באחת ארבעה ילדים ובשניה שלושה ילדים. עם השנים התלמוד תורה הלך והתפתח בכמות ובאיכות.

"בשנים הראשונות הת"ת התבסס ברוב רובו על ילדי הקהילה, לאחר כ 5 שנים מהיווסדו אמר לי הרב שלא כדאי וראוי שילדי הקהילה יגדלו בת"ת בתוך 'בועה' של עצמם ללא קשר עם ילדים שמחוץ לקהילה, וביקש ממני להשתדל ולהכניס ילדים נוספים כל עוד הם עומדים בתנאים שאנחנו מציבים והדגיש בפני שהדבר חשוב. מה שהוביל לביקוש גדול מכל הסביבה ואף מחוץ לעיר. וב"ה שאת הפירות אנו רואים וקוטפים מזה כמעט עשרים שנה, כאשר תלמידי הת"ת - יעידון כל רואיהם, שזכו ללכת בדרך ישראל סבא, כשסייעתא דשמיא מיוחדת מלווה את בוגרי התלמוד תורה.

"ההתמודדות הכלכלית והניהולית הוטלה על כתפיי ובהמשך גם הניהול החינוכי. ואכן תחזוקת התלמוד תורה היא מלחמה קיומית חודשית ויום יומית. ואולם בכל הזמנים וגם בעתות של קושי בלתי אפשרי הוא הרבה לחזק אותי ולעודד אותי בכל כוחו ולבו הטהור. כל פעם שראה אותי, ובכל אירוע של הקהילה או של התלמוד תורה, טרח להסביר לי את הזכות הגדולה בהעמדת הדורות בחינוכם בדרך ישראל סבא. ואכן אנו רואים איך סייעתא דשמיא מיוחדת והשגחה עליונה מלווה אותנו בכל העניינים.

אנו שואלים האם היה לו דברי הדרכה מיוחדים בנוגע לתלמוד תורה:

אכן, אלו דברים שהוא ביקש ממני להטמיע בתלמוד תורה באופן מיוחד:

שנוסח התפילה עד גיל מסוים יהא אחיד. שכן באם כל תלמיד יתפלל כנוסח שבו הוא רגיל מבית אבותיו, הדבר יגרום לבלבול בחינוכם של הילדים הרכים.

לימוד ספרי רבינו כבר בכיתות הראשונות. הוא האמין שאם ילד ילמד אפילו כמה שורות מדבריו הקדושים של רבינו הקדוש מספר המתאים לגילו, הרי שמוחו הצעיר יוכל לקלוט ביתר שאת את דברי התורה הקדושה.

שמירת הלשון. כידוע הרב ר' ישראל יצחק זצ"ל הקפיד כל חייו על שמירת הלשון וזה היה ממש בנפשו. הוא ראה בזה יסוד גדול בעבודת השם בכלל ובהתקרבות לדעת רבינו בפרט. על כן ביקש לחנך את הילדים מגיל קטן ממש, שאסור לדבר גנאי על יהודי בשום צורה.

•

לאחר מכן עברתי לגור בבני ברק, וחשבתי להתנתק מניהול המוסדות, וחפצתי שכדאי שאדם שמתגורר במקום יוכל יותר להשגיח ולעמוד על צרכי המקום ביתר שאת. ואולם הרב ביקש ממני להמשיך הלאה, ודאג לתמכני שוודאי יהיה לי הדבר לברכה ממרומים ואף מינה אותי למנהל החינוכי.

גם בשנותיו האחרונות, למרות חולשתו הרבה, המשיך לחזק אותי ולעודד אותי והשתדל להגיע לארועי החומש סעודה וכו', למרות שכבר לא יכול היה לישא דברים.

הפעם האחרונה שהייתי אצלו, היה זה כמה שבועות לפני שנפל למשכבו האחרון. הוא התקשה לדבר, ואף על פי כן כשהגעתי אליו הוא התאמץ לדבר עמי כדי לעודד אותי שוב. צוואתו הבלתי כתובה היא להמשיך ולקיים את המוסד הקדוש הזה, שהוציא כבר עשרות אברכים תלמידי חכמים החיים היום בקהילות חסידי ברסלב בת"א וברחבי ארה"ק עוסקים בתורה ובמצוות.

הרב בכר עם הרב בזאנסון באחד מאירועי הת"ת

הרב באזנסון מחלק את החומשים במסיבת חומש לילדי הת"ת

חיים של הפצה
שיחת חברים על התחזקות בהפצת המעיינות
מ. מנדלאיל

יהודים, תתחילו להפיץ!

ר' יהודה מושקוביץ אברך נמרץ מבית שמש מגלה מצוקה קשה וכאוס בכל תחום השיווק וההפצה של ספרי ברסלב ומכריז על בשורה שכבר החלה לשנות את העולם

בשורה אדירה בתחום הפצת ומכירת ספרי רבינו. יוזמה חדשה המאפשרת את שיווק הספרים בקלות ובפשטות מתחילה ועד סוף.

פנינו אל מי שעומד מאחורי המהפכה הלא הוא הר"ר יהודה מושקוביץ הי"ו, לשמוע במה מדובר, ולהתרשם מהיקף הבשורה שאמורה לשדרג באופן ניכר את מכירת הספרים בכל הארץ!

מהו החידוש הגדול אותו אתם מכניסים לעולם ה'הפצה'?

החל מהתקופה האחרונה אנו מציעים שירות מיוחד לכל נקודות ההפצה בארץ.

מפיץ מטעמנו מסתובב בכל רחבי ארץ הקודש ומגיע לכל נקודת הפצה אחת לשבועיים. הוצאנו לאור קטלוג ייחודי בו מופיעה רשימה מכובדת מאוד של ספרי רבינו. באמצעות קטלוג זה, יוכל כל אחראי על נקודת הפצה להזמין בקלות רבה את הספרים בהם הוא חפץ.

נקודות ההפצה בבתי כנסת רבים פועלות בהצלחה רבה. מה הצורך הגדול להקים את המערכת החדשה?

נגעת בנקודה כואבת. אגולל כאן את אשר אירע עמי, ומה שדחף אותי להיכנס לתחום.

בעשרה בטבת דאשתקד, הוצאתי לאור ספרון לילדים ערוך על פי תורת רבינו הקדוש. קדמה לכך השקעה מרובה של כחצי שנה, בה עבדתי הרבה על עריכה ותמונות. ההדפסה התבצעה גם היא באיכות הכי גבוהה שיש, הכל בכדי להוציא דבר מושלם ומתוקן.

הדפסתי מהספר שלוש אלף עותקים על מנת למכור הכל במחיר הקרן. במקרה כזה, עלי למכור את כל המהדורה בכדי לכסות את ההוצאות.

איך מוכרים כמות כה גדולה של ספרים?

ראשית ניגשתי לאחראי על פינת ההפצה בבית הכנסת ליד ביתי, והראיתי לו את הספרון שהוצאתי לאור. האחראי ממש התלהב מהספר, וביקש שאתן לו למכור כמות מכובדת.

מעודד מהתגובה הנלהבת, ניגשתי לבית מדרש נוסף של אנ"ש במרחק לא רב מביתי. גם כאן האחראי קיבל אותי בסבר פנים יפות ונתתי לו את הספרים למכירה.

אך כאן כמעט והסתיימה הצלחתי.

ניגשתי להמשך המלאכה לאסוף את רשימת נקודות ההפצה ברחבי הארץ. המלאכה לא הייתה קלה.

עברתי טלפון אחרי טלפון. את חלקם לא הצלחתי להשיג. אחד אמר לי כי אינו מתעסק עם ספרים אלו, הוא מוכר רק ספרי בסיס. בסוף הצלחתי איכשהו לתאם עם כמה ממוכרי הספרים. אך כיצד אשנע את הספרים לכל נקודה ונקודה?

לא התעצלתי. עליתי על אוטובוס, בידי כמה מארזים של ספרים ונסעתי לכוון בית כנסת בו מתקיימת נקודת הפצה.

הגעתי לבית הכנסת המדובר, אך לא היה לי מושג איך אני מעביר את הספרים לידי האחראי. ניסיתי להתקשר אליו כמה וכמה פעמים, אך האיש לא זמין...

בלית ברירה השארתי את הספרים בצד. ביקשתי מיהודי מוכר שיודיע לאותו אחראי כי הספרים מונחים בפינה זו.

למחרת הצלחתי סוף סוף להשיג את האחראי, אך לאכזבתי התברר כי הספרים לא הגיעו לייעדם.

במקום אחר, כשכבר כן הצלחתי להעביר את הספרים בקלות, עד היום המפיץ לא העביר לי את התשלום... הזכרתי לו את החוב כבר כמה וכמה פעמים, היום אני מרגיש שלא נעים לי להתקשר אליו שוב.

אזכיר עוד דוגמא אחת מתוך רשימת התלאות הארוכה. במקום מסוים הזמינו ממני כמות יחסית גדולה של ספרים. שמחתי מכך. אך לאחר מעשה התברר לי כי הממונה על הספרים ניסה להרוויח על הדרך. במקום למכור את הספרונים במחיר הקרן, הוא מכר אותם במחיר גבוה בהרבה ואפילו מוגזם. כצפוי, מרבית הספרים מאותה נקודת הפצה חזרו אלי.

בסופו של דבר הצלחתי להגיע רק לשתי חנויות ספרים, וכשש שבע נקודות הפצה. המקום היחיד בו הספרים אכן נמכרו בקצב משביע רצון, הוא בבית הכנסת הסמוך לביתי. שם אני ממלא את מלאי הספרים כל העת. בנקודה זו לבד מכרתי יותר מ-300 ספרונים.

התלאות שעברתי שברו אותי לרסיסים. מה בסך הכל רציתי? מסרתי נפש, הקדשתי זמן ומאמצים, ובסוף - אחרי עבודה כל כך קשה לא הצלחתי למכור את הספרים. כל הסיבה בשלה לא הצלחתי למכור, היא 'נטו' מכיוון שאין לי איך להפיץ את הספרים.

כלומר, המערכת החדשה נבנתה לתועלת מי שהוציא ספר חדש לאור?

זהו רק צד אחד של המטבע - הסיוע למי שעמלו ומסרו את נפשם להוציא לאור עולם את תורתו של רבינו באופנים שונים, השקיעו ממון רב ואין להם איך להגיע לציבור הקונים.

אבל יש לי עוד משהו לספר, המהפכה שאנחנו עושים תביא לשדרוג אדיר במערך ארונות הספרים שפרוסים כיום כמעט בכל בית כנסת של ברסלב.

כדי שנוכל להבין את הבשורה אתאר מעט את מה שעובר כיום על מנהלי ארונות ההפצה השונים בדרך כלל:

בתחילת הדרך רוכשים וממלאים ספרים רבים ומגוונים לתועלת אנ"ש, עד שהמפיץ רואה עד כמה קשה היא ההתנהלות של המשלוחים. שהרי לא קיים שירות מסודר של הפצה. כל אחראי צריך לתאם ולשלם על משלוחים מכמה הוצאות לאור. זאת בזמן שאם היה תיאום ביניהם, ניתן היה לצמצם ולארגן הכל תחת משלוח אחד.

ישנם ספרים שהאחראי אינו יודע האם הם יימכרו או לא ועד כמה. במצב כזה, לא שווה לשלם משלוח עבור ספרים אלו. בדרך כלל תוך תקופה קצרה, כל נקודת הפצה מתכנסת לעצמה עם ספרי יסוד ועוד אי אלו ספרים וזהו, או שהיא מעלה את מחירי הספרים בצורה ניכרת.

ספרים רבים שיצאו לאור בדמים מרובים, וממתינים להיות חלק מהפצת אורו של רבינו הקדוש בכל העולם, שוכבים כאבן שאין לה הופכין באיזה מחסן נידח. רק מפני שלא שווה למוציא לאור לשלם עלות של משלוח לכל פינה בארץ.

יש גם הוצאות שמוכרות את הספרים שלהן במחיר נמוך מאוד. בפועל, המחיר לא בא לידי ביטוי משמעותי אצל הקונים. כל זאת גם מאותה סיבה. עלות המשלוחים בנפרד מייקרת מאוד את המחיר הסופי.

נקודה זו התחדדה אצלי עוד יותר. בתור שותף בארון הפצה בעיר צפונית כלשהיא, עברתי על המחירים אותם אנו מקבלים ממדפיסי הספרים. השוויתי אותם למחיר המופיע על כל ספר וספר ו... כמעט רציתי לזעוק חמס על מי שאחראי על תמחור הספרים. הפער בין המחירים היה לא הגיוני.

לא הבנתי מה הולך כאן. אני מכיר אישית כמה וכמה מדפיסים שמוסרים את חייהם וחיי בני ביתם, כדי למכור ולהפיץ ספרים במחיר הנמוך ביותר. ואילו כאן בפינת ההפצה הקרובה אלי, הספרים נמכרים במחיר כל כך גבוה?!

לקח לי זמן לקלוט שהמחיר הגבוה הוא פועל יוצא של עלות המשלוחים שכמעט ומכפיל את עלות הספרים!

כמובן, בכל ארון הפצה ההתנהלות היא אחרת. יכול להיות מצב שהאחראי משקלל את עלות המשלוחים החודשית, וכך יוצא שעלות המשלוח של ספרים בודדים מייקר את כל מכירת הספרים כולה.

אכן, קיימות כמה נקודות הפצה המוכרות את הספרים במחיר הקרן ממש. מכירה כזאת מתאפשרת רק באחת משתי האפשרויות הבאות:

אם יש נדיב שמסבסד ולוקח על עצמו את עלות המשלוחים, שכאמור מגיעים לסכומים גבוהים ביותר. או שמנהלי ארון ההפצה מנהלים על חשבון זמנם האישי מערך לוגיסטי רב ממדים, לשנע את הספרים מכל ההוצאות לאור עד אליהם. צריך לבקש ללא הרף טובות מאנשים להעביר קרטון ספרים מפה לשם. במקרים רבים הנזק רב על התועלת, כשספרים רבים לא מגיעים ליעדם ונשכחים אי שם. לעיתים הספרים גם ניזוקים בדרך החתחתים שעברו.

החלטתי שלא עוד! חייבים לקום ולעשות מעשה.

לחסוך את העבודה הכפולה

כל אחד שיגע והוציא ספר לאור, לא צריך לעסוק במקביל בתחום השיווק בכדי למכור את הספר שהדפיס. בשיחת טלפון פשוטה אלינו, הספרים יגיעו לכל מקום בארץ ללא כל מאמץ. כמו כן אנו מציעים גם שירות אחסון עד למכירת הספרים.

הדפסנו קטלוג יפהפה המחולק לפי המכונים וההוצאות לאור. כל ספר מופיע בו לפי מספר סידורי בצורה ברורה ומאירת עיניים. כאמור, אחת לשבועיים מסתובב מפיץ בכל נקודה ובכל ארונית הפצה, ומציע לכל אחראי הן את ספרי היסוד והן ספרים חדשים שהופיעו והביאו ברכה לעולם. בקטלוג מובאים עד כה קרוב למאתיים מספרי ברסלב.

הספרים הנמכרים דרכנו הם באותם התנאים של ההוצאות לאור. איננו דורשים על כך עלות נוספת מבעלי ארונות ההפצה.

החיסכון הוא בראש ובראשונה בתחום המשלוחים. אנו דואגים כעת לשרות המשלוחים שיתנהל בצורה חסכונית ויעילה. כל זאת מלבד החיסכון האדיר של כל מפיץ, שלא יצטרך מעתה לנהל מערך קנייה ומכירה מול מכונים רבים, אלא ינהל את כל רכישת הספרים אחת לשבועיים מול נציג אחד בלבד.

נקודה נוספת וחשובה קיימת אצלנו - אין צורך לשלם מראש על כל הספרים. התשלום הוא אך ורק לאחר המכירה בפועל.

אני מונח בתחום. הפער במכירות בין ספר שדורשים עליו תשלום מראש, לבין ספר שהתשלום הוא רק בסוף יכול להגיע ל70%!

מפיץ שיש לו ארון הפצה ומתלבט האם יימכר מספר פלוני חמישים יחידות או רק שלש... אם יש לו אפשרות להזמין בלי תשלום מראש, הוא יסכים לתת לספר צ'אנס ויזמין ממנו חמישים עותקים. אך אם הוא נדרש לשלם עליו כבר כעת, הוא יזמין לא יותר מאשר ספר אחד!

כפי הידוע לי, כך גם מקובל באופן כללי בתחום מכירות הספרים. כל חנויות הספרים משלמות על הספרים רק לאחר מכירת הספרים בפועל.

הבשורה החלה להתפשט

ב"ה זכינו לסיעתא דשמיא גדולה. בדרך זו הפצנו בתוך כחודשיים בלבד כעשרת אלפים ספרים!

יש לי תחושת סיפוק גדולה כשאני רואה מי מאנ"ש היושב והוגה בספר חדש שאינו נכלל ברשימת הספרים הפשוטה. ביודעי שיש לי חלק גדול בהבאת ספרים אלו לידי חסידי ברסלב.

במובן מסוים, הספרים הרבים היוצאים לאור כל העת, כמו ספרים של אנשים פרטיים שעסקו לברר מקחו של צדיק והעלו זאת על גבי ספר - הם ההתגשמות של 'נחל נובע מקור חכמה' - כמעיין הנובע וכנהר שאינו פוסק.